

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ของประเทศไทย” จะเป็นการนำเสนอข้อมูล และเป็นการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยาเสพติด ถึงแม้การทบทวนวรรณกรรมในส่วนนี้ อาจจะไม่แสดงให้เห็นถึงเครือข่าย กระบวนการ ยาเสพติดในสังคมไทยได้ เนื่องจากยาเสพติดเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่แนวคิดเหล่านี้อาจเชื่อมโยง หรือคล้ายคลึงกับเครือข่ายของยาเสพติดที่มีลักษณะเฉพาะได้ ผู้วิจัยจึง ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ยาเสพติดและการค้ายาเสพติด
2. ขั้นตอนการค้ายาเสพติดของนักค้ายาเสพติด
3. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการค้ายาเสพติด
4. แนวคิดการวิเคราะห์สาเหตุการค้ายาเสพติด
5. องค์การอาชญากรรม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 ยาเสพติดและการค้ายาเสพติด

2.1.1 ความหมายของยาเสพติด

ได้มีผู้ให้ความหมายและคำจำกัดความของยาเสพติดไว้ดังนี้

2.1.1.1 องค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามไว้ว่ายาเสพติด คือ ยาหรือสารเคมี ซึ่งบุคคลเสพเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง (กิน สูบ ฉีด คม ฯลฯ) ติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้ว ทำให้มีผลต่อร่างกาย จิตใจของผู้ใช้ เกิดสภาพเป็นพิษเรื้อรัง ประกอบด้วยลักษณะพิเศษ 4 ประการ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520, น. 29) มีความปรารถนาหรือความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะต้อง เสพยานั้นต่อไปอีกมีความ โน้มเอียงที่จะต้องเพิ่มปริมาณของยาที่เสพให้สูงขึ้นทุกขณะถ้าถึงเวลา ไม่ได้เสพยา จะทำให้ผู้เสพเกิดอาการอยากยาหรือขาดยาที่เสพนั้นจะทำลายสุขภาพของผู้เสพทั้ง ทางร่างกายและจิตใจ

2.1.1.2 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2465 บัญญัติว่า ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง “ยาต่าง ๆ ตามบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งประกาศตามพระราชบัญญัติและยาซึ่งรัฐมนตรี (สาธารณสุข) เห็นว่าอาจทำให้เสพติดแล้วให้โทษแก่ผู้บริโภค” เช่น กัญชาตามกฎหมายว่าด้วยกัญชา ฝิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยฝิ่น, พืชกระท่อมตามกฎหมายว่าด้วยพืชกระท่อม, วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ตามที่รัฐมนตรีกำหนดให้เป็นยาเสพติดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

2.1.1.3 พ.ร.บ. ของกระทรวงสาธารณสุข ยาเสพติด หมายถึง ยาต่าง ๆ ที่ประกาศใช้ราชกิจจานุเบกษา ตามบัญชีรายชื่อยาซึ่งเห็นว่าเป็นยาเสพติดให้โทษแก่ผู้เสพหรือผู้บริโภค แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (สุพัฒน์ วีระเวชเจริญชัย, 2543, น. 54)

1) ยากดประสาท (Depressant) ทำให้ประสาทมึนชา สมอง จิตใจ อารมณ์เฉื่อยชา และหย่อนคลายลง เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน สุรา บาบิตุเรท ยานอนหลับ ยากล่อมประสาท

2) ยาหลอนประสาท (Hallucinogen) ทำให้เกิดประสาทหลอน เห็นภาพผิดไปจากปกติ รสสัมผัสเปลี่ยนแปลง ประสาททั้งห้าของร่างกายแปรปรวน มีกริยาผิดไปจากความเป็นจริงทั้งหมด เช่น L.S.D., D.M.T. กัญชา T.H.C. และ S.T.P.

3) ยากระตุ้นระบบประสาท สมอง (Stimulant) ออกฤทธิ์กระตุ้นเร่งเร้าประสาททำให้ตื่นตัวและกระวนกระวาย ประสาทสมองไหวตัวอยู่เสมอ เช่น โคคาอิน แอมเฟตตามีน กระท่อม

2.1.1.4 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 กำหนดความหมายของคำว่า ยาเสพติดให้โทษไว้ดังนี้ คือ สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ นิด หรือด้วยวิธีการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ผู้ที่เสพยา ต้องเพิ่มขนาดการเสพมากขึ้นเป็นลำดับจะเกิดอาการถอนยาเมื่อหยุดใช้ยาหรือขาดยา เกิดความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง จะมีสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรมลง

2.1.1.5 องค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามไว้ว่า “ยาเสพติด” หมายถึง ยา หรือสารเคมีที่เสพเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เกิดพิษเรื้อรังแก่ผู้เสพ ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรมมีอาการผิดปกติหรือทรมาณเมื่อขาดยา สารบางอย่างที่เป็นยาเสพติดอาจไม่ทำให้เกิดอาการขาดยาทางร่างกายแต่เป็นการเสพติดทางจิตใจได้ เช่น บุหรี่ เหล้า กัญชา ซึ่งหากไม่ได้เสพจะมีอาการหงุดหงิด โมโหฉุนเฉียว กระวนกระวาย อารมณ์ไม่แจ่มใส จิตใจขุ่นข้อง (โสภา ชาติมันน์, 2537, น. 54)

2.1.1.6 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ได้ให้คำนิยามของยาเสพติดให้โทษว่าหมายถึง ยาหรือสารเคมีใดก็ตาม เมื่อบุคคลเสพหรือรับเข้าสู่ร่างกายโดยการฉีด สูบ กิน หรือดม หรือวิธีอื่นติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว จะก่อให้เกิดเป็นพิษเรื้อรัง ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมขึ้นแก่บุคคลผู้เสพและสังคมด้วย ทั้งจะต้องทำให้ผู้เสพแสดงออกซึ่งลักษณะต่าง ๆ กัน คือ มีความต้องการที่จะเสพยาชนิดนั้น ๆ ต่อเนื่องไป มีความต้องการปริมาณของยามากขึ้น และมีภาวะเป็นการติดยาและอยากยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานกฤษฎีกา, 2525, น. 21)

จรัส สุวรรณเวลา (2527, น. 5) ให้ความหมายของยาเสพติดไว้ว่า หมายถึงสารหรือยาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในร่างกายหรือจิตใจของผู้ที่ได้รับเข้าไปสู่ร่างกาย เป็นผลทำให้ผู้นั้นอยากได้รับหรือจำเป็นต้องได้รับสารนั้นอยู่เป็นอาจิม

ดังนั้น ความหมายและคำจำกัดความของยาเสพติด ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ยาเสพติดจึงหมายถึง วัตถุที่มีพิษชนิดหนึ่งที่เป็นสาร หรือยาที่ได้จากพืชหรือ ส่วนของพืชที่เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์สารเคมี แล้วให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ เมื่อผู้ใดเสพเข้าสู่ร่างกาย ด้วยการรับประทาน ดม สูบ หรือและฉีดเข้า ๆ เป็นเวลานาน ๆ ติดต่อกัน จะก่อให้เกิดอาการพิษเรื้อรัง ตกเป็นทาสอยู่ใต้อำนาจของสิ่งที่เสพเข้าไปต้องเพิ่มปริมาณการเสพมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อขาดยาหรือหยุดเสพจะปรากฏอาการถอนยามีอาการผิปกติร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม และเป็นต้นเหตุแห่งอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนในสังคม

2.1.2 การค้ายาเสพติด

ปัจจุบันปัญหายาเสพติดได้แผ่ขยายวงกว้างไปทั่วทุกหนแห่ง แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว เหมือนกับการเกิดโรคระบาด มีการคิดค้นตัวยาลักษณะแปลกใหม่ ออกมาขาย ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อโดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคม ครอบครัว ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเป็นเป็นกฎหมายระหว่างประเทศในระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาค และระดับชาติแล้วก็ตาม ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับได้มุ่งเน้นเพื่อยุติการแพร่ระบาดของยาเสพติด การวางนโยบายด้านยาเสพติดเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะให้เห็นว่ารัฐจะนำพากระบวนการยุติธรรมด้านคดียาเสพติดของประเทศไปในทิศทางใด เพราะยาเสพติดได้กลายเป็นธุรกิจที่ทำกำไรได้ดีมาก ตั้งแต่ยุค 1960 การขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการก่อตัวของการค้ายาเสพติดในภูมิภาคต่าง ๆ กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับยาเสพติดในปัจจุบัน ได้แก่ อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1971 อนุสัญญา

สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 มีลักษณะสำคัญบางประเด็นดังต่อไปนี้

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท รับเอาโดยที่ประชุมเต็มคณะครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1988 ซึ่งในภาคีแห่งอนุสัญญานี้ ตามข้อ 1 บทนิยาม เว้นแต่จะได้ระบุไว้อย่างชัดแจ้งเป็นอย่างอื่น หรือตามบริบทแล้วจำเป็นต้องใช้คำนิยามเป็นอย่างอื่น ให้ใช้คำนิยามที่กำหนดต่อไปนี้ตลอดอนุสัญญานี้

(ข) “การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม” หมายถึง วิธีการปล่อยให้สินค้ายาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ผิดกฎหมายหรือต้องสงสัยว่าเป็นสิ่งดังกล่าว ตามรายชื่อในบัญชี I และบัญชี II ที่ผนวกไว้กับอนุสัญญานี้ หรือสิ่งที่บรรจุไว้แทน ออกจาก ผ่าน หรือเข้าไปในดินแดนของประเทศหนึ่งหรือหลายประเทศโดยการรับรู้และอยู่ในสายตาของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะทราบถึงตัวบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ในข้อ 3 วรรค 1 ของอนุสัญญานี้

(จ) “การลักลอบค้า” หมายถึง การกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 3 วรรค 1 และวรรค 2 ของอนุสัญญานี้

(ค) “ทรัพย์สิน” หมายถึง ทรัพย์สินทุกชนิดไม่ว่าจะมีรูปร่างหรือไม่รูปร่าง เป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน และเอกสารทางกฎหมายหรือตราสารที่เป็นหลักฐานแสดงการมีกรรมสิทธิ์หรือมีผลประโยชน์ในทรัพย์สินนั้น

สำหรับบทบัญญัติในข้อ 3 ความผิดและบทลงโทษ ประกอบด้วย

1. แต่ละภาคีจะต้องนำมาใช้ซึ่งมาตรการตามที่จำเป็นเพื่อบัญญัติให้การกระทำซึ่งได้กระทำโดยเจตนาดังต่อไปนี้เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของตน

(ก) (๑) การทำขึ้น ผลิต สกัด ปปรุง เสนอให้ เสนอขาย จำหน่าย ขาย ส่งมอบ ไม่ว่าจะตามเงื่อนไขใด เป็นนายหน้า จัดส่ง จัดส่งผ่านแดน ขนส่ง นำเข้าหรือส่งออก ซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทใด ๆ อันขัดต่อบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา ค.ศ. 1961 อนุสัญญา ค.ศ.1961 ที่ได้รับการแก้ไข หรืออนุสัญญาค.ศ. 1971

2. การเพาะปลูกพืชฝิ่น ต้นโคคา หรือพืชกัญชาเพื่อวัตถุประสงค์ในการผลิตยาเสพติดที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา ค.ศ. 1961 และอนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไข

ต่อมาในระดับภูมิภาค ยังได้มีการออกกฎหมายหรือมีข้อตกลงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำข้อตกลงอนุสัญญา หรือทำ MOU มารองรับ เพื่อหยุดยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติดหลายฉบับ อันประกอบไปด้วยกฎหมายยาเสพติดประเทศญี่ปุ่น กฎหมายว่าด้วยสารเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ (The Narcotics and Psychotropics Control Law) บัญญัติขึ้นในปี พ.ศ. 2496 (ค.ศ. 1953)

เพื่อควบคุมยาเสพติดวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ญี่ปุ่นมีกฎหมายแยกจากกันในการควบคุมยาเสพติดอยู่ 5 ฉบับ (Japan's 5 Drug-related Laws) ได้แก่ 1) Narcotics and Psychotropics Control Law 2) Cannabis Control Law 3) Opium Law 4) Stimulants Control Law 5) Narcotics Special Law โดยที่เจตนารมณ์ของกฎหมาย มุ่งควบคุมการนำเข้า ส่งออก การผลิต ยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท โดยมีมาตรการเชิงป้องกันอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน การให้การบำบัดรักษาผู้ติดยาและส่งเสริมงานสวัสดิการสำหรับบุคคลดังกล่าว นโยบายปราบปรามจับกุมอย่างเด็ดขาดควบคู่กับนโยบายป้องกัน บำบัดรักษาแบบบังคับและให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน

กระบวนการดำเนินคดีและการลงโทษ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (National Police Agency) และ Narcotics Control Officer แต่งตั้งโดยกระทรวงสุขภาพ แรงงานและยาเสพติด (Ministry of Health, Labor and Welfare's Narcotics Control Department) สำหรับบุคคลทั่วไป แม้จะกระทำความผิดยาเสพติดที่ไม่ร้ายแรง จะต้องถูกขังระหว่างสอบสวนหรือระหว่างพิจารณาโดยไม่ให้ประกันตัวเป็นเวลา 2 ถึง 3 เดือน กรณีที่ผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดเป็นชาวต่างประเทศถูกเนรเทศออกนอกประเทศจะไม่สามารถเข้าญี่ปุ่นได้เป็นเวลา 5 ถึง 10 ปี

การครอบครองหรือจำหน่ายเฮโรอีน มอร์ฟินหรือยาบ้า มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ปรับไม่เกิน 5 ล้านเยน (ประมาณ 1.9 ล้านบาท) การนำเข้าเฮโรอีนหรือยาบ้าจำนวนมาก มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ปรับไม่เกิน 10 ล้านเยน (ประมาณ 3.8 ล้านบาท) โดยไม่มีโทษประหารชีวิต ความผิดขั้นสูง มีโทษจำคุกตลอดชีวิต โดยอาจไม่มีการปล่อย (พักการลงโทษ) มีโทษประหารชีวิต แต่ไม่ใช่โทษประหารในคดีค้ายาเสพติด

กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดของประเทศสิงคโปร์ มีกฎหมายการใช้ยาในทางที่ผิด พ.ศ. 2518 ได้ควบคุมยาบางชนิดและกำหนดโทษของการเสพ กฎหมายการใช้ยาในทางที่ผิดยังให้อำนาจผู้อำนวยการสำนักงานยาเสพติดกลางในการสั่งให้บุคคลใดก็ตามที่พบว่าเป็นผู้ติดยาเสพติด (หรือตรวจพบร่องรอยของการใช้ยาที่ควบคุมในปีสภาวะ) เข้ารับการบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพภาคบังคับในสถาน พยาบาลที่ได้รับความเห็นชอบแล้ว

กฎหมายในปัจจุบันที่ใช้บังคับเกี่ยวกับยาเสพติดของประเทศสิงคโปร์ ชื่อกฎหมาย: MISUSE OF DRUGS ACT (CHAPTER 185) ยาเสพติดที่ถูกควบคุมทั่วไป แบ่งออกเป็นสามประเภท 1) Class A อาทิเช่น แอมเฟตามีน, กัญชา หรือยางกัญชา, ไซโคคา, โคคาอิน, เคตามีน, เมทแอมเฟตามีน, มอร์ฟิน และฝิ่น เป็นต้น 2) Class B อาทิเช่น โคเคอิน เป็นต้น 3) Class C อาทิเช่น เบนซ์เฟตามีน (Benzphetamine) เป็นต้น ยาเสพติดที่ควบคุมซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษ อาทิเช่น แอมเฟตามีน, แคนนาบินอล, กัญชา, โคคาอิน, เคตามีน, เมทแอมเฟตามีน, มอร์ฟิน และ ฝิ่น เป็นต้น โทษสำหรับผู้กระทำความผิด คือ 1) ประหารชีวิต (โดยการแขวนคอ) 2) จำคุก 3) ฆ่ียนด้วยไม้ไฟ

4) ปรับ บทกำหนดโทษที่สำคัญแบ่งตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด ได้แก่ 1) ครอบครอง ยาเสพติดที่ควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 8(a)) โดยทั่วไป จำคุกสูงสุด 10 ปี หรือปรับ 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ 2) เสพยาเสพติดที่ถูกควบคุมหรือยาเสพติดที่ควบคุม ซึ่งกำหนดเฉพาะพิเศษ เช่น แอมเฟตามีน, แคนนาบินอล, กัญชา, โคลาอิน, เคตามีน, เมทแอมเฟตามีน, มอร์ฟิน และ ฟีน เป็นต้น (มาตรา 8(b)) โดยทั่วไป จำคุกสูงสุด 10 ปี หรือปรับ 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ โทษขั้นต่ำ รอลงอาญา 2 ปี 3) ครอบครองกล้อยาเส้น อุปกรณ์ ภาชนะ หรือเครื่องมือเสพติด สำหรับเสพ จัดการ หรือบริโภคนยาเสพติดที่ควบคุม (มาตรา 9) โดยทั่วไป จำคุกสูงสุด 3 ปี หรือปรับ 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ 4) เก็บเกี่ยวกัญชา, ฟีน, ต้นโคคา (มาตรา 10) โดยทั่วไป จำคุกสูงสุด 20 ปี หรือปรับ 40,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับจำคุกต่ำสุด 3 ปี หรือปรับ 5,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ 5) ผลิต, จัดหา, ครอบครอง นำเข้าหรือส่งออกเครื่องมือ, วัสดุ หรือสารที่ใช้ สำหรับผลิตยาเสพติดที่ควบคุม (มาตรา 10A) โดยทั่วไป จำคุกสูงสุด 20 ปี หรือปรับ 200,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ 6) บุคคลใดเป็นเจ้าของ, ผู้ให้เช่า, ผู้ครอบครอง หรือผู้เกี่ยวข้องกับสถานที่ ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดย อนุญาต หรือเสนอให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดที่ควบคุม ในสถานที่ ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างนั้น (มาตรา 11) Class A จำคุกสูงสุด 10 ปี หรือปรับ 40,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ จำคุกต่ำสุด 2 ปี หรือปรับ 4,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ Class B จำคุกสูงสุด 10 ปี หรือปรับ 40,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ จำคุกต่ำสุด 2 ปี หรือปรับ 4,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ Class C จำคุกสูงสุด 5 ปี หรือปรับ 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ จำคุกต่ำสุด 12 เดือน หรือปรับ 2,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายต่อมาได้กำหนดให้มีการดูแลผู้เคยติดยาเสพติดที่ได้รับการปล่อยตัว โดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลให้คำแนะนำและมีการตรวจสอบปัสสาวะของผู้ที่อยู่ในความดูแลที่สถานีตำรวจประจำท้องถิ่น ทุก ๆ 5 วัน ภายใต้กฎหมายนี้ผู้ที่ต้องโทษเป็นครั้งที่ 2 จะถูกจำคุกไม่ต่ำกว่า 3 ปี แผนงานการปราบปรามยาเสพติดที่มีชื่อรหัสว่า “Operation Ferret” (แผนปฏิบัติการเฟอเรท) เริ่มดำเนินการในเดือนเมษายน พ.ศ. 2520 จุดมุ่งหมายเบื้องต้นคือ มีการควบคุมตัวและการฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีผลดีพอที่จะหยุดการเพิ่มจำนวนของผู้เสพยาเสพติดใหม่ได้ หน่วยปราบปรามยาเสพติดจากสำนักงานยาเสพติดกลาง ตำรวจ และองค์กรอื่น ๆ เช่น Vigilante Corps และตำรวจพิเศษจะปฏิบัติงานร่วมกัน และจากการประเมินผลขั้นต้น 1143 โครงการนี้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ในการลดอุปสงค์ยาเสพติดลงภายในปีแรก การประมาณการของรัฐบาลสิงคโปร์ได้ยืนยันว่าอัตราส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดรายใหม่ต่อผู้ใช้ยาเสพติดรายเก่าลดลงจาก 2.2 : 1 เมื่อเริ่มปฏิบัติการเฟอเรท เป็น 0.22 : 1 ในปลาย พ.ศ. 2521 การตรวจจับผู้ค้ายาเสพติดทั้งรายใหญ่และรายย่อยอย่างรวดเร็วนี้สามารถ

ทำลายล้างงานจำหน่ายยาเสพติดในสิงคโปร์ลงได้ ประกอบกับมีการประหารชีวิตนักค้ายาเสพติด 2 ราย (ใน พ.ศ. 2521) ทำให้สิงคโปร์ประสบความสำเร็จในการกำจัดกลุ่มยาเสพติดสำคัญ ๆ เพื่อเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจตราที่จุดเข้าประเทศ โดยเฉพาะบริเวณเส้นทางที่เชื่อมประเทศสิงคโปร์กับมาเลเซีย ได้มีการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของโครงการสุนัขยาเสพติดให้สูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ยาเสพติดในเอเชียตะวันออก, 2530, น. 202 - 203)

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในประเทศไทยนั้น มาตรการการบังคับใช้กฎหมายจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะควบคุมหรือลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถือเป็นมาตรการหลักในการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ที่ผ่านมามีประเทศไทยมีกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมและปราบปรามยาเสพติดที่สำคัญ จำนวน 5 ฉบับ คือ 1) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 2) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 3) พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 4) พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และ 5) พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533

ดังนั้น จากแนวคิดข้างต้นอันประกอบไปด้วย กฎหมายระหว่างประเทศในระดับนานาชาติ กฎหมายระดับภูมิภาคในภาคพื้นเอเชีย และกฎหมายระดับชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด จึงสรุปได้ว่า การค้ายาเสพติด คือ การขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้ นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร รวมไปถึงการทำขึ้น ผลิต สกัด ปูรง เสนอให้ เสนอขาย จำหน่าย ขาย ส่งมอบ ไม่ว่าจะตามเงื่อนไขใด เป็นนายหน้า จัดส่ง จัดส่งผ่านแดน ขนส่ง นำเข้าหรือส่งออก ซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทใด ๆ ซึ่งครอบคลุมประเด็นวิธีการผลิต ซึ่งหมายถึง ลักษณะตั้งแต่การเพาะ การปลูก การทำ การผสม การปูรงแต่ง การแปรสภาพ การเปลี่ยนรูป การสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์และการแบ่งบรรจุหรือการรวมบรรจุตลอดจนการนำวัตถุดิบและสารบางอย่างซึ่งเป็นปัจจัยในการผลิตมาแปรสภาพเป็นยาเสพติด รวมถึงสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด การบรรจุยาเสพติด การซุกซ่อนยาเสพติด และการครอบครองยาเสพติด ส่วนวิธีการส่งมอบยาเสพติด หมายถึง ลักษณะของการลำเลียงยาเสพติดของนักค้ายาเสพติดไปยังจุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้ โดยมีการนัดหมายเวลา สถานที่และวิธีการติดต่อสื่อสาร ที่สะดวกรวดเร็ว จะใช้การลำเลียงยาเสพติดโดยการใช้คนเป็นผู้ลำเลียงยาเสพติด โดยการเดินเท้า นำยาเสพติดใส่เป้ แบกข้ามป่าเขา ลัดเลาะไปตามลักษณะภูมิประเทศ บางครั้งจะใช้รถยนต์นั่งส่วนบุคคลลำเลียงยาเสพติดมีการตัดแปลงสภาพรถเพื่อใช้ซุกซ่อนยาเสพติด หรือจะใช้รถโดยสารประจำทาง โดยการฝากเป็นพัสดุไปกับรถโดยสารประจำทาง สถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบและรับมอบยาเสพติดส่วนใหญ่จะใช้ที่สาธารณะ เช่น หลักกิโลเมตร ป้ายบอกทาง โดยการนำยาไป

วางไว้แล้วให้ลูกค้าไปหยิบเอาเอง ส่วนช่วงเวลาที่ผู้ค้ายาเสพติดและลูกค้าใช้ในการส่งมอบและรับมอบยาเสพติดในช่วงเวลากลางคืน ตั้งแต่เที่ยงคืน ถึง ตี 1 การติดต่อสื่อสารยังคงใช้การติดต่อสื่อสารกันทางโทรศัพท์มือถือเป็นหลัก และวิธีการส่งมอบทรัพย์สินผลประโยชน์อันได้มาซึ่งการค้ายาเสพติด หมายถึง ลักษณะของการส่งมอบและรับมอบผล ประโยชน์ ที่ได้จากการค้ายาเสพติด ซึ่งเป็นการตกลงกันระหว่างนักค้ายาเสพติดกับลูกค้า ที่จะแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยได้มีการนัดเวลา สถานที่และวิธีการติดต่อสื่อสารกันในการรับ มอบผลประโยชน์ที่ได้ตกลงกันไว้ ส่วนใหญ่จะมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์โดยใช้เงินสด โดยใช้วิธีการโอนเงินเข้าบัญชีของผู้ค้ายาเสพติดที่ได้ให้ไว้ก่อนแล้ว สถานที่ที่ใช้โอนเงินจะเป็นตามห้างสรรพสินค้า ที่มีคนพลุกพล่านจะได้ไม่เป็นที่สังเกตของผู้คนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนสิ่งของอย่างอื่นที่จะนำมาแลกเปลี่ยนกับยาเสพติดมีอยู่บ้างแต่เป็นส่วนน้อย เช่น ทองคำ รถยนต์

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษากระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอน อันประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนที่เริ่มต้นจากโรงงานผลิตยาเสพติด ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนจากโรงงานผลิตยาเสพติดถึงเขตพื้นที่ชายแดนต่างประเทศ ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนจากเขตพื้นที่ชายแดนต่างประเทศถึงชายแดนประเทศไทย ขั้นตอนที่ 4 เป็นขั้นตอนจากชายแดนประเทศไทยเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศไทย และขั้นตอนที่ 5 เป็นขั้นตอนจากพื้นที่ตอนในของประเทศไทยถึงผู้เสพยาเสพติด ซึ่งครอบคลุมประเด็น วิธีการผลิตรวมถึงการมียาเสพติดไว้ในความครอบครอง ลักษณะการรับมอบและส่งมอบยาเสพติด ลักษณะการรับมอบและส่งมอบผลประโยชน์ที่ได้จากการซื้อ ขายยาเสพติด

2.2 ขั้นตอนการค้ายาเสพติดของนักค้ายาเสพติด

การศึกษาถึงลำดับขั้นตอนในการค้ายาเสพติดของนักค้ายาเสพติดทั้งผู้ค้ารายใหญ่ ผู้ค้ารายย่อย และกลุ่มผู้ค้าเล็ดยาเสพติดนั้น ดร.วุฒิ เหล่าสุนทรและคณะ ได้ศึกษาและสามารถอธิบายไว้ในรายงานการวิจัยเรื่อง อาชญากรรม : การค้ายาเสพติด ดังต่อไปนี้

2.2.1 กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่

2.2.1.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมและการเข้าสู่วงการค้ายาเสพติด ผู้ค้ารายใหญ่ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับ ป.1-ป. 4 ประกอบอาชีพส่วนตัวหรือค้าขาย มีรายได้น้อยส่วนใหญ่จะพักอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ เช่น กรุงเทพฯ เชียงใหม่ เชียงราย เหตุผลที่มาทำการค้ายาเสพติดส่วนใหญ่คิดว่า การค้ายาเสพติดสามารถทำรายได้ได้ดีกว่าการประกอบอาชีพสุจริตอื่น ๆ โดยการเริ่มเข้ามาทำการค้ายาเสพติดจากการมีผู้ชักชวน โดยบุคคลเหล่านี้จะเป็นเพื่อนหรือผู้ที่รู้จัก

กันมานาน แต่มีบางรายพยายามเข้ามาทำความรู้จักและตีสนิทในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ แล้วจะชักชวนให้ทำการค้ายาเสพติด โดยพยายามพูดให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการค้ายาเสพติดซึ่งเป็นจำนวนเงินที่มหาศาลโดยใช้เวลาและลงทุนเพียงเล็กน้อย การเข้ามาทำความรู้จักและตีสนิทเพื่อชักชวนให้ทำการค้ายาเสพติดนั้น บางรายจะเข้ามาในรูปแบบของนักพนัน ชักชวนให้เล่นการพนัน เทียบเต๋และใช้เงินอย่างฟุ่มเฟือย ซึ่งในระยะแรก ๆ ผู้ชักชวนจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ให้ แต่ต่อมาจะเปลี่ยนเป็นการให้กู้ยืมแทน และเมื่อเกิดหนี้สินมากขึ้น ๆ จึงชักชวนให้ทำการค้ายาเสพติดเพื่อนำเงินมาใช้ชำระหนี้สิน หรือก่อนที่จะทำการค้ายาเสพติด ผู้ค้ารายใหญ่บางรายประกอบธุรกิจแล้วเกิดการขาดทุนหรือมีปัญหาเรื่องอื่น ๆ ด้านการเงิน ผู้ชักชวนจะทำที่เป็นเห็นอกเห็นใจในปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วหาโอกาสชักชวนให้ทำการค้ายาเสพติดในที่สุด โดยผู้ชักชวนให้ทำการค้านั้นจะเป็นผู้หาแหล่งยาเสพติดและลูกค้าให้ หรือบางครั้งจะบอกวิธีติดต่อหรือแนะนำให้ผู้รู้จักกับบุคคลที่จะพาไปยังแหล่งยาเสพติดหรือลูกค้า

2.2.1.2 ขั้นตอนต่าง ๆ ในการค้ายาเสพติดของผู้ค้ารายใหญ่

1) การติดต่อ

เมื่อมีการตกลงซื้อขายยาเสพติดระหว่างผู้ค้ารายใหญ่กับลูกค้าแล้ว ผู้ค้ารายใหญ่จะส่งของหรือรับของมาจากแหล่งยาเสพติดซึ่งมักจะอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ ผู้ค้ารายใหญ่บางรายจะติดต่อมายังแหล่งผลิตยาเสพติดก่อน เพื่อให้ทางแหล่งผลิตยาเสพติดจัดหายาเสพติดไว้ให้เพียงพอต่อความต้องการ จะมีการตกลงราคา นัดหมายสถานที่ วิธีการ วัน เวลา ในการรับส่งยาเสพติด มีผู้ค้ารายใหญ่บางราย ที่ไม่ได้ติดต่อไปยังแหล่งผลิตให้เตรียมของไว้ล่วงหน้า แต่จะเดินทางไปที่แหล่งผลิตยาเสพติดเลย ถ้ายาเสพติดนั้นสามารถหาได้ตลอดเวลา

2) การเดินทาง

ในการเดินทางไปรับยาเสพติดส่วนมากจะเดินทางไปไปด้วยตนเอง มีเพียงบางรายเท่านั้นที่จ้างให้ผู้อื่นไปรับแทน ส่วนพาหนะที่ใช้เดินทางโดยทั่วไปจะใช้รถยนต์ส่วนตัวและรถโดยสารประจำทาง ในกรณีที่ผู้ค้ารายใหญ่ ผู้ค้าที่แหล่งผลิตยาเสพติด หรือทั้งสองฝ่ายจ้างให้ผู้อื่นเป็นผู้รับหรือส่งยาเสพติด อาจมีการใช้รหัสโต้ตอบกันหรือมีการแสดงสัญลักษณ์ให้รู้ว่าจะรับหรือส่งยาเสพติดกับใครเพื่อจะได้รับหรือส่งของไม่ผิดตัว

3) การซุกซ่อนยาเสพติด

หลังจากที่รับยาเสพติดจากแหล่งยาเสพติดแล้ว จะทำการซุกซ่อนยาเสพติดเพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ตรวจจับได้ กรณีผู้ค้ารายใหญ่ใช้รถส่วนตัวในการเดินทางมักจะซุกซ่อนยาเสพติดไว้ตามส่วนต่าง ๆ ของรถ เช่น ในเบาะที่นั่ง พรมปูพื้นรถ ภายในบานประตู ยางอะไหล่

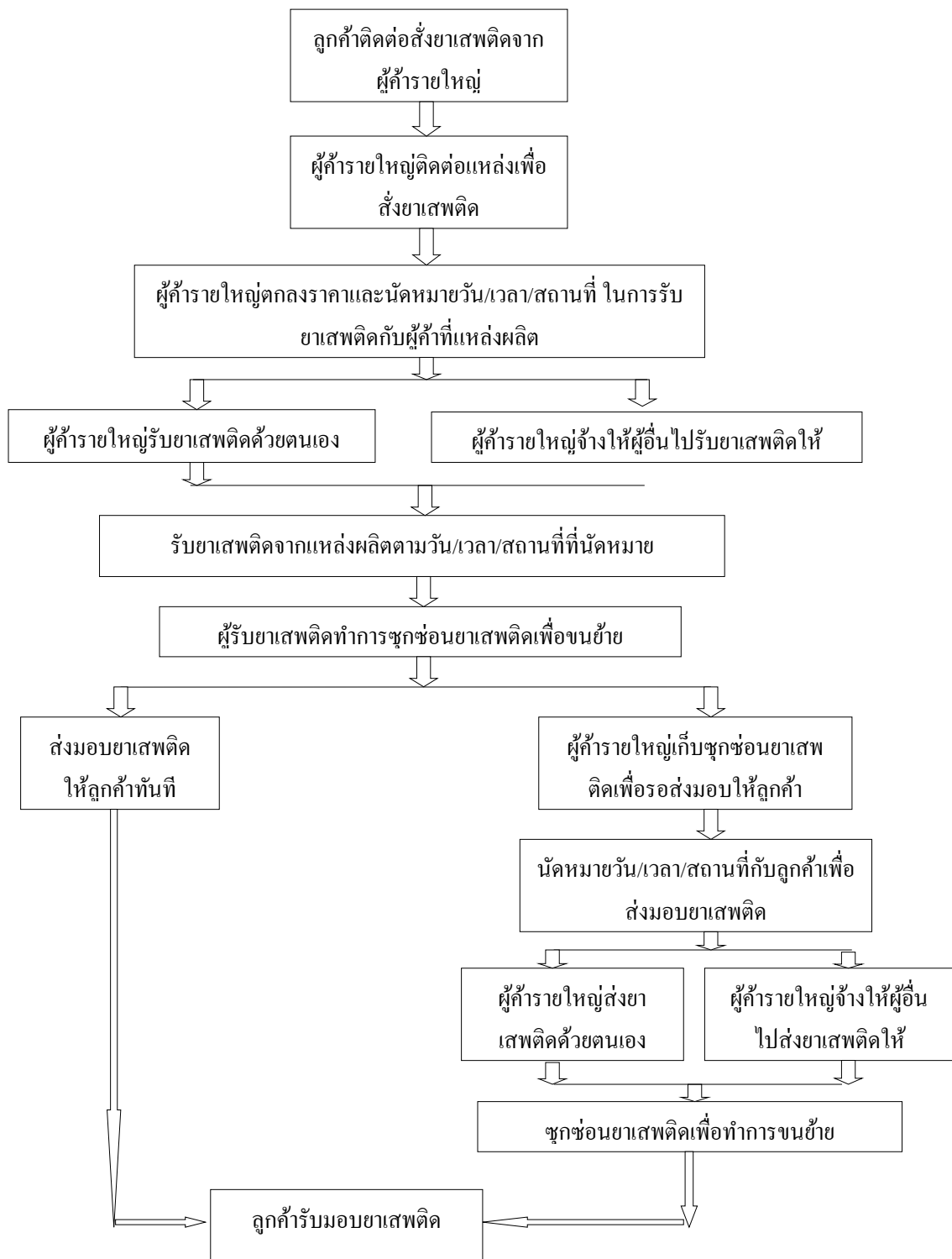
ท่อระบายอากาศ หม้อกรองอากาศ ฯลฯ หรือทำเป็นช่องลับไว้ซุกซ่อนยาเสพติดโดยเฉพาะ มีผู้ค้ารายใหญ่บางรายนำยาเสพติดใส่ถุงหรือกล่องวางไว้ในรถโดยไม่มีการซุกซ่อน สำหรับกรณี queen ทางโดยรถโดยสารประจำทาง มักจะซุกซ่อนยาเสพติดไว้ในสัมภาระต่าง ๆ เช่น กระเป๋า เสื้อผ้า กล่องกระดาษ ฯลฯ มีเพียงบางรายที่ไม่มีการซุกซ่อนเลยเพียงแค่วางยาเสพติดลงในกระเป๋า กล่อง หรือถุงโดยไม่มีสิ่งอื่นปกปิด

4) การเก็บซุกซ่อนยาเสพติดเพื่อรอจำหน่าย

ผู้ค้ารายใหญ่ส่วนใหญ่รับยาเสพติดมาล็อตใหญ่แล้ว ส่งให้ลูกค้าโดยไม่มีการแบ่งบรรจุ มีเพียงบางรายที่นำมาแบ่งบรรจุเป็นหน่วยย่อย คือ รับยาเสพติดมาเป็นตัวแล้ว แบ่งเป็นออนซ์หรือแพคเกจแล้วค่อยส่งให้ลูกค้า ผู้ค้าบางรายมีการสั่งยาเสพติดมาครั้งละมาก ๆ โดยจะซุกซ่อนไว้ในบริเวณบ้านเป็นส่วนใหญ่ บางรายจะเช่าสถานที่อื่นไว้ต่างหากและจ้างบุคคลอื่นเฝ้ายาเสพติดให้ สามารถจำหน่ายให้ทันทีเมื่อมีลูกค้าต้องการ

5) การจำหน่ายยาเสพติดให้ลูกค้า

สำหรับการจำหน่ายยาเสพติดให้ลูกค้า นั้น ผู้ค้ารายใหญ่จะทำการติดต่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะไปส่งของให้ลูกค้าก่อนล่วงหน้า ผู้ค้าจะทำการซุกซ่อนยาเสพติดก่อนจะนำไปให้ลูกค้า โดยส่วนใหญ่จะซุกซ่อนไว้ในสัมภาระต่าง ๆ เช่น กระเป๋า เสื้อผ้า กล่องสิ่งของต่าง ๆ เป็นต้น แต่มีบางรายจะไม่ซุกซ่อนยาเสพติดเลย เมื่อถึงวันเวลาที่นัดหมาย ผู้ค้ารายใหญ่จะเดินทางไปส่งยาเสพติดให้ลูกค้าด้วยตนเอง โดยมักจะใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะ ในการลำเลียงยาเสพติด มีบางรายที่จ้างให้บุคคลอื่นไปส่งยาเสพติดแทน แต่ต้องมีการนัดหมายกับลูกค้าไว้ก่อนว่าใครจะเป็นผู้ส่งมอบยาเสพติดให้ลูกค้า

ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการค้ายาเสพติดของผู้ค้ารายใหญ่. ปรับปรุงจาก สถานการณ์ ยาเสพติดช่วงแผนปฏิบัติการ “พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด” โดย สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2555, กรุงเทพฯ : กระทรวงยุติธรรม.

2.2.1.3 กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย

1) ลักษณะเศรษฐกิจ สังคมและการเข้าสู่วงการยาเสพติด ผู้ค้ารายย่อยส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับ ป.1-ป.4 ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้น้อย มีที่พักอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นชุมชนแออัด หรือห้องแถว ไม่มีพาหนะเป็นของตนเอง ผู้ค้ารายย่อยส่วนใหญ่เสพยาเสพติดก่อนเข้ามาทำการค้า ดังนั้นเหตุผลสำคัญที่ผู้ค้ารายย่อยเข้ามาทำการค้ายาเสพติดคือ ต้องการนำเงินมาซื้อยาเสพติดเพื่อเสพ บางรายทำเพราะเห็นว่าการค้ายาเสพติดทำรายได้ดีกว่าทำงานสุจริตอื่น ๆ มีผู้ค้ารายย่อยเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ทำการค้าเพราะรายได้จากการประกอบอาชีพสุจริตไม่พอใช้จ่ายภายในครอบครัว ก่อนที่จะทำการค้ายาเสพติดผู้ค้ารายย่อยซื้อยาเสพติดในปริมาณไม่มากนักเพราะใช้เสพเพียงอย่างเดียว โดยซื้อจากเพื่อนหรือผู้ขายบริเวณใกล้ ๆ บ้าน เมื่อคิดที่จะทำการค้ายาเสพติด ซึ่งจำเป็นต้องหาซื้อยาเสพติดในปริมาณที่มากขึ้นจึงต้องหาแหล่งยาเสพติดที่จะขายยาเสพติดให้ในปริมาณที่มาก โดยในระยะแรกจะติดต่อกับเพื่อนหรือผู้ขายยาเสพติดบริเวณใกล้ ๆ บ้านให้นำยาเสพติดจากแหล่งยาเสพติดมาให้ พอสักระยะหนึ่งก็จะไปเอายาเสพติดจากแหล่งยาเสพติดมาขายเอง โดยให้เพื่อน หรือคนรู้จักแนะนำ หรือพาไปรู้จักกับผู้ขายที่แหล่งยาเสพติดนั่นเอง

2) ขั้นตอนต่าง ๆ ในการค้าของผู้ค้ารายย่อย

2.1) การติดต่อซื้อยาเสพติดจากแหล่ง การซื้อยาเสพติดจากแหล่งนั้นผู้ค้าที่แหล่งจะรออยู่บริเวณใกล้ ๆ บ้านหรือบริเวณที่ซุกซ่อนยาเสพติดซึ่งเป็นจุดนัดหมายกับผู้ค้ารายย่อย ผู้ค้ารายย่อยจะจ่ายเงินให้กับผู้ค้าที่แหล่งก่อน (บางรายอาจจะจ่ายเงินหลังจากรับของไปแล้ว) และจะรออยู่บริเวณจุดนัดหมาย หลังจากนั้นผู้ค้าที่แหล่งจะนำยาเสพติดจากบริเวณที่ซุกซ่อนมาให้ มีผู้ค้ารายย่อยเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไปซื้อยาเสพติดถึงบ้านผู้ค้าที่แหล่งเลย ผู้ค้ารายย่อยบางรายจะจ้างผู้เสพหรือเด็กไปซื้อยาเสพติดมาให้

2.2) การซุกซ่อนและขนย้ายยาเสพติดออกจากแหล่ง ผู้ค้ารายย่อยส่วนใหญ่จะใช้รถมอเตอร์ไซด์เป็นพาหนะในการขนย้ายยาเสพติดออกจากแหล่ง มีบางรายเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง แต่ถ้าแหล่งอยู่ไม่ไกลนักก็จะเดินไป หลังจากที่ได้รับยาเสพติดจากแหล่งแล้ว ผู้ค้ารายย่อยก็จะซุกซ่อนไว้กับตัว เช่น เหน็บไว้ที่เอว ซ่อนไว้ในกางเกงใน เสื้อผ้า หรือถ้าเป็นผู้หญิงก็จะเหน็บไว้ที่เสื้อชั้นใน เป็นต้น หรือซุกซ่อนไว้ในพาหนะที่ใช้ลำเลียง เช่น ถ้าเป็นมอเตอร์ไซด์จะซุกซ่อนในถังน้ำมัน หรือใต้เบาะที่นั่ง

2.3) ผู้ค้ารายย่อยส่วนใหญ่จะทำการแบ่งบรรจุยาเสพติดเป็นหน่วยย่อยก่อนจำหน่าย เช่น ผู้ค้าเฮโรอีนรายย่อยมักซื้อเฮโรอีนเป็นแหนบหรือบีกแล้วจะแบ่งบรรจุเป็นฝ้าหรือตัว (หลอดคาแฟ) โดยเฮโรอีน 1 บีก จะแบ่งได้ประมาณ 20-50 ตัว (หลอดคาแฟ) เมื่อแบ่ง

บรรจุเรียบร้อยแล้ว ส่วนใหญ่จะซุกซ่อนยาเสพติดไว้บริเวณบ้าน (ภายในบ้านหรือรอบ ๆ บ้านหรือบริเวณที่ไม่ไกลจากบ้านมากนัก) เช่น ใต้ถุนบ้าน หลังคา ฝาบ้าน ใต้กระดางต้นไม้ ในสวนแถวบ้านข้างถนนหรือตามทางเดินในพงหญ้า ฯลฯ บางรายจะเช่าห้องไว้สำหรับแบ่งบรรจุและซุกซ่อนยาเสพติดต่างหาก

2.4) การจำหน่ายยาเสพติดให้ลูกค้า ผู้ค้าเฮโรอีนรายย่อยส่วนใหญ่จะจำหน่ายเฮโรอีนเป็นตัว (หลอดกาแฟ) แต่บางครั้งลูกค้าก็จะมาขอซื้อเป็นฝ้าหรือบีก สำหรับราคาขายยาเสพติดของผู้ค้ารายย่อยแต่ละรายอาจไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับปริมาณของยาเสพติด ระยะทางระหว่างแหล่งยาเสพติดกับบริเวณที่ผู้ค้ารายย่อยจำหน่ายหรือขึ้นอยู่กับความเสี่ยงในการหลบหนีการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ สำหรับจุดนัดหมายลูกค้าของผู้ค้ารายย่อย ได้แก่ ร้านกาแฟบริเวณซอยเข้าบ้านของผู้ค้าริมทางรถไฟ เป็นต้น ซึ่งผู้ค้ารายย่อยมักจะไม่นำย้ายสถานที่นัดหมาย และจุดนัดหมายนี้เป็นบริเวณที่ไม่ไกลจากบ้านผู้ค้ามากนัก แต่ก็มีผู้ค้ารายย่อยบางรายที่ให้ลูกค้ามาซื้อยาเสพติดที่บ้านตนเองเลขกรณีที่ผู้ค้ารายย่อยไม่ได้ให้ลูกค้ามาซื้อยาเสพติดที่บ้านตนเอง ผู้ค้าจะนำยาเสพติดส่วนที่เตรียมจำหน่ายให้ลูกค้ามาซุกซ่อนบริเวณจุดนัดหมายแล้วรอลูกค้ามาซื้อ ลูกค้าบางรายก็จะส่งรหัสให้ผู้ค้า เช่น ชูนิ้วตามปริมาณยาเสพติดที่ต้องการ หรือลูกค้าบอกผู้ค้าว่า มาเอาปลา ก็เป็นอันรู้กัน เมื่อลูกค้าจ่ายเงินให้ผู้ค้าแล้ว ผู้ค้าก็จะเดินไปเอายาเสพติดจากจุดที่ซ่อนมาให้ลูกค้า หรือผู้ค้าจะบอกที่ซุกซ่อนของแล้วให้ลูกค้าไปหยิบเอาเอง ผู้ค้าบางรายจะซุกซ่อนยาเสพติดไว้กับตัวเมื่อลูกค้าจ่ายเงินก็จะส่งยาเสพติดให้ลูกค้าทันที แต่ยังมีพฤติกรรมอื่นนอกเหนือจากนี้อีก เช่น ผู้ค้ารายย่อยจะจ้างเด็กแถวบ้านให้รอลูกค้าที่จุดนัดหมายโดยตนเองรออยู่ที่บ้าน เมื่อลูกค้ามาก็จะส่งของกับเด็กและจ่ายเงินกับเด็ก เด็กก็จะเอาเงินไปให้ผู้ค้าซึ่งรออยู่ที่บ้าน แล้วจึงรับยาเสพติดจากผู้ค้าไปส่งให้ลูกค้าที่จุดนัดหมายนั้น มีผู้ค้าบางรายที่จ้างให้ผู้เสพฝ้ายาเสพติดและให้ขายให้ด้วยแล้วผู้เสพคนนั้นนำเงินมาให้ภายหลัง กรณีที่มีบุคคลแปลกหน้ามาขอซื้อยาเสพติด ผู้ค้ารายย่อยส่วนใหญ่จะไม่ยอมขายให้ เพราะไม่แน่ใจว่าบุคคลนั้นเป็นสายของตำรวจหรือไม่ นอกจากจะมีเพื่อนหรือลูกค้าประจำแนะนำมาหรือพามาจึงจะยอมขายให้ ผู้ค้ารายย่อยจะทำการจำหน่ายเช่นนี้เรื่อยไปจนกว่ายาเสพติดที่แบ่งบรรจุไว้ใกล้หมดจึงจะไปยังแหล่งยาเสพติดเพื่อนำมาจำหน่ายต่อไป

แต่มีบางรายที่ทำเพราะมีปัญหาด้านการเงิน การเข้าสู่วงการระยะแรก เพื่อนหรือบุคคลที่รู้จักซึ่งเป็น ผู้ที่อยู่ในวงการค้ายาเสพติด จะชักชวนให้ทำโดยเพื่อนจะเป็นผู้ว่าจ้างหรือเพื่อนเป็นผู้แนะนำให้รู้จัก กับผู้ว่าจ้าง

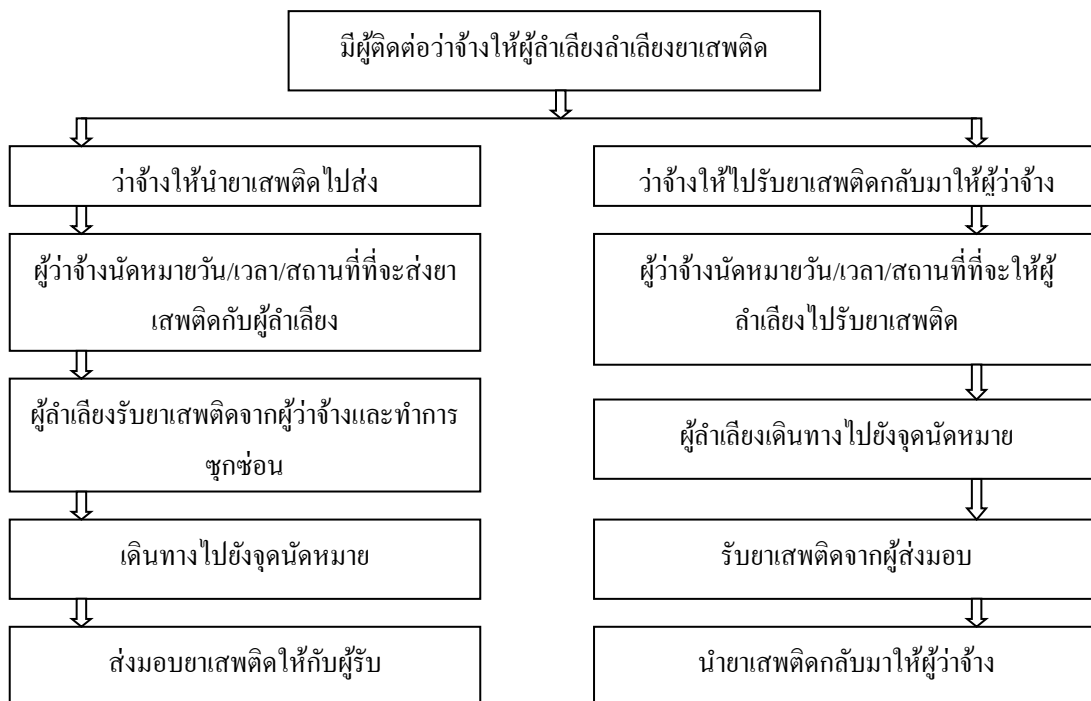
2) ขั้นตอนต่าง ๆ ในการลำเลียงยาเสพติด พฤติกรรมการลำเลียงยาเสพติด มี 2 กรณี กรณีแรกเป็นการลำเลียงเพื่อนำยาเสพติดไปส่งให้กับลูกค้าของผู้ว่าจ้าง อีกกรณีหนึ่งคือ การลำเลียงเพื่อรับยาเสพติดมาให้ผู้ว่าจ้างสำหรับกรณีที่ลำเลียงเพื่อนำยาเสพติด ไปส่งให้ลูกค้าของ ผู้ว่าจ้าง มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

2.1) รับยาเสพติดและทำการซุกซ่อน เมื่อผู้ว่าจ้างทำการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ในการส่งยาเสพติดกับผู้รับแล้ว ผู้ว่าจ้างจะบอกรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะบุคคล ที่จะมารับยาเสพติด ตลอดจนรหัสต่าง ๆ ที่ใช้ในการติดต่อ (ถ้ามี) ระหว่างผู้ลำเลียงกับผู้รับยาเสพติด ในกรณีที่มีการว่าจ้างให้ลำเลียงยาเสพติดในระยะทางไกล ๆ เช่น จากภาคเหนือลงมากรุงเทพฯ หรือจากภาคเหนือลงภาคใต้หรือบางรายจะจ้างให้ลำเลียงจากกรุงเทพฯ ไปต่างประเทศ ผู้ว่าจ้างจะ จัดการเรื่องการซุกซ่อนและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่ารถทัวร์ ค่ารถไฟ ค่าตัวเครื่องบิน ทำหนังสือ เดินทาง ตลอดจนค่าที่พักต่าง ๆ สำหรับการซุกซ่อนยาเสพติดก่อนที่จะลำเลียงส่วนใหญ่จะซุกซ่อน ยาเสพติดอยู่กับตัว เช่น ใช้สเตอริอไรด์หน้าท้อง ซุกซ่อนในกางเกงชั้นใน เสื้อชั้นใน รองเท้าซึ่งสั่งทำ พิเศษ ใช้ผ้ารัดตามขาอ่อนและน่อง หรือซุกซ่อนในสัมภาระต่าง ๆ เช่น กระเป๋าเดินทาง ซึ่งทำเป็น ชั้นพิเศษสำหรับซุกซ่อน ผู้ลำเลียงบางรายซุกซ่อนโดยการกลืนลงท้อง สอดใส่ทางทวารหนัก หรือ ซ่องคลอด ซึ่งในกรณีหลังจะต้องมีการใช้อุปกรณ์ เช่น ดูกยางอนามัย หรือปลายดุกมือยางในการหุ้ม ห่อ และมีการฝึกหัดการสอดใส่ให้เกิดความชำนาญและความเคยชิน

2.2) เดินทางไปจุดหมาย เมื่อถึงวันนัดหมายผู้ลำเลียงจะออกเดินทาง โดยพาหนะที่ใช้ในการลำเลียงนั้น ถ้าเป็นการลำเลียงภายในประเทศมักจะใช้รถโดยสารประจำทาง หรือรถส่วนตัวเป็นพาหนะ ถ้าลำเลียงไปต่างประเทศจะโดยสารเครื่องบิน สำหรับกรณีที่เดินทาง โดยรถโดยสารประจำทาง ผู้ลำเลียงมักจะเตรียมกระเป๋าสัมภาระไปหลาย ๆ ใบ โดยจะวางกระเป๋า เหล่านี้กระจายในที่ต่าง ๆ บนชั้นวางของ โดยวางกระเป๋าที่ซุกซ่อนยาเสพติดให้อยู่ห่างจากที่นั่ง ของตนเองหากมีเจ้าหน้าที่ขึ้นมาตรวจจะได้ปฏิเสธได้โดยง่าย

2.3) ส่งมอบยาเสพติดให้ผู้รับ สถานที่ที่นัดส่งยาเสพติดในประเทศ มักเป็นสถานีขนส่ง สถานีรถไฟ โรงแรม ห้องอาหาร หรือลานจอดรถห้างสรรพสินค้า ส่วนในต่างประเทศมักจะนัดส่งมอบยาเสพติดกันตามโรงแรม เมื่อผู้ลำเลียงเดินทางไปถึงจุดนัดหมายแล้ว ผู้ลำเลียงจะมองหาบุคคลที่ผู้ว่าจ้างบอกลักษณะมาเพื่อส่งมอบยาเสพติดให้ เช่น ผู้ที่มารับ ยาเสพติดเป็นชายผิวคล้ำ ใช้ผ้าเช็ดหน้าสีแดงมีรูปนกตรงกลาง ใส่เสื้อสีฟ้าแขนยาว เป็นต้น หรือ

อาจมีการใช้รหัสโต้ตอบกันก่อนเพื่อจะได้รับส่งยาเสพติดไม่ผิดตัวเช่น ผู้รับยาเสพติดจะถามว่า นื่องหรือ ผู้ล่าเถียงตอบว่า นื่องเอง ผู้รับยาเสพติดจะถามต่อไปว่า ไปกับพี่ไหม หรือผู้ว่าจ้างจะใช้ ธนบัตรซึ่งฉีกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนหนึ่งเก็บไว้ให้ผู้ล่าเถียงและอีกส่วนหนึ่งให้ผู้ที่จะมารับยาเสพติด เมื่อทั้ง 2 ฝ่ายมาพบกันก็จะนำส่วนทั้งสองมาต่อกัน เมื่อแน่ใจว่าเป็นผู้รับแน่นอนแล้วก็จะส่งยาเสพติดให้ มีผู้ล่าเถียงบางรายไม่ใช้รหัสโต้ตอบกับผู้รับยาเสพติด มีหน้าที่เพียงนำยาเสพติดไปยัง จุดหมายอย่างเดียว โดยไม่รู้รายละเอียดเกี่ยวกับผู้รับ ในกรณีที่ล่าเถียงยาเสพติดในระยะทาง ที่ไม่ไกลนัก เช่น จากในซอยไปปากซอย หรือล่าเถียงไปส่งตามสถานที่ต่าง ๆ ภายในจังหวัด เดียวกัน วิธีการล่าเถียงจะไม่ซับซ้อนมากนัก โดยการชุกซ่อนอาจชุกซ่อนของไว้กับตัว หรือไม่ต้อง ชุกซ่อนเลยก็ได้ พาหนะที่ใช้มักจะเป็นรถโดยสารประจำทาง มอเตอร์ไซด์ หรือถ้าระยะทางไกล มาก ๆ ก็ใช้วิธีเดิน สำหรับกรณีที่ล่าเถียงเพื่อรับยาเสพติดมาให้ผู้ว่าจ้างนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการ ล่าเถียงภายในประเทศ รายละเอียดของขั้นตอนการล่าเถียงจะคล้ายกับวิธีการนำยาเสพติดไปส่งให้ ลูกค้าของผู้ว่าจ้าง คือ ผู้ว่าจ้างจะบอกลักษณะของผู้ที่จะส่งยาเสพติดให้กับผู้ล่าเถียงทราบ แล้วให้ผู้ ล่าเถียงเดินทางไปยังจุดนัดหมาย อาจมีการใช้รหัสโต้ตอบกับผู้ส่งมอบยาเสพติด เมื่อรับยาเสพติด แล้วผู้ล่าเถียงจะนำยาเสพติดส่งมอบให้ผู้ว่าจ้างต่อไป

ภาพที่ 2.3 พฤติกรรมของผู้ล่าเถียงในการล่าเถียงยาเสพติด. ปรับปรุงจาก สถานการณ์ยาเสพติดช่วงแผนปฏิบัติการ “พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด” โดย สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2555, กรุงเทพฯ : กระทรวงยุติธรรม.

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการค้ายาเสพติด

2.3.1 ความหมายของเครือข่าย

โดยรูปศัพท์แล้วคำว่า เครือข่าย (Net Works) มีที่มาจากคำว่า Net และ Works ในภาษาอังกฤษ โดย Net หมายถึง ตาข่ายที่โยงใยถึงกันและกัน ส่วน Works หมายถึง การทำงาน เมื่อรวมสองคำเข้าด้วยกันจึงหมายถึง การทำงานร่วมกันโดยมีการเชื่อมโยงประสานกันเหมือนกับ ตาข่าย พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของข่ายงานไว้ว่า เป็นวงงาน ที่อยู่ในความควบคุมดูแลและประสานกัน ซึ่งมีความหมายว่าเป็นการทำงานประสานกันเหมือน ตาข่ายเช่นเดียวกัน โดยรูปศัพท์แล้ว เครือข่ายจึง หมายถึง สายใยความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่าง สมาชิก เพื่อร่วมกันปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

เมื่อคำว่า “เครือข่าย” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Network” จึงมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พิมพ์วิทย์ ปรีคาสวัสดิ์ (2530) อธิบายว่า เครือข่ายของบุคคลหนึ่งจะประกอบด้วย ความสัมพันธ์ทั้งหมดของบุคคลนั้นในสังคมที่เขาอาศัยอยู่ ซึ่งรวมถึงบุคคลในครอบครัว ญาติ พี่น้อง เพื่อนร่วมงานและเพื่อนบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันของบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ใน เครือข่ายนั้นเป็นความสัมพันธ์มุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ การแต่งงาน เครือ ญาติ การเมือง สุขภาพอนามัย ฯลฯ ส่วนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ดังกล่าว ได้แก่ การไป มาหาผู้เยี่ยมชมเยือนกัน การปรึกษาหารือกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น เครือข่ายของบุคคล หนึ่ง ๆ ก็เปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมทางสังคมของบุคคลอื่นในเครือข่ายซึ่งสามารถ มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้อื่นด้วยเช่นกัน

นฤมล นิราทร (2534) ได้ให้ความหมายว่า เครือข่าย หมายถึง กลุ่มของจุดต่าง ๆ ซึ่งเชื่อมต่อด้วยเส้น จุดต่าง ๆ ที่ว่านี้ คือบุคคลหรือกลุ่ม ส่วนเส้นที่เชื่อมต่อนี้หมายถึงความสัมพันธ์ ที่บุคคล หรือกลุ่มต่าง ๆ มีต่อกัน เครือข่ายจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของ กลุ่ม แต่กลุ่มไม่ใช่เครือข่ายเสมอไป

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของคำว่า เครือข่าย หมายถึง ระบบ, เส้นทาง หรือการปฏิบัติงานที่ติดต่อประสานกัน เป็นโยงใยกัน

“เครือข่าย” จึงเป็นการเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสาร ร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคน ในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน โดยประเด็นที่สำคัญคือ 1) ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไป โดยสมัครใจ 2) กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะ เท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

3) การเป็นสมาชิกเครือข่ายต้องไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือ ความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้น ๆ

Mitchell (1969) ได้ให้ความหมายว่า เครือข่ายหมายถึง ความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลคนหนึ่งกับบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่รอบข้าง ลักษณะของความสัมพันธ์นี้สามารถนำมาอธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในเครือข่านั้นได้ เครือข่ายจึงเป็นกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในสังคม

Starkey (1998) กล่าวว่า เครือข่ายคือกลุ่มของคนหรือองค์กร ที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปแบบโครงสร้างที่คนซึ่งเป็นสมาชิกหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ

ดังนั้น เครือข่ายต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่าง ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจตามความจำเป็น เมื่อภารกิจบรรลุ เป้าหมายแล้ว เครือข่ายก็อาจยุบสลายไป แต่ถ้ามีความจำเป็นหรือมีภารกิจใหม่อาจกลับมารวมตัวกันได้ใหม่ หรือจะเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระยะยาวก็ได้

2.3.2 องค์ประกอบของเครือข่าย

ธนา ประมุขกุล (2544) ได้อธิบายไว้ว่าเครือข่ายต่าง ๆ มีองค์ประกอบสำคัญอยู่อย่างน้อย 7 อย่างด้วยกัน คือ

1. มีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน

สมาชิกในเครือข่าย ต้องมีความรู้สึกร่วมกันและการรับรู้เหมือนกันถึงเหตุผลในการเข้าร่วมกันเป็น เครือข่าย อาทิเช่น มีความเข้าใจในตัวปัญหาและมีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ประสบกับปัญหาอย่าง เดียวกันหรือต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิด ความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา หรือลดความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น การรับรู้ร่วมกันถือเป็นหัวใจของเครือข่ายที่ทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพราะถ้าเริ่มต้น ด้วยการรับรู้ที่ต่างกัน มีมุมมองหรือแนวคิดที่ไม่เหมือนกันแล้ว จะประสานงานและขอความร่วมมือยาก เพราะ แต่ละคนจะติดอยู่ในกรอบความคิดของตัวเอง มองปัญหาหรือความต้องการไปคนละทิศละทาง แต่ทั้งนี้มิได้ หมายความว่าสมาชิกของเครือข่าย จะมีความเห็นที่ต่างกันไม่ได้ เพราะมุมมองที่แตกต่างช่วยให้เกิดการ สร้างสรรค์ ในการทำงาน แต่ความต่างต่างนั้นต้องอยู่ในส่วนของกระบวนการ (Process) ภายใต้อการรับรู้ถึง ปัญหาที่สมาชิกทุกคนยอมรับแล้ว มิฉะนั้นความเห็นที่ต่างกันจะนำไปสู่ความแตกแยกและแตกหักในที่สุด

2. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน

วิสัยทัศน์ร่วมกัน หมายถึงการที่สมาชิกมองเห็นจุดมุ่งหมายในอนาคตที่เป็นภาพเดียวกัน มีการรับรู้ และเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน และมีเป้าหมายที่จะเดินทางไปด้วยกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันจะทำให้ กระบวนการขับเคลื่อนเกิดพลัง มีความเป็นเอกภาพ และช่วยผ่อนคลายความขัดแย้งอันเนื่องมาจากความ คิดเห็นที่แตกต่างกัน ในทางตรงกันข้าม ถ้าวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของสมาชิกบางกลุ่มขัดแย้งกับวิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายของเครือข่าย พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มนั้นก็จะเริ่มแตกต่างจากแนวปฏิบัติที่สมาชิกเครือข่าย กระทำร่วมกัน ดังนั้น แม้ว่า จะต้องเสียเวลามากกับความพยายามในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน แต่ก็จำเป็น จะต้องทำให้เกิดขึ้น หรือถ้าสมาชิกมีวิสัยทัศน์ส่วนตัวอยู่แล้ว ก็ต้องปรับให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของเครือข่าย ให้มากที่สุดแม้จะไม่ซื่อตรงกันแนบสนิทจนเป็นภาพเดียวกัน แต่อย่างน้อยก็ควรสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

3. มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน

คำว่าผลประโยชน์ในที่นี้ครอบคลุมทั้งผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและผลประโยชน์ ไม่ใช่ตัวเงิน เป็น ความต้องการ (Need) ของมนุษย์ในเชิงปัจเจก (อ่านเรื่องแรงจูงใจในตอนท้าย) อาทิเช่นเกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับ โอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ ฯลฯ สมาชิกของเครือข่ายเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดาที่ต่างก็มีความต้องการเป็นของตัวเอง (Human Needs) ถ้าการเข้าร่วมในเครือข่ายสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเขาหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน ก็จะเป็น แรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายมากขึ้น ดังนั้น ในการที่จะดึงใครสักคน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเครือข่าย จำเป็นต้องคำนึงถึง ผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับจากการเข้าร่วม ถ้าจะให้ดีต้องพิจารณาล่วงหน้าก่อนที่เขาจะร้องขอ ลักษณะของ ผลประโยชน์ที่สมาชิกแต่ละคนจะได้รับอาจแตกต่างกัน แต่ควรต้องให้ทุกคนและต้องเพียงพอที่จะเป็น แรงจูงใจให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมในทางปฏิบัติได้จริง ไม่ใช่เป็นเข้ามาเป็นเพียงไม้ประดับเนื่องจากมีตำแหน่งในเครือข่าย แต่ไม่ได้ร่วมปฏิบัติภารกิจ เมื่อใดก็ตามที่สมาชิกเห็นว่าเขาเสียประโยชน์มากกว่าได้ หรือเมื่อเขาได้ใน สิ่งที่ต้องการเพียงพอแล้ว สมาชิกเหล่านั้นก็จะออกจากเครือข่ายไปในที่สุด

4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่าย เป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็ง ของเครือข่าย เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็ง ดังนั้น สถานะของสมาชิกในเครือข่ายควรมีความเท่าเทียมกัน ทุกคนอยู่ในฐานะ “หุ้นส่วน (Partner)” ของ เครือข่าย เป็นความสัมพันธ์ในแนวนอน (Horizontal Relationship) คือความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน มากกว่า ความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (Vertical Relationship) ในลักษณะ

เจ้านายลูกน้อง ซึ่งบางครั้งก็ทำได้ยากในทาง ปฏิบัติเพราะต้องเปลี่ยนกรอบความคิดของสมาชิกในเครือข่าย โดยการสร้างบริบทแวดล้อมอื่น ๆ เข้ามา ประกอบ แต่ถ้าทำได้จะสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายมาก

5. มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน

องค์ประกอบที่จะทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง คือ การที่สมาชิกของเครือข่ายต่างก็สร้าง ความเข้มแข็งให้กันและกัน โดยนำจุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้ไขจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง แล้วทำให้ได้ผล ลัพท์เพิ่มขึ้นในลักษณะพลังทวีคูณ ($1+1 > 2$) มากกว่าผลลัพท์ที่เกิดขึ้นเมื่อต่างคนต่างอยู่

6. การเกื้อหนุนพึ่งพากัน

เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เครือข่ายดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน การที่สมาชิกเครือข่ายตกอยู่ในสภาวะจำกัดทั้งด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุน กำลังคน ฯลฯ ไม่สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่าง สมบูรณ์ได้ด้วยตนเองโดยปราศจากเครือข่าย จำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย การ ทำให้หุ้นส่วนของเครือข่ายยึดโยงกันอย่างเหนียวแน่น จำเป็นต้องทำให้หุ้นส่วนแต่ละคนรู้สึกว่าเขาหุ้นส่วน คนใดคนหนึ่งออกไปจะทำให้เครือข่ายล้มลงได้ การดำรงอยู่ของหุ้นส่วนแต่ละคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการ ดำรงอยู่ของเครือข่าย การเกื้อหนุนพึ่งพากันในลักษณะนี้จะส่งผลให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ

7. มีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน

หากสมาชิกในเครือข่ายไม่มีการปฏิสัมพันธ์กันแล้ว ก็ไม่ต่างอะไรกับก้อนหินแต่ละก้อนที่รวมกันอยู่ใน ถุง แต่ละก้อนก็อยู่ในถุงอย่างเป็นอิสระ ดังนั้นสมาชิกในเครือข่ายต้องทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น มีการติดต่อกันผ่านการเขียน การพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่ง กันและกัน หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนาร่วมกัน โดยที่ผลของการปฏิสัมพันธ์นี้ต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในเครือข่ายตามมาด้วย ลักษณะของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกควรเป็นการแลกเปลี่ยนกัน (Reciprocal Exchange) มากกว่าที่จะเป็นผู้ให้หรือเป็นผู้รับฝ่ายเดียว (Unilateral Exchange) ยิ่งสมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าใดก็จะเกิดความผูกพันระหว่างกันมากขึ้นเท่านั้น ทำให้การเชื่อมโยงแน่นแฟ้นมากขึ้น มีการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้น สร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย

2.3.3 การก่อเกิดของเครือข่าย

เครือข่ายแต่ละเครือข่าย ต่างมีจุดเริ่มต้น หรือถูกสร้างมาด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน แบ่งชนิดของเครือข่าย ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ (อภิรัตน์ เกษมปัญญา, น. 2554)

2.3.3.1 เครื่องข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ

เครือข่ายชนิดนี้มักเกิดจากการที่ผู้คนมีใจตรงกัน ทำงานคล้ายคลึงกันหรือประสบกับสภาพปัญหา เดียวกันมาก่อน เข้ามารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ร่วมกันแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า การดำรงอยู่ของกลุ่มสมาชิกในเครือข่ายเป็นแรงกระตุ้นที่เกิดขึ้นภายในตัวสมาชิกเอง (ฉันทะ) เครือข่าย เช่นนี้มักเกิดขึ้นในพื้นที่ อาศัยความเป็นเครือญาติ เป็นคนในชุมชนหรือมาจากภูมิลำเนาเดียวกันที่มีวัฒนธรรม ความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มโดยจัดตั้งเป็นชมรมที่มีกิจกรรมร่วมกันก่อน เมื่อมีสมาชิก เพิ่มขึ้นจึงขยายพื้นที่ดำเนินการออกไป หรือมีการขยายเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ ของกลุ่มมากขึ้น ในที่สุดก็ พัฒนาขึ้นเป็นเครือข่าย เพื่อให้ครอบคลุมต่อความต้องการของสมาชิกได้กว้างขวางขึ้น เครือข่ายประเภทนี้ มักใช้เวลาออกร่างสร้างตัวที่ยาวนาน แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว มักจะเข้มแข็ง ยั่งยืน และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น

2.3.3.2 เครือข่ายจัดตั้ง

เครือข่ายจัดตั้งมักจะมี ความเกี่ยวข้องพันกัน นโยบายหรือการดำเนินงานของภาครัฐ เป็นส่วนใหญ่ การจัดตั้งอยู่ในกรอบความคิดเดิมที่ใช้กลไกของรัฐผลักดันให้เกิดงานที่เป็นรูปธรรม โดยเร็ว และส่วนมากภาคี หรือสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายมักจะไม่ได้อะไรพื้นฐาน ความต้องการ ความคิด ความเข้าใจ หรือมุมมองในการ จัดตั้งเครือข่ายที่ตรงกันมาก่อนที่จะเข้ามารวมตัวกัน เป็นการทำงานเฉพาะกิจชั่วคราวที่ไม่มีความต่อเนื่อง และมักจะจางหายไป ในที่สุด เว้นแต่ว่า เครือข่ายจะได้รับการชี้แนะที่ดี ดำเนินงานเป็นขั้นตอนจนสามารถสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดเป็นความผูกพันระหว่างสมาชิกจนนำไปสู่การพัฒนาเป็นเครือข่ายที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มสมาชิกจะยังคงรักษาสถานภาพของเครือข่ายไว้ได้ แต่มีแนวโน้มที่จะลดขนาดของเครือข่ายลง เมื่อเปรียบเทียบกับระยะก่อตั้ง

2.3.3.3 เครือข่ายวิวัฒนาการ

เป็นการถือกำเนิดโดยไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติตั้งแต่แรก และไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยตรงแต่มี กระบวนการพัฒนาผสมผสานอยู่ โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล / องค์กรมารวมกันด้วย วัตถุประสงค์กว้าง ๆ ในการ สนับสนุนกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยยังไม่ได้สร้างเป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์เฉพาะที่ชัดเจนนัก หรืออีก ลักษณะหนึ่งคือถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการได้รับฟัง หรือการไปได้เห็นการ ดำเนินงานของเครือข่ายอื่น ๆ มา แล้วเกิดความคิดที่จะรวมตัวกัน สร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและ พัฒนาตนเอง เครือข่ายที่ว่านี้แม้จะไม่ได้เกิดจากแรงกระตุ้นภายในโดยตรงตั้งแต่แรก แต่ถ้าสมาชิกมีความตั้งใจ จริงที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดี เมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุน ก็จะสามารถพัฒนาต่อไปจนกลายเป็นเครือข่าย ที่เข้มแข็ง

ทำนองเดียวกันกับเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เครือข่ายในลักษณะนี้พบเห็นอยู่มากมาย เช่น เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายโรงเรียนสร้างเสริมสุขภาพ เป็นต้น

2.3.3.4 การสร้างเครือข่าย (Networking)

การสร้างเครือข่าย หมายถึงการทำให้มีการติดต่อ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารและ การร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ให้สมาชิกใน เครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อน ที่ต่างก็มีความเป็นอิสระมากกว่า สร้างการคบค้าสมาคมแบบพืงพืง นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบติดต่อกับ การเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว เช่นการส่ง จดหมายข่าวไปให้สมาชิกตามรายชื่อ แต่จะต้องมีการ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย การสร้างเครือข่ายนับเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในปัจจุบัน เนื่องด้วยเครือข่ายเป็นการจัดระบบให้กลุ่ม บุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่าง ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน การรวมตัว เป็นเครือข่ายจึงควรทำในลักษณะ การแลกเปลี่ยน ต้องสกัดเอาส่วนดีหรือ จุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้และ สนับสนุนกันและกัน เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นเครือข่ายมักจะมีผลที่ดีกว่า ผลรวม ที่เกิดจากการปล่อยให้ต่างคนต่างทำแล้วนำผลลัพธ์ของแต่ละคนมารวมกัน ดังนั้นการสร้าง เครือข่ายในการ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ

2.3.4 เครือข่ายทางสังคม

มีผู้ให้นิยามของคำว่า เครือข่ายทางสังคม ไว้หลายความหมาย โดยผู้วิจัยจะขอนำเสนอ โดยสังเขป ดังนี้

อกิน รพีพัฒน์ (2527) ได้ให้ภาพการมองสังคมตามเครือข่ายว่า สังคมที่มีลักษณะเป็น เครือข่ายจะคล้ายไข่มุมมม บุคคลคือจุดที่เส้นใยของเครือข่ายมาพบกัน กล่าวง่าย ๆ คือ บุคคลหนึ่ง ย่อมมีความสัมพันธ์กับคนอื่นเป็นจำนวนมากในหลายรูปลักษณะและสถานการณ์ โดยมีข้อ ตันนิษฐานเบื้องต้นในการศึกษาประการหนึ่งว่า บุคคลที่มีเส้นใยความสัมพันธ์ที่กว้างขวางทั้งใน หมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ย่อมมีความสำคัญในสังคมและการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านมากกว่า คนอื่น ๆ ที่มีเส้นสายความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับคนอื่นจำนวนน้อย บุคคลที่เป็นจุดรวมของสายสัมพันธ์ จำนวนมากนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดรวม (Node) ของความสัมพันธ์ในท้องที่หรือชุมชนนั้น ๆ

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547) ได้ให้นิยามของเครือข่ายทางสังคม ว่าหมายถึง ความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และ กลุ่มกับเครือข่าย โดยเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เช่น

กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย

พิมพัลย์ ปรีดาสวัสดิ์ และวาทีณี บุญชะลิกย์ (2531) อธิบายว่า เครือข่ายทางสังคม หมายถึง สายใยของความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่น ๆ อีกหลาย ๆ คน เครือข่ายสังคมในที่นี้จึงเปรียบเสมือนกรอบแนวคิดที่ใช้ศึกษาหาความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในสังคม อันนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Group) องค์กรทางสังคม (Social Organization) และโครงสร้างสังคม (Social Structure) รวมทั้งลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว สามารถนำมาอธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านี้ได้ และนอกจากนี้เครือข่ายทางสังคมของบุคคลหนึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมดที่บุคคลนั้นมีอยู่ในสังคม นับตั้งแต่ความสัมพันธ์ในครอบครัว ระหว่างญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น

The SAGE Dictionary of Sociology ได้ให้นิยามว่า เครือข่ายทางสังคม คือ แบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคม (Pattern of Social Relationship) ของปัจเจกชน (Individual) ซึ่งนักสังคมวิทยาถือว่าเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการศึกษา และใช้วิธีศึกษาโดยการสังเกต (Observation) ก่อนจะเขียนออกมาเป็นแผนที่ปฏิสัมพันธ์ (Interaction Mapping)

Arthur (1968) กล่าวว่า เครือข่ายทางสังคม คือ แบบแผนทางสังคมที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร เพื่อแลกเปลี่ยน การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียว และการร่วมกันทำงาน เครือข่ายประกอบด้วยองค์กรจำนวนหนึ่งซึ่งมีอาณาเขตที่แน่นอนหรือไม่ก็ได้ และองค์กรเหล่านี้มีฐานะเท่าเทียมกัน

Boissevain (1974) ได้ให้นิยามของเครือข่ายทางสังคม ว่าหมายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

Mitchell (1969) ได้ให้ความหมายของคำว่า เครือข่ายสังคม หมายถึง กลุ่มของความสัมพันธ์ทางสังคมที่บุคคลกลุ่มหนึ่งมีต่อกันและกัน และลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวสามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านี้ได้

จากที่กล่าวมาในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เครือข่ายทางสังคม หมายถึง แบบแผนของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Pattern of Social Interaction) ของปัจเจกบุคคล (Individual) กลุ่ม (Group) และองค์กร (Organization) ในลักษณะคล้ายใยแมงมุมโดยการเชื่อมร้อยกันด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependency) ตั้งแต่ระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชน ไปจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยใช้รูปแบบความสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น ความเป็นเพื่อน ความเป็นญาติ กลุ่มผลประโยชน์ ความเชื่อร่วมกัน เป็นต้น

2.3.5 เครือข่ายการค้ายาเสพติด

นิติรัฐ พัสกรพินิจ (2552) ได้แบ่งเครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. เครือข่ายการผลิตยาเสพติด

1.1 เครือข่ายการผลิตที่เป็นชาวต่างชาติ ที่ผลิตเฮโรอีน และยาบ้าส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายเดียวกัน มีมากในรัฐฉานตะวันออกของพม่า ซึ่งเป็นเขตปกครองพิเศษ (โกก้าง) และรวบรวมถึงพื้นที่ป่าเขาบางแห่ง ซึ่งอยู่ใต้อิทธิพลของกลุ่มไทยใหญ่และกลุ่มจีนฮ่ออิสระ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ติดชายแดนจีน และบางส่วนติดกับชายแดนไทย เป็นกลุ่มที่ผลิตเฮโรอีนและยาบ้า ลำเลียงผ่านประเทศไทย และจีนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ในพื้นที่ชายแดนไทย – พม่า ยังมีกลุ่มไทยใหญ่และจีนฮ่ออิสระ ซึ่งซื้อหัวเชื้อยาบ้ามาจากโรงงาน ใกล้ชายแดนจีน แล้วนำมาเข้าโรงงานอัดเม็ดยาบ้าส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย

1.2 เครือข่ายผู้ผลิตชาวไทย เป็นกลุ่มที่ซื้อหัวเชื้อยาบ้าจากรัฐฉาน นำเข้ามาผสมกับคาเฟอีน และอัดเม็ดในบ้านเช่าในพื้นที่ภาคกลางของไทย เพื่อนำออกจำหน่ายเป็นรายย่อยสามารถสร้างผลกำไรได้มาก

2. เครือข่ายการค้ายาเสพติดพื้นที่ชายแดน (ภาคเหนือ)

เป็นกลุ่มที่ทำหน้าที่เป็นนายหน้าติดต่อค้าเฮโรอีนและยาบ้าระหว่างลูกค้าในพื้นที่ตอนในกับโรงงานผลิตนอกประเทศ บุคคลเหล่านี้สามารถสั่งยาเสพติดจากสต็อก หรือสั่งให้มีการผลิตล่วงหน้า โดยไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินล่วงหน้าเต็มจำนวน อาศัยสายสัมพันธ์ เครดิต ความไว้วางใจของกลุ่มผู้ผลิต หรือเจ้าของยาเสพติดคนนอกประเทศ โดยเครือข่ายเหล่านี้มีกลุ่มผู้รับจ้างลำเลียงจากนอกประเทศ บุคคลที่รับจ้างเก็บรักษายาเสพติดบริเวณชายแดน กลุ่มจัดการบรรจุซุกซ่อนในยานพาหนะ เพื่อลำเลียงไปส่งลูกค้าที่เป็นลูกมือสำคัญ

3. เครือข่ายการค้าส่งยาเสพติดในพื้นที่

เมื่อการค้ายาบ้าแพร่ขยายจากชุมชนเมืองไปถึงหมู่บ้านในชนบท พบว่า เครือข่ายการค้าส่งเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ ผู้ค้ายาบ้าที่มีเงินทุนสูงมากสามารถขยายเครือข่ายหาลูกค้าได้เพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นเครือข่ายใหญ่ บางคนใช้ผลกำไรจากการค้ายาบ้าเป็นทุนในการหาเสียงและพรรคพวกเพื่อเข้ามาเป็นนักการเมืองในระดับท้องถิ่น รวมทั้งใช้กำไรที่ได้เป็นทุนในการคบหาเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมืองในระดับที่สูงกว่า

4. เครือข่ายการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ได้แก่

4.1 เครือข่ายไนจีเรีย เป็นเครือข่ายขนาดใหญ่มีผู้ร่วมงานและผู้รับจ้างจำนวนมากอยู่ในประเทศ อยู่ในระหว่างเส้นทาง และประเทศปลายทางทำหน้าที่ติดต่อซื้อยาเสพติด

จัดการขนส่งลำเลียงยาเสพติด โดยใช้ผู้ลำเลียงหลายคน และจัดการจำหน่ายในประเทศปลายทาง จนถึงระดับแพร่ระบาดในพื้นที่ จึงสามารถสร้างผลกำไรจำนวนมาก ให้บุคคลระดับบนและนายทุนแต่ละเครือข่ายได้ เครือข่ายในจีเรียเคลื่อนไหวในประเทศไทย โดยการจัดหาเฮโรอีนจากไทยไปจำหน่ายในออสเตรเลียและอเมริกา ในขณะที่เดียวกันก็จัดหา โคเคนจากประเทศในทวีปอเมริกาใต้เข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยด้วย หลายปีที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ไทยสามารถจับกุมกลุ่มนายทุนและกลุ่มผู้รับจ้างลำเลียงได้หลายรายแต่เครือข่ายเหล่านี้ ก็ยังคงเคลื่อนไหวอยู่

4.2 เครือข่ายชาวจีน เป็นเครือข่ายการค้ายาเสพติดที่อาศัยความเป็นเชื้อสายชาวจีนที่อยู่ในประเทศต่าง ๆ เป็นตัวเชื่อมโยงและสร้างความไว้วางใจ ทำให้การค้ายาเสพติดเป็นไปอย่างราบรื่น กลุ่มชาวจีนแผ่นดินใหญ่ จีนฮ่องกง จีนไทย ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการค้าเฮโรอีนจากพม่าผ่านจีนแผ่นดินใหญ่ ไทย พม่า ลาว ไปสู่ตลาดในประเทศออสเตรเลีย แคนาดา และอเมริกา ในขณะที่จีน มาเลเซีย สิงคโปร์ ส่วนใหญ่ค้าเฮโรอีนจากไทยผ่านมาเลเซียไปสู่ตลาดในออสเตรเลีย และเนเธอร์แลนด์ ขณะเดียวกันก็อาศัยเครือข่ายในเนเธอร์แลนด์จัดหาฮี หรือเอ็กซ์ตาซี แล้วลำเลียงเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยและมาเลเซีย

5. เครือข่ายการค้ายาเสพติดในเรือนจำ ได้แก่ ผู้กระทำความผิดรายสำคัญที่ถูกจับกุมดำเนินคดี และถูกควบคุมตัวในเรือนจำทั้งที่ถูกควบคุมระหว่างการพิจารณาคดี และที่เป็นนักโทษเด็ดขาด พบว่า ผู้กระทำความผิดยาเสพติดที่เป็นรายสำคัญเหล่านี้ ยังไม่หยุดยั้งพฤติกรรมค้ายาเสพติด มีการร่วมมือกับนักโทษที่ถูกควบคุมภายในเรือนจำ ทำการติดต่อสั่งซื้อขายยาเสพติดกับผู้ค้ายาเสพติดภายนอกเรือนจำ โดยวิธีการลักลอบติดต่อทั้งจากผู้มาเยี่ยมนักโทษ จากการใช้โทรศัพท์มือถือติดต่อสั่งซื้อขาย นัดแนะ ส่งมอบยาเสพติด ทั้ง ๆ ที่โทรศัพท์มือถือเป็นสิ่งของต้องห้ามในเรือนจำ และเรือนจำมีมาตรการป้องกันตรวจค้นอย่างเข้มงวด แต่ก็ยังมีการลักลอบส่ง – ใช้โทรศัพท์มือถือสั่งซื้อ – ขายยาเสพติดกันในเรือนจำ

2.3.6 เครือข่ายการผลิตยาเสพติด

2.3.6.1 เครือข่ายการผลิตที่เป็นชาวต่างชาติ ที่ผลิตเฮโรอีน และยาบ้าส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายเดียวกัน มีมากในรัฐฉานตะวันออกของพม่า ซึ่งเป็นเขตปกครองพิเศษ (โกก้าง) และรวบรวมถึงพื้นที่ป่าเขาบางแห่ง ซึ่งอยู่ใต้อิทธิพลของกลุ่มไทยใหญ่และกลุ่มจีนฮ่ออิสระ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ติดชายแดนจีน และบางส่วนติดกับชายแดนไทย เป็นกลุ่มที่ผลิตเฮโรอีนและยาบ้า ลำเลียงผ่านประเทศไทย และจีนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ในพื้นที่ชายแดนไทย – พม่า ยังมีกลุ่มไทยใหญ่และจีนฮ่ออิสระ ซึ่งซื้อหัวเชื้อยาบ้ามาจากโรงงาน ไกล่ชายแดนจีน แล้วนำมาเข้าโรงงานอัดเม็ดยาบ้า ส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย

2.3.6.2 เครื่องขายผู้ผลิตชาวไทย เป็นกลุ่มที่ซื้อหัวเชื้อยาบ้าจากรัฐบาลนำเข้ามาผสมกับคาเฟอีน และอัดเม็ดในบ้านเช่าในพื้นที่ภาคกลางของไทย เพื่อนำออกจำหน่ายเป็นรายย่อย สามารถสร้างผลกำไรได้มาก

2.3.6.3 เครื่องขายการค้ำพื้นที่ชายแดน (ภาคเหนือ) เป็นกลุ่มที่ทำหน้าที่เป็นนายหน้าติดต่อกับเฮโรอีนและยาบ้าระหว่างลูกค้าในพื้นที่ตอนในกับโรงงานผลิตนอกประเทศ บุคคลเหล่านี้สามารถสั่ง ยาเสพติดจากสต็อก หรือสั่งให้มีการผลิตล่วงหน้า โดยไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินล่วงหน้าเต็มจำนวน อาศัยสายสัมพันธ์ เครดิต ความไว้วางใจ ของกลุ่มผู้ผลิต หรือเจ้าของยาเสพติดนอกประเทศ โดยเครื่องขายเหล่านี้มีกลุ่มผู้รับจ้างลำเลียงจากนอกประเทศ บุคคลที่รับจ้างเก็บรักษาเสพติดบริเวณชายแดน กลุ่มจัดการบรรจุซองซ่อนในยานพาหนะ เพื่อลำเลียงไปส่งลูกค้าที่เป็นลูกค้าสำคัญ

2.3.6.4 เครื่องขายการค้ำส่งในพื้นที่เมื่อการค้ายาบ้าแพร่ขยายจากชุมชนเมืองไปถึงหมู่บ้านในชนบท พบว่า เครื่องขายการค้ำส่งเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ ผู้ค้ายาบ้าที่มีเงินทุนสูงมากสามารถขยายเครื่องขายหาลูกค้าได้เพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นเครื่องขายใหญ่ บางคนใช้ผลกำไรจากการค้ายาบ้าเป็นทุนในการหาเสียงและพรรคพวกเพื่อเข้ามาเป็นนักการเมืองในระดับท้องถิ่น รวมทั้งใช้กำไรที่ได้เป็นทุนในการคบหาเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมืองในระดับที่สูงกว่า

2.3.6.5 เครื่องขายการค้ำระหว่างประเทศ ได้แก่

1) เครื่องขายไนจีเรีย เป็นเครื่องขายขนาดใหญ่มีผู้ร่วมงานและผู้รับจ้างจำนวนมากอยู่ในประเทศ อยู่ในระหว่างเส้นทาง และประเทศปลายทางทำหน้าที่ติดต่อซื้อยาเสพติด จัดการขนส่งลำเลียงยาเสพติด โดยใช้ผู้ลำเลียงหลายคน และจัดการจำหน่ายในประเทศปลายทางจนถึงระดับแพร่ระบาดในพื้นที่ จึงสามารถสร้างผลกำไรจำนวนมหาศาล ให้บุคคลระดับบนและนายทุนแต่ละเครื่องขายได้ เครื่องขายไนจีเรียเคลื่อนไหวในประเทศไทย โดยการจัดหาเฮโรอีนจากไทยไปจำหน่ายในออสเตรเลียและอเมริกา ในขณะที่เดียวกันก็จัดหา โคเคนจากประเทศในทวีปอเมริกาได้เข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยด้วย หลายปีที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ไทยสามารถจับกุมกลุ่มนายทุนและกลุ่มผู้รับจ้างลำเลียงได้หลายรายแต่เครื่องขายเหล่านี้ ก็ยังคงเคลื่อนไหวอยู่

2) เครื่องขายชาวจีน เป็นเครื่องขายการค้ายาเสพติดที่อาศัยความเป็นเชื้อสายชาวจีนที่อยู่ในประเทศต่าง ๆ เป็นตัวเชื่อมโยงและสร้างความไว้วางใจ ทำให้การค้ายาเสพติดเป็นไปอย่างราบรื่น กลุ่มชาวจีนแผ่นดินใหญ่ จีนฮ่องกง จีนไทย ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการค้าเฮโรอีนจากพม่าผ่านจีนแผ่นดินใหญ่ ไทย พม่า ลาว ไปสู่ตลาดในประเทศออสเตรเลีย แคนาดา และอเมริกา ในขณะที่จีนมาเลเซีย จีนสิงคโปร์ ส่วนใหญ่ค้าเฮโรอีนจากไทยผ่านมาเลเซียไปสู่ตลาด

ในออสเตรเลีย และเนเธอร์แลนด์ ขณะเดียวกันก็อาศัยเครือข่ายในเนเธอร์แลนด์จัดหาयी หรือ เอ็กซ์ตาซี แล้วลำเลียงเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยและมาเลเซีย

3) เครือข่ายการค้ายาเสพติดในเรือนจำ ได้แก่ ผู้กระทำความผิดรายสำคัญที่ถูกจับกุมดำเนินคดี และถูกควบคุมตัวในเรือนจำทั้งที่ถูกควบคุมระหว่างการพิจารณาคดี และที่เป็นนักโทษเด็ดขาด พบว่า ผู้กระทำความผิดยาเสพติดที่เป็นรายสำคัญเหล่านี้ ยังไม่หยุดยั้งพฤติการณ์ค้ายาเสพติด มีการร่วมมือกับนักโทษที่ถูกควบคุมภายในเรือนจำ ทำการติดต่อส่งซื้อขายยาเสพติดกับผู้ค้ายาเสพติดภายนอกเรือนจำ โดยวิธีการลักลอบติดต่อทั้งจากผู้มาเยี่ยมนักโทษ จากการใช้โทรศัพท์มือถือติดต่อส่งซื้อขาย นัตแนะ ส่งมอบยาเสพติด ทั้ง ๆ ที่โทรศัพท์มือถือเป็นสิ่งของต้องห้ามในเรือนจำ และเรือนจำมีมาตรการป้องกัน ตรวจสอบอย่างเข้มงวด แต่ก็ยังมีการลักลอบส่ง – ใช้โทรศัพท์มือถือส่งซื้อ – ขายยาเสพติดกันในเรือนจำ ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษากระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ในการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายจึงใช้แนวคิดของ พิมพัลย์ ปรีดาสวัสดิ์และแนวคิดของ ธนา ประมุขกุล เป็นหลัก ส่วนแนวคิดอื่น ๆ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น เช่น แนวคิดของ J.C.S. Mitchell, Starkey, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) เป็นต้น ใช้เป็นแนวคิดเสริมเพื่ออธิบายถึงกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

จากการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่าย ผู้ศึกษาวิจัย จึงมีแนวคิดที่จะกำหนดคำนิยามศัพท์ขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทยโดยได้นิยามและสรุปคำว่า เครือข่าย หมายถึง กลุ่มของบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ทั้งหมดของกลุ่มบุคคลนั้น ที่อยู่ในกลุ่มนั้นเป็นความสัมพันธ์ทุก ๆ ด้าน โดยที่มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันในกลุ่ม และมีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ต่าง ๆ โดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น มีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การเกื้อหนุนพึ่งพากันและมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน

ดังนั้น การนำแนวคิดหรือประเด็นจากแนวคิดที่เกี่ยวกับเครือข่าย เพื่ออธิบายกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ในด้านคุณลักษณะของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ (ผู้เสพ)อธิบายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันเป็นแนวคิดหลัก ด้านกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม เพื่ออธิบายกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยและด้านเครือข่ายยาเสพติดในเขตพื้นที่

ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อธิบายถึงลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผล ประโยชน์ซึ่งกันและกัน

2.4 แนวคิดการวิเคราะห์สาเหตุการค้ายาเสพติด

การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเกิดจากสาเหตุหลายประการ ผู้วิจัยยึดแนวคิด ทฤษฎี ซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีแรงจูงใจ ทฤษฎีการผูกมัดทางสังคม (Social Bonding Theory) ทฤษฎีการป้องกัน (Deterrence Theory) ทฤษฎีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน (Differential Association Theory) ทฤษฎีอาชญาวิทยาแนวพุทธ ทฤษฎีการยึดค่านิยมของชนชั้นกลาง (Theory of Middle Class Measuring Rod) ทฤษฎีไร้ระเบียบ (Anomie Theory) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม และแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกระทำผิดในคดียาเสพติด

2.4.1 ทฤษฎีของ Lyman W. Porter and Edward E. Lawler (An Integrated Model of Motivation)

Porter และ Lawler (1968) มีความเห็นว่าการกระทำย้อมก่อให้เกิดรางวัลหรือผลตอบแทน ในขณะที่เดียวกันรางวัล หรือผลตอบแทนก่อให้เกิดความพึงพอใจ โดยมีสมมติฐานว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและความพึงพอใจ จะถูกเชื่อมโยงด้วยรางวัล หรือผลตอบแทน ทฤษฎีเริ่มต้นจากการพิจารณาคูณค่าของรางวัล และการรับรู้ถึงความพยายามอาจนำมาซึ่งรางวัล หากบุคคลพิจารณาแล้วคุณค่าของรางวัลคุ้มค่าแล้ว บุคคลจะมีความพยายามที่จะกระทำ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะและความสามารถส่วนตัวของบุคคล กับการรับรู้ในการกระทำ ก็จะได้รับรางวัลหรือผลตอบแทน ซึ่งรางวัลจะแบ่งเป็นรางวัลภายใน คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในใจ เช่น ความพอใจ ความภาคภูมิใจ กับรางวัลภายนอก คือ ผลที่ได้รับจากการกระทำ หากรู้สึกว่ารางวัลที่ได้รับนั้นยุติธรรม ก็จะเกิดความพึงพอใจ ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจสะท้อนย้อนกลับมาให้บุคคลมีความพยายามในการทำงานเป็นวัฏจักรกลับมาจุดเดิมอีก

2.4.2 ทฤษฎีของ David C. McClelland (Achievement Motivation Theory)

ทฤษฎีนี้เป็นความต้องการหรือปรารถนาให้การกระทำได้ผลดีเลิศ หรือประสบความสำเร็จในสถานการณ์ที่มีการแข่งขัน (Competitive Situation) จากการศึกษา McClelland ได้พบว่ามนุษย์มีระดับความต้องการทางด้านความสำเร็จต่างกัน สิ่งที่ยกถึงความแตกต่างนี้คือความต้องการหรือสิ่งจูงใจในทางด้านความสำเร็จ McClelland ได้สรุปลักษณะของผู้ประสบความสำเร็จสูง (High Achievers) ซึ่งมักจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. กล้าเสี่ยงพอประมาณ (Moderate Risk) หมายถึง คนที่จะประสบผลสำเร็จในระดับสูงนั้นจะต้องไม่เป็นคนที่ไม่เสี่ยงมากเกินไป แต่ก็ไม่ใช่คนที่กล้าเสี่ยงเลย

2. ต้องได้รับข่าวสารย้อนกลับทันทีทันใด (Immediate Feedback) หมายถึงว่าบุคคลที่มีความความสำเร็จระดับสูงนั้น นอกจากกล้าเสี่ยงพอประมาณแล้ว ยังต้องการที่จะได้รับข่าวสารย้อนกลับในทันทีทันใด เพื่อประเมินค่าสิ่งที่ทำลงไป และจะปรับปรุงแก้ไขในขณะเดียวกัน

3. การประสบความสำเร็จ (Accomplishment) หมายถึงว่า การที่ได้กระทำสิ่งใดได้สำเร็จในสิ่งใด จะต้องมีความพอใจในการกระทำนั้น และปรารถนาที่จะทำเพื่อความสำเร็จมากกว่าผลที่ได้รับจากการกระทำนั้น

4. หมกมุ่นกับเรื่องของงาน (Preoccupation with the Task) หมายถึง เมื่อผู้ที่มีความสำเร็จในระดับสูงได้เริ่มมีการกระทำที่มีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ก็จะเริ่มหมกมุ่นเอาใจใส่ จนกระทั่งประสบความสำเร็จ โดยจะทนให้ค้างคา ครึ่ง ๆ กลาง ๆ ไม่ได้ เพราะจะเกิดความไม่พอใจในตนเอง จนกว่าจะใช้ความพยายามอย่างสูงสุดจนการกระทำนั้น ๆ สำเร็จ

แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ สุพัตรา สุภาพ (2535, น. 55) ให้ความหมายว่า แรงจูงใจจะทำให้เกิดพฤติกรรมหนึ่งขึ้นมาอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมาย เช่น จูงใจให้ทำงานทุกวัน ไม่มีวันหยุด เพื่อสร้างฐานะและความมั่นคงแก่ครอบครัว จูงใจให้พากเพียรในการเรียนเพื่อให้ได้คะแนนสูงและเกิดแรงจูงใจในตนเอง

ดังนั้น สาเหตุของแรงจูงใจ ที่นำไปสู่การกระทำผิด คิดจำหน่ายยาเสพติด โดยรวมได้ว่าการที่จะจำหน่ายยาเสพติดนั้น จะต้องมีความคาดหวังถึงผลที่จะได้รับจากการจำหน่ายยาเสพติด และการพิจารณาถึงผลที่จะได้รับว่าคุ้มค่าหรือไม่ และจะเลือกกระทำหากคิดว่าคุ้มค่าและเมื่อการจำหน่ายยาเสพติดประสบความสำเร็จ แล้วก็จะเป็แรงจูงใจที่นำไปสู่การจำหน่ายยาเสพติดต่อ ๆ ไป และเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งด้านปริมาณ และจำนวนลูกค้า

2.4.3 ทฤษฎีการผูกมัดทางสังคม (Social Bonding Theory)

ทฤษฎีการผูกมัดทางสังคม Hirschi (1969) ได้เสนอทฤษฎีที่ใช้ในการควบคุมสังคม ทฤษฎีนี้เชื่อว่าบุคคลทุกคนมีแนวโน้มที่จะกระทำผิด สาเหตุที่บุคคลไม่กระทำผิดเนื่องจากมีมูลเหตุที่ทำให้บุคคลทำตามกฎระเบียบหรือบรรทัดฐานของสังคม มีรากฐานมาจากพันธะที่ผู้นั้นมีต่อสังคม บรรทัดฐานบางส่วนจะผูกมัดยึดเหนี่ยวบุคคลไว้กับสถานการณ์ทางสังคมเรียกว่าพันธะทางสังคม

2.4.3.1 การผูกมัด (Commitment) เป็นความผูกพันทางจิตใจที่จะยอมรับต่อพันธะต่าง ๆ ในสังคม เป็นการยอมรับที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นความปรารถนาอย่างแรงกล้าเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ฯลฯ

2.4.3.2 ความผูกพัน (Attachment) เป็นความผูกพันที่มีเหตุผลของบุคคล อาทิ ความผูกพัน ทางด้านอารมณ์ของบุคคลที่แสดงออกกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่น ความผูกพันภายในครอบครัวจะทำให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนลดลง หากบุคคลมีความสัมพันธ์กับครอบครัวไม่ดีโอกาสที่จะมีความเบี่ยงเบนมีมากกว่าบุคคลที่มีความผูกพันกับครอบครัวอย่างใกล้ชิด

2.4.3.3 ความเกี่ยวข้อง (Involvement) เป็นความสัมพันธ์ที่บุคคลมีขึ้นภายหลังที่ได้มีความผูกมัดผูกพันต่อครอบครัวแล้ว ความเกี่ยวข้องที่จะเข้าร่วมกิจกรรมภายในครอบครัวและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมตามที่ตนมีพันธะ มีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับบุคคลผู้นั้นมีความผูกมัดผูกพันกับครอบครัวมากน้อยเพียงใด และเมื่อบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับครอบครัวหรือสังคมมาก โอกาสที่จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจึงมีน้อย อาทิ การมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน โบสถ์ การทำงาน และการเล่นกีฬา เป็นต้น

2.4.3.4 ความเชื่อ (Belief) เป็นความเชื่อในความเป็นธรรมของกฎหมาย กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีความเชื่อว่ากฎหมายมีความเป็นธรรมแก่ตน แนวโน้มจะปฏิบัติตามกฎหมายจะมีมาก แต่ถ้าความเชื่อกฎหมายไม่เป็นธรรม การปฏิบัติตามกฎหมายจะมีน้อยและการกระทำผิดก็จะเกิดขึ้น

สรุปได้ว่า การกระทำผิดของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความใกล้ชิด การมีพันธะ รวมถึงการได้เข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันทางสังคมต่าง ๆ นอกจากนี้สถาบันทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหมายก็ต้องออกกฎหมายที่มีความยุติธรรมกับบุคคลทุกกลุ่ม ไม่เลือกปฏิบัติและสามารถปฏิบัติได้ ปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญต่อการที่บุคคลจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมการกระทำผิดก็จะไม่เกิดขึ้น

ดังนั้น จากการศึกษา วิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์สาเหตุการค้ายาเสพติด จึงสรุปได้ว่า จากทฤษฎีแรงจูงใจจึงอธิบายถึง สาเหตุของแรงจูงใจ ที่นำไปสู่การกระทำผิดคดีจำหน่ายยาเสพติด โดยรวมได้ว่าการที่จะจำหน่ายยาเสพติดนั้น จะต้องมีความคาดหวังถึงผลที่จะได้รับจากการจำหน่ายยาเสพติด และการพิจารณาถึงผลที่จะได้รับว่าคุ้มค่าหรือไม่ และจะเลือกกระทำหากคิดว่าจะคุ้มค่า และเมื่อการจำหน่ายยาเสพติดประสบความสำเร็จ แล้วก็จะเป็แรงจูงใจที่นำไปสู่การจำหน่ายยาเสพติดต่อ ๆ ไป และเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งด้านปริมาณ และจำนวนคู่ค้า ส่วนทางด้านกรกระทำผิดของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความใกล้ชิด การมีพันธะ รวมถึงการได้เข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันทางสังคมต่าง ๆ นอกจากนี้สถาบันทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหมายก็ต้องออกกฎหมายที่มีความยุติธรรมกับบุคคลทุกกลุ่ม ไม่เลือกปฏิบัติและสามารถปฏิบัติได้ ปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญต่อการที่บุคคลจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมการกระทำผิดก็จะไม่เกิดขึ้น ตามทฤษฎีการยับยั้งการกระทำผิดของบุคคลจะมีขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับความคุ้มค่าที่จะได้รับเมื่อมี

การกระทำผิด ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความยับยั้งชั่งใจ หากความพอใจมีมากกว่าการกระทำผิด ก็จะเกิดขึ้นได้ง่าย อย่างไรก็ตามแม้เหตุผลของการลงโทษเพื่อข่มขวัญยับยั้งจะมุ่งในการป้องกันมิให้มีการกระทำผิด แต่ก็ยังมีบางประเทศที่มีการลงโทษอย่างรุนแรงก็ยังมีอาชญากรรมเกิดขึ้นโดยทั่วไป ทั้งนี้จะต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ด้วย เช่น ปัจจัยทางชีวภาพของผู้กระทำผิด ความรู้ความเข้าใจในเรื่องโทษที่จะได้รับเมื่อมีการกระทำผิดขึ้น รวมถึงการขัดเกลาทางสังคมที่ผู้นั้นจะได้รับด้วย และทฤษฎีความสัมพันธ์ที่มีความแตกต่างกัน เป็นทฤษฎีที่ให้ความสนใจในเรื่องความถี่ ความเข้ม และความสัมพันธ์ของการติดต่อกันในสังคมมากกว่าที่จะให้ความสนใจในเรื่องลักษณะสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยมองว่าความถี่ ความเข้ม และการติดต่อดังกล่าวของบุคคลกับบุคคลที่มีพฤติกรรมกระทำผิด โอกาสที่บุคคลคิดจะกระทำผิดจะมีมากขึ้น

ดังนั้น การนำแนวคิดหรือประเด็นจากแนวคิดที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์สาเหตุการค้ายาเสพติดเพื่อนำมาอธิบายกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ในด้านกระบวนการค้ายาเสพติด ปัจจัยหรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดกระบวนการค้ายาเสพติดและเครือข่ายการค้ายาเสพติด โดยอธิบายถึงปรากฏการณ์ภูมิหลังนักค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ลักษณะการครอบครองยาเสพติด ลักษณะการส่งมอบและรับมอบยาเสพติด และลักษณะการรับมอบและส่งมอบผลประโยชน์จากการค้ายาเสพติด

2.5 องค์การอาชญากรรม

การทบทวนวรรณกรรมในส่วนนี้แบ่งออกเป็น 6 ส่วนโดยส่วนที่ 1 เป็นเรื่องของแนวคิดเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรม ส่วนที่ 2 ความหมายของอาชญากรรม ส่วนที่ 3 เป็นเรื่องของความหมายขององค์การอาชญากรรม ส่วนที่ 4 เป็นเรื่องของรูปแบบและโครงสร้างขององค์การอาชญากรรม ส่วนที่ 5 เป็นเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบและการดำเนินงานขององค์การอาชญากรรมในต่างประเทศ ส่วนที่ 6 เป็นเรื่องของรูปแบบและโครงสร้างขององค์การอาชญากรรมในประเทศไทย และส่วนที่ 8 เป็นเรื่องของลักษณะทั่วไปของอาชญากรรมที่ดำเนินการโดยองค์การอาชญากรรม (Hirschi, 1969)

2.5.1 แนวความคิดเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรม

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2557) ความหมายของคำว่า “อาชญากรรม” และ “องค์การอาชญากรรม” การกระทำความผิดทางอาญาที่ได้ละเมิด หรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายและต้องถูกลงโทษ สามารถแบ่งลักษณะรูปแบบของการกระทำความผิดได้ 2 ประเภทที่สำคัญ คือ

2.5.1.1 *Malum in se* คือ ความผิดที่มีลักษณะแห่งความผิดในตัวของมันเอง เช่น การทำร้ายร่างกาย การฆ่าผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย เป็นต้น

2.5.1.2 *Malum Prohibitum* คือ ความผิดที่มีได้มีลักษณะแห่งความผิดในตัวของมันเอง แต่เกิดจากการบัญญัติกฎหมายขึ้นมา เพื่อบังคับใช้โดยกำหนดว่าการกระทำดังกล่าวเป็น ความผิดทางอาญา เช่น ความผิดเกี่ยวกับการจราจรทางบก ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ลักษณะรูปแบบของความผิดทางอาญาดังกล่าวข้างต้นนั้นมิใช่ว่าจะมีความหมายว่า เป็นการกระทำความผิดที่เรียกว่า “อาชญากรรม” (Crime) ตามความหมายของนักอาชญาวิทยาและสังคมวิทยาอย่างสมบูรณ์แท้จริงทั้งหมด เพราะฉะนั้น จึงต้องทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงความหมายของคำว่า “อาชญากรรม” โดยผู้เขียนสามารถอธิบายและวิเคราะห์ได้ดังนี้

2.5.2 ความหมายของ “อาชญากรรม” (Crime)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2557) คำว่า “อาชญากรรม” (Crime) มีความหมายตามความคิดเห็นของนักอาชญากรรมวิทยาและสังคมวิทยา โดยได้อธิบายความหมายของคำว่า “อาชญากรรม” ไว้หลายประการ คือ

ประการที่หนึ่ง อาชญากรรม คือ การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่ได้ละเมิดและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญา

ประการที่สอง อาชญากรรม คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่ได้ฝ่าฝืนต่อกฎหมายอาญามีว่าการกระทำนั้นจะฝ่าฝืนต่อศีลธรรม หรือถูกประณามจากสังคมอย่างน้อยเพียงใดก็ไม่ถือว่าเป็น “อาชญากรรม” เว้นแต่ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดไว้

ประการที่สาม อาชญากรรม คือ การกระทำที่เป็นการกระทำความผิดอาญา คือการกระทำที่มีกฎหมายห้ามไว้ และมีผลร้ายมากกว่าผลดี

ดังนั้น จากความคิดเห็นของนักอาชญาวิทยาและสังคมวิทยาข้างต้น สรุปได้ว่าความหมายของ “อาชญากรรม” คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญาที่ได้บัญญัติไว้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่การบัญญัติกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นหลักสำคัญว่าได้บัญญัติว่า การกระทำหรือพฤติกรรมใดเป็นความผิดและมีโทษหรือไม่ ซึ่งถ้าการกระทำหรือพฤติกรรมนั้น กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดและมีโทษก็มิถือว่าเป็นความหมายว่าเป็นอาชญากรรม (Crime)

อย่างไรก็ตาม ได้มีนักอาชญาวิทยาและสังคมวิทยาได้มีความคิดในความหมายของคำว่า “อาชญากรรม” แตกต่างไปจากนักอาชญาวิทยาและสังคมวิทยาข้างต้นดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2557)

ประการที่หนึ่ง อาชญากรรม คือ การกระทำหรือพฤติกรรมของปัจเจกชนที่ได้ฝ่าฝืน และละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายและการกระทำหรือพฤติกรรมนั้นจะต้องก่อให้เกิดอันตราย และความเสียหายต่อความรู้สึกของสังคมอย่างรุนแรงด้วย

ประการที่สอง อาชญากรรม คือ การยอมรับและความเข้าใจของชุมชนในสังคมว่าการกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลใดได้ถูกโต้แย้งคัดค้านมิเห็นชอบจากสังคม โดยมีบรรทัดฐานแห่ง บทบัญญัติแห่งกฎหมายได้กำหนดไว้

ประการที่สาม อาชญากรรม คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่ได้ละเมิดต่อข้อกำหนด แห่งบทบัญญัติกฎหมาย ประกอบกับการกระทำหรือพฤติกรรมดังกล่าวนี้ได้เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม อย่างรุนแรง ซึ่งทำให้ประชาชนในสังคมดังกล่าวได้รับความเสียหาย

เพราะฉะนั้น จากความคิดเห็นของนักอาชญากรรมวิทยาและสังคมวิทยาข้างต้นนั้น มีความแตกต่างกันในส่วนของความหมายคำว่า “อาชญากรรม” โดยได้แบ่งประเภทเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้

1. นักสังคมวิทยาและอาชญาวิทยาฝ่ายแรก ได้แสดงความคิดเห็นในส่วนของคำว่า “อาชญากรรม” โดยยึดบรรทัดฐานแห่งบทบัญญัติต่อกฎหมายเป็นหลักพิจารณา โดยมีได้ให้ความสำคัญต่อปฏิกริยาโต้ตอบจากสังคมแต่อย่างใด โดยยึดหลักว่าตราบใดที่มีกฎหมายบัญญัติว่า การกระทำหรือพฤติกรรมใดที่ละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมายและกฎหมายกำหนดโทษไว้แล้วย่อม ถือว่าการกระทำหรือพฤติกรรมนั้นเป็น “อาชญากรรม”

2. นักสังคมวิทยาและอาชญาวิทยาฝ่ายที่สอง มีความคิดเห็นในความหมายของคำว่า “อาชญากรรม” โดยมีแนวทางการกำหนดบรรทัดฐานไว้ 2 ประการประกอบกัน คือ อาชญากรรม นั้นต้องประกอบไปด้วยการกระทำหรือพฤติกรรมที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ประกอบกับ การกระทำหรือพฤติกรรมดังกล่าว จะต้องมิปฏิกริยาโต้ตอบที่เป็น ปฏิปักษ์ต่อชุมชนในสังคมอย่างรุนแรง จึงจะถือว่ามีความหมายเป็นอาชญากรรมอย่างสมบูรณ์ แท้จริง ด้วยความเคารพต่อนักอาชญากรรมวิทยาและสังคมวิทยาข้างต้น ผู้เขียนมีความคิดเห็น ว่า ความหมายของคำว่า “อาชญากรรม” (Crime) ที่ถูกต้องสมบูรณ์และเพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัย จึงสรุปได้ว่า “อาชญากรรม” (Crime) หมายถึง จะต้องเป็นการกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่ได้ มีการละเมิดและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ได้บัญญัติว่า เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และ การกระทำหรือพฤติกรรมดังกล่าว ต้องเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมอย่างรุนแรง โดยสังคมต้องมี ปฏิกริยาโต้ตอบอย่างรุนแรงในการกระทำหรือพฤติกรรมดังกล่าวประกอบอยู่ด้วยเสมอ ในปัจจุบัน การประกอบอาชญากรรมที่เป็นความผิดทางอาญา ได้มีการพัฒนารูปแบบและ กระบวนการในการ กระทำความผิดที่มีลักษณะสภาวะที่รุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น กล่าวคือ มีการกระทำความผิดใน รูปแบบของกลุ่มบุคคล หรือองค์กรที่มีเจตนาร่วมกันในการการกระทำความผิดที่เรียกว่า “องค์กร

อาชญากรรม” (Organized Crime) เป็นผู้ที่ลงมือกระทำความผิดและอยู่เบื้องหลังในการกระทำความผิด ซึ่งก่อให้เกิดสภาพปัญหาในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมได้อย่างสัมฤทธิ์ผล ทั้งในด้านการบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันและปราบปราม เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษารูปแบบและการทำงานขององค์กรอาชญากรรมว่ามีลักษณะเช่นใด โดยในที่นี้ผู้เขียนจะบอกกล่าวในหัวข้อลำดับต่อไป

2.5.3 ความหมายของคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” (Organized Crime)

ในส่วนนี้ จะอธิบายและทำความเข้าใจถึงความหมายของคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” โดยมีความหมายดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2557)

องค์กรอาชญากรรม หมายถึง องค์กรที่ประกอบไปด้วยสมาชิกที่เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก โดยการเข้าร่วมกันนั้นมีลักษณะการดำเนินงานที่เป็นระบบและขั้นตอน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วองค์กรดังกล่าวจะประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย มีการบังคับบัญชาเป็นลำดับชั้น โดยสมาชิกองค์กรจะต้องมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ และรักษาความลับขององค์กรเป็นอย่างดี มีการใช้สัญลักษณ์ในการติดต่อและประสานงานกันระหว่างสมาชิกขององค์กร

องค์กรอาชญากรรม หมายถึง องค์กรที่มีสมาชิกจำนวนมากสมคบกันเพื่อที่จะกระทำการและปฏิบัติการที่ผิดต่อกฎหมายเพื่อให้บรรลุผลและได้รับผลประโยชน์มหาศาลในการกระทำดังกล่าว

จากความหมายของ “องค์กรอาชญากรรม” ดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า ความหมายขององค์กรอาชญากรรมต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2557) คือ

1. ต้องมีสมาชิกจำนวนมากที่เข้าร่วมในองค์กร
2. ต้องมีระบบและโครงสร้างการดำเนินงานที่สลับซับซ้อนและเป็นระบบขั้นตอน
3. ต้องมีการบังคับบัญชาและการควบคุมบังคับเป็นลำดับชั้น
4. ต้องมีกฎเกณฑ์และข้อบังคับภายในองค์กรอย่างเคร่งครัด เช่น สมาชิกจะต้องมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ และรักษาความลับได้เป็นอย่างดี มีการติดต่อและประสานงานกัน

โดยสัญลักษณ์เป็นเครื่องชี้นำตัวแทนในการติดต่อ

5. ต้องมีทุนหมุนเวียนมหาศาลเพื่อใช้ในการประกอบกิจกรรมที่ผิดต่อกฎหมาย วิเคราะห์ความสัมพันธ์และความแตกต่างของความหมาย “อาชญากรรม” (Crime) และ “องค์กรอาชญากรรม”(Organized Crime)

จากความหมายและนิยามของคำว่า “อาชญากรรม” และ “องค์กรอาชญากรรม” ที่ได้อธิบายความหมายดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่า โดยรากฐานและบรรทัดฐานของความหมายของคำทั้ง 2 นั้น มีลักษณะที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน กล่าวคือ องค์กรอาชญากรรมนั้น ต้องนำความหมายของคำว่า อาชญากรรมมาเป็นบรรทัดฐานซึ่งการปฏิบัติการหรือการประกอบกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมนั้น จะต้องประกอบไปด้วยการกระทำหรือพฤติกรรมขององค์กรที่ได้ละเมิดและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ประกอบกับการกระทำหรือพฤติกรรมดังกล่าว ต้องมีปฏิริยาโต้ตอบที่เป็นปฏิปักษ์อย่างรุนแรงของสังคมประกอบเข้าด้วยกันจึงจะถูกต้อง

ปัจจุบันนานาประเทศได้พัฒนาความเจริญเติบโตของประเทศอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจและการค้าขาย ย่อมส่งผลทำให้มีการใช้เทคโนโลยี การติดต่อข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัย ได้สะดวกและรวดเร็ว การประกอบอาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรม จึงได้มีแนวทางที่ประกอบกิจกรรมธุรกิจที่ถูกต้องกฎหมาย เพื่อให้เป็นสถานที่ในการหมุนเวียนเงินและทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ประกอบกับเพื่อให้ธุรกิจดังกล่าวช่วยส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจที่ผิดกฎหมายขององค์กรด้วย เช่น อาชญากรรมทางธุรกิจ (Business Crime) ที่ได้กระทำโดยองค์กรอาชญากรรม เพราะฉะนั้นการที่สังคมจะมีปฏิริยาโต้ตอบที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการกระทำขององค์กรดังกล่าวย่อมไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน เพราะการประกอบอาชญากรรมทางธุรกิจนั้นจะใช้กลวิธีที่ซับซ้อน ซึ่งจะทำให้สังคมไม่สามารถเห็นภัยอย่างร้ายแรง ในการประกอบกิจการขององค์กรอาชญากรรมได้ ย่อมส่งผลให้สังคมไม่มีปฏิริยาโต้ตอบที่เป็นปฏิปักษ์อย่างรุนแรงแต่ประการใด

2.5.4 รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรอาชญากรรม

รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรอาชญากรรมในต่างประเทศ

ความเป็นมาขององค์กรอาชญากรรมในต่างประเทศ ซึ่งเป็นองค์กรที่มีชื่อเสียงอย่างมากในการประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ตลอดจนมีเครือข่ายการทำงานทั่วโลกถือได้ว่าเป็นองค์กรอาชญากรรมสากลในปัจจุบัน ผู้เขียนอธิบายความเป็นมาขององค์กรอาชญากรรมดังกล่าว 3 องค์กรเพื่อเป็นพื้นฐานในการอธิบายถึงรูปแบบและ โครงสร้างขององค์กรอาชญากรรมในลำดับต่อไป (นิตिरฐ พัสกรพินิจ, 2552)

MAFIA องค์กรอาชญากรรมนี้เกิดขึ้นครั้งแรกที่หมู่เกาะซิซิลีตอนในตอนใต้ประเทศอิตาลี กล่าวคือ ในหมู่เกาะซิซิลีมีชนชั้นปกครองซึ่งเป็นชนชาติต่างเผ่าพันธุ์กับชาวพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะดังกล่าวมีผู้มีอำนาจปกครอง โดยชนชั้นปกครองได้ใช้อำนาจโดยมิชอบ มีการข่มขู่และบังคับชาวพื้นเมืองอย่างมิชอบธรรม จึงนำไปสู่การต่อสู้และขัดแย้งโดยชาวพื้นเมืองได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มบุคคล โดยมีลักษณะการดำเนินงานที่ซับซ้อน มีกฎเกณฑ์และกฎระเบียบที่เคร่งครัด

เพื่อต่อต้านการกระทำของฝ่ายปกครองซึ่งเรียกว่า “MAFIA” ต่อมากลุ่มบุคคลดังกล่าวได้มีการแบ่งกลุ่มออกเป็นหลายกลุ่มในพื้นที่ โดยมีการแสวงหารายได้และผลประโยชน์เข้ากลุ่มของตัวเอง รวมทั้งการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย มีการขัดแย้งและต่อสู้กันระหว่างกลุ่ม ซึ่งทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก หลังจากเกาะซิซิลีได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศอิตาลีแล้ว รัฐบาลอิตาลีได้ตระหนักถึงภัยร้ายแรงและความเสียหายที่เกิดขึ้นในหมู่เกาะ จึงมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่เข้าไปปราบปรามและจับกุมสมาชิกกลุ่ม Mafia อย่างเด็ดขาด ซึ่งทำให้กลุ่ม Mafia ต้องอพยพออกนอกพื้นที่ โดยได้อพยพเดินทางไปสู่ในทวีปยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในช่วงเวลานั้นประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นช่วงเปิดประเทศต้องการแรงงานจำนวนมากจึงเป็นโอกาสที่ดีของกลุ่ม Mafia แก๊งค์ Mafia จึงได้ไปตั้งถิ่นฐานครั้งแรกที่มลรัฐ New York โดยได้กระทำการขายสุราเถื่อนเป็นธุรกิจที่หารายได้และผลประโยชน์โดยเหล่าสมาชิกของกลุ่ม Mafia ดังกล่าวยังคงไว้ซึ่งโครงสร้างและรูปแบบการดำเนินงานที่เคารพต่อกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัดเช่นเดียวกับช่วงที่อาศัยอยู่ในประเทศอิตาลีทุกประการ โดยมีการเรียกชื่อองค์กรอาชญากรรมนี้ใหม่ว่า “LA COSA NOSTRA” (นิติรัฐ พัศกรพินิจ, 2552)

YAKUZA องค์กรอาชญากรรมนี้ เป็นองค์กรอาชญากรรมที่มีชื่อเสียงที่สุดในทวีปเอเชีย และเป็นองค์กรอาชญากรรมที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยกำหนดขึ้นเมื่อประมาณ 400 ปีที่แล้ว ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันระหว่างกลุ่มนักเลงอันธพาลและนักการพนันในประเทศญี่ปุ่น เพื่อประกอบกิจการที่ผิดกฎหมายหลายประเทศ เช่น การค้ายาเสพติด การค้าประเวณี การเรียกค่าคุ้มครองและการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี เป็นต้น เพื่อแสวงหารายได้และผลประโยชน์ให้แก่องค์กร ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งถือว่าเป็นระยะเวลาที่วิกฤตการณ์ที่สุดของประเทศญี่ปุ่นในด้านเศรษฐกิจ แก๊งค์องค์กรอาชญากรรมยาคุซ่าได้ช่วยเหลือรัฐบาลในการป้องกันและปราบปรามแก๊งค์องค์กรอาชญากรรมต่างประเทศ คือ องค์กรอาชญากรรมประเทศจีน ที่ได้เข้ามาหาผลประโยชน์ในตลาดมืดที่กำลังเจริญเติบโตของญี่ปุ่นเท่ากับว่าองค์กรอาชญากรรมยาคุซ่าได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากต่อระบอบการเมือง การปกครอง และสังคมของประเทศญี่ปุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงยุคปัจจุบัน ในปัจจุบันแก๊งค์องค์กรอาชญากรรมยาคุซ่าได้ประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมายและถูกกฎหมาย มีสมาชิกจำนวนมากอยู่ทั่วโลก มีการติดต่อประสานงานกัน โดยมีการเคารพต่อกฎระเบียบขององค์กรอย่างเคร่งครัด ถือได้ว่าองค์กรอาชญากรรมยาคุซ่าเป็นชุมชนหนึ่งของสังคมในประเทศญี่ปุ่น (นิติรัฐ พัศกรพินิจ, 2552)

Chinese Organized Crime Group (COC) องค์กรอาชญากรรม (COC) เป็นองค์กรที่มีอิทธิพลเป็นอย่างมาก ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ตั้งของ “China Town” ที่มีชนเชื้อชาติจีนได้อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งองค์กรอาชญากรรมนี้ได้มีความเป็นมาและวิวัฒนาการมาจาก

การรวมตัวและประสานงานกันกับสามองค์กรอาชญากรรมที่สำคัญคือ องค์กรอาชญากรรม Graids องค์กรอาชญากรรม Tonhs และองค์กรอาชญากรรม Street Gangs

Graids มีวิวัฒนาการในช่วงระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 16 ในประเทศจีน ได้มีชนชาติแมนจูเลีย ได้ยกกำลังพลเพื่อที่จะล้มล้างราชวงศ์หมิง ซึ่งปกครองประเทศอยู่ในขณะนั้น และสามารถกระทำการยึดครองอำนาจได้สำเร็จ จึงได้สถาปนาราชวงศ์ชิงขึ้นมาปกครองประเทศ ชนชาติจีนที่ถูกปกครองมิพอใจ จึงได้มีการร่วมมือกันก่อตั้งองค์กรลับขึ้นมาเพื่อต่อต้าน คือ องค์กร Graids โดยมีวัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อกระทำการทางการเมืองและการปกครองเท่านั้น ต่อมาในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 องค์กร Graids กับชนชาติจีนได้ร่วมมือกันทำการปฏิวัติล้มล้างราชวงศ์ชิงแต่กระทำการไม่สำเร็จบรรดาสมาชิกขององค์กรดังกล่าวจึงต้องอพยพหนีภัยไปสู่อินโดจีน ซึ่งส่วนใหญ่จะอพยพไป ณ ประเทศฮ่องกงและประเทศมาเลเซีย เมื่ออพยพไปสู่ดินแดนใหม่แล้ว ได้มีการรวมตัวกันเป็นองค์กรเช่นเดิม แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเป็นการประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เช่น การค้าประเวณี การค้ายาเสพติด การพนัน การเรียกค่าคุ้มครอง เป็นต้น ซึ่งในระยะเวลาต่อมา องค์กร Graids ได้ขยายอิทธิพลและได้เข้าไปประกอบกิจการที่ผิดกฎหมายในประเทศไต้หวัน ประเทศสิงคโปร์ ประเทศออสเตรเลีย และทวีปอเมริกาเหนือในลำดับต่อมา Tonghs มีวิวัฒนาการมาจากการบรรดาสมาชิกขององค์กร Graids ที่มีเชื้อชาติจีน ที่ได้อพยพหนีภัยหลังจากที่ปฏิวัติราชวงศ์ชิงไม่สำเร็จ จึงได้อพยพเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา มีบทบาทในการประกอบอาชญากรรมในย่านที่คนจีนอาศัยอยู่ ดำเนินกิจการธุรกิจที่ผิดกฎหมาย เช่น การพนัน การค้าประเวณี การค้ายาเสพติด และธุรกิจที่ถูกต่อกฎหมาย เช่น ธุรกิจท่องเที่ยว ร้านอาหาร บาร์ ในตัวกลับ ประกอบกัน Street Gangs มีวิวัฒนาการมาจากการรวมตัวกันระหว่างบุคคลที่ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงระหว่าง คริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลวัยหนุ่มที่ไม่มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ จึงได้รวมตัวกันเพื่อแสวงหารายได้และผลประโยชน์จากธุรกิจที่ผิดกฎหมาย และประกอบกิจกรรมที่เสี่ยงภัยต่าง ๆ หลายประเภท ซึ่งจะมีอิทธิพลในย่านคนจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก (นิติรัฐ พัสกรพินิจ, 2552)

2.5.5 รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรอาชญากรรมในประเทศไทย

ความเป็นมาและวิวัฒนาการขององค์กรอาชญากรรมในประเทศไทยนั้น มีรูปแบบและโครงสร้างที่สำคัญโดยสามารถแบ่งออกเป็นขั้นตอนในแต่ละระดับได้ ดังนี้คือ (โสภานิชปัทมรัตน์, 2543)

2.5.5.1 “องค์กรอาชญากรรม” ในระยะแรกมีลักษณะของ “ผู้มีอำนาจในท้องถิ่น” ซึ่งเรียกได้ว่า “นักเลงโต” เป็นหัวหน้า เกิดจากสังคม จารีตประเพณีได้กำหนดไว้ โดยแต่ละท้องถิ่นจะมีบุคคลที่บุคลิกลักษณะเฉพาะตัวเป็นผู้มีใจกว้างขวางกล้าได้ กล้าเสีย รักษาศักดิ์ และสามารถ

ปกป้อง และป้องกันภัยให้แก่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้ เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น โดยในระยะแรกนั้นมีฐานะทางเศรษฐกิจมิได้สูงไปกว่าประชาชนในท้องถิ่นแต่อย่างใด

2.5.5.2 เมื่อมีการปฏิรูปการเมืองและการปกครอง ซึ่งนำมาสู่การกำหนดแต่งตั้งตำแหน่งทางราชการคือ “กำนัน” และ “ผู้ใหญ่บ้าน” ให้มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลและควบคุมความสงบสุขของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น โดยตำแหน่งดังกล่าวทางราชการจะแต่งตั้งบุคคลที่มีอิทธิพลและมีอำนาจสูงสุดในท้องถิ่น คือ “นักเลงโต” ในสมัยเริ่มแรกนั่นเอง ทำให้บุคคลดังกล่าวมีอำนาจรัฐรับรองอำนาจอิทธิพลของตน ซึ่งมีมาแต่เดิมอีกระดับหนึ่ง ทำให้มีการขยายอิทธิพลและอำนาจบารมีได้อย่างกว้างขวางขึ้น สามารถรักษาและดูแลกิจการของตน ทำให้มีการขยายอิทธิพลและอำนาจบารมีได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.5.5.3 เมื่อระบบเศรษฐกิจและการค้าของประเทศได้มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นย่อมส่งผลไปสู่ระบบเศรษฐกิจและการค้าภายในท้องถิ่นอีกด้วย ทำให้บุคคลที่มีอิทธิพลและอำนาจบารมีภายในแต่ละท้องถิ่นอาศัยโอกาสดังกล่าว ผูกขาดการค้าประเภทต่าง ๆ ให้อยู่ในความดูแลและครอบครองของตน ซึ่งทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลดังกล่าวร่ำรวยและมั่งคั่งยิ่งขึ้น มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่าประชาชนในท้องถิ่น มีการประกอบธุรกิจทั้งที่ถูกต้องกฎหมายและผิดต่อกฎหมายประกอบกัน

2.5.5.4 ในช่วงระยะเวลาปัจจุบันนี้ “ผู้ทรงอิทธิพล” ในแต่ละท้องถิ่น ได้มีการพัฒนาและวิวัฒนาการ อำนาจอิทธิพลของตนเข้าไปสู่ “ระบบการเมือง” ทั้งในภาคราชการ ส่วนท้องถิ่นส่วนภูมิภาคและในระดับประเทศมีการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด เพื่อควบคุมอำนาจในส่วนท้องถิ่นที่ตนมีอำนาจ นอกจากนั้นยังได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือจัดส่งบุคคลที่เป็นญาติมิตรหรือบุคคลที่ไว้วางใจได้ สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตน ซึ่งถ้ากลุ่มบุคคลที่อยู่ในความควบคุมของ “ผู้ทรงอิทธิพล” ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร ประกอบกับได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารของประเทศย่อมส่งผลทำให้อำนาจอิทธิพลและบารมีของบุคคลดังกล่าวเพิ่มประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มากมาย ในปัจจุบันสังคมได้ยอมรับและเรียกบุคคลดังกล่าวว่า “เจ้าพ่อ” อันเป็นที่มาและวิวัฒนาการในการพัฒนารูปแบบขององค์กรอาชญากรรมในประเทศไทยสมัยปัจจุบัน

2.5.6 ลักษณะทั่วไปของอาชญากรรม (Crime) ที่ดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime)

การประกอบอาชญากรรมที่ดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรมในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ส่วนใหญ่จะประกอบอาชญากรรมได้อย่างสัมฤทธิ์ผล และประสบความสำเร็จกับความยากลำบากในการดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรม เพราะเหตุดังนี้ (โสภณ พิไลมันน์, 2543)

1. องค์กรอาชญากรรมจะมีความเชี่ยวชาญและความชำนาญเป็นอย่างสูงในการประกอบอาชญากรรม ตลอดจนมีการลงทุนในธุรกิจรูปแบบต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งมูลค่าในการลงทุนเป็นมูลค่าเงินและทรัพย์สินหลายพันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

2. องค์กรอาชญากรรมมีอำนาจอิทธิพลและบารมีอย่างมหาศาล โดยได้มาจากการแสวงหารายได้ และผลประโยชน์จากการประกอบธุรกิจ ทั้งที่ผิดกฎหมายและธุรกิจที่ถูกต่อกฎหมายหลายประเภท เช่น การค้ายาเสพติด การพนัน การลักลอบขนสินค้าหนีภาษี การโจรกรรม การให้กู้ยืมเงิน การค้าประเวณี เป็นต้น

3. รายได้ที่เพิ่มขึ้นและอำนาจอิทธิพลขององค์กรอาชญากรรมได้มาจากการให้สินบนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการประกอบธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นรายจ่ายส่วนหนึ่งขององค์กรอาชญากรรมที่จะต้องพึงกระทำ

4. ในปัจจุบัน องค์กรอาชญากรรมได้จัดให้มีการฝึกฝนและสอนวิธีการต่าง ๆ ตลอดจนการให้ทุนการศึกษาแก่บุตรของสมาชิกองค์กรเพื่อที่จะได้มีโอกาสศึกษาและเรียนรู้วิชาชีพแขนงต่าง ๆ เพื่อนำกลับมาปรับปรุงและใช้ในการปฏิบัติงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสาขาวิชาการบัญชีและสาขาวิชานิติศาสตร์

5. องค์กรอาชญากรรมมีกรรมกรพัฒนารูปแบบและการประกอบอาชญากรรมได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ เพราะเหตุที่ว่าส่วนหนึ่งมาจากข้อบกพร่องในส่วนการพิสูจน์ความผิดขององค์กรอาชญากรรมในด้านพยานหลักฐาน เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการพัฒนาหลักกฎหมาย ในเรื่องการยอมรับพยานหลักฐานในคดีอาญาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ตลอดจนหามาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ต่อการปฏิบัติการที่ผิดกฎหมายขององค์กรอาชญากรรม

องค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) ในต่างประเทศมีลักษณะการดำเนินการในธุรกิจที่ผิดต่อกฎหมายหลายประเภท ซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้ (โสภณ ชีปมพันธ์, 2543)

1. ธุรกิจการพนัน ธุรกิจการพนัน เป็นกิจการขั้นพื้นฐานที่สามารถแสวงหารายได้และผลประโยชน์ให้แก่องค์กรอาชญากรรม เช่น ธุรกิจการแข่งม้า การแข่งรถยนต์ ลี้อเตอร์รี่ และ Slot machine เป็นต้น โดยทำรายได้ให้แก่องค์กรอาชญากรรมประมาณปีละ 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

2. ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินโดยคิดอัตราดอกเบี้ยเกินราคา ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินโดยคิดอัตราดอกเบี้ยเกินปกติ ส่วนใหญ่บุคคลที่มากู้ยืม คือ นักการพนันและนักธุรกิจที่ต้องการเงินอย่างเร่งด่วน องค์กรอาชญากรรมจะคิดอัตราดอกเบี้ยที่สูงมาก ในอัตรา 20% ต่อสัปดาห์ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้าหากผู้กู้ยืมเงินไม่ชำระหนี้หรือผิดนัดจะถูกฆาตกรรมโดยสมาชิกขององค์กร

3. ธุรกิจการค้ายาเสพติด ธุรกิจการค้ายาเสพติดสามารถแสวงหารายได้ และผลประโยชน์ให้แก่องค์กรอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา ปีละหลายร้อยล้านดอลลาร์สหรัฐ ประกอบด้วยมีการติดต่อและเชื่อมโยงการผลิตและการส่งออกยาเสพติดไปจำหน่ายทั่วโลก เช่น ประเทศออสเตรเลียมีองค์กร “BORYOKUDAN” และองค์กรอาชญากรรมชาวอิตาลีเป็นผู้ดำเนินการ คือ ประเทศสิงคโปร์มีองค์กรอาชญากรรมท้องถิ่นและองค์กรอาชญากรรมต่างชาติเป็นผู้ดำเนินการ คือ องค์กรอาชญากรรม 14-Karat ชาวฮ่องกง องค์กรอาชญากรรม Bambo ชาวไต้หวัน องค์กรอาชญากรรม MC LEAN GROUP ชาวออสเตรเลีย และองค์กรอาชญากรรม ชาวไนจีเรีย

4. ธุรกิจการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี ธุรกิจการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี สามารถแสวงหารายได้และผลประโยชน์โดยองค์กรอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว โดยเฉพาะการลักลอบขนสุราเถื่อน การลักลอบนำเข้าบุหรี่เพื่อหลีกเลี่ยงภาษี ส่วนประเทศในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการลักลอบขนสินค้าหนีภาษีโดยองค์กรอาชญากรรมเป็นผู้ดำเนินการเช่นเดียวกัน เช่น ประเทศฟิลิปปินส์และประเทศมาเลเซียมีการลักลอบขนอาวุธปืนที่ผิดกฎหมายเข้าประเทศ ประเทศสิงคโปร์มีการลักลอบขนอาวุธปืน ทองคำ และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ โดยองค์กรอาชญากรรมชาวรัสเซียเป็นผู้ดำเนินการ

5. การลอบวางเพลิง ในประเทศสหรัฐอเมริกามีการลอบวางเพลิงโดยองค์กรอาชญากรรมเป็นผู้ลงมือกระทำความผิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียกเอาเงินค่าประกันภัยจากบริษัทประกันภัย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจในกิจการทางด้านธนาคาร บริษัทประกันภัยธุรกิจการค้าที่ดินเป็นอย่างมาก ในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1978-1981 มีความเสียหายเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้นประมาณ 5,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกามีประชาชนเสียชีวิต 1,000 คน และบาดเจ็บ 30,000 คน

6. การโจรกรรมทรัพย์สิน การโจรกรรมทรัพย์สิน โดยองค์กรอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกามีที่มาจากสถานที่ที่เป็นแหล่งเสื่อมโทรมในแต่ละท้องถิ่น โดยองค์กรอาชญากรรมจะสนับสนุนเด็กวัยรุ่นในสถานที่ดังกล่าวให้เป็นผู้ลงมือกระทำความผิด โดยเฉพาะการโจรกรรมรถยนต์และรถจักรยานยนต์โดยมีขั้นตอนและวิธีการที่สำคัญ กล่าวคือ เครื่องยนต์และการกระทำป้อมหมายเลขใหม่เข้าไปแทนที่หลังจากนั้นจะจัดส่งไปขายในท้องถิ่นต่าง ๆ หรือในประเทศต่าง ๆ ตามจำนวนที่ต้องการ ซึ่งถือว่าเป็นรายได้ส่วนหนึ่งที่สำคัญขององค์กรอาชญากรรมเช่นเดียวกัน

7. ธุรกิจค้าประเวณี ธุรกิจค้าประเวณี ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นการแสวงหารายได้และผลประโยชน์ที่สำคัญขององค์กรอาชญากรรม มีการประกอบกิจการในสถานที่ใกล้เมืองใหญ่และเมืองสำคัญ ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนและธุรกิจในรูปแบบการค้าประเวณี มีในระดับชั้นสูงจนกระทั่งระดับชั้นต่ำมีการขยายกิจการให้ใหญ่โตโดยมีการใช้สัญลักษณ์เฉพาะเพื่อให้ทราบว่าสถานที่ดังกล่าวเป็นแหล่งสถานค้าประเวณีและปัจจุบันได้มีการขยายการติดต่อธุรกิจการค้าประเวณีไปยังทวีปยุโรปทวีปอเมริกาเหนือและทวีปเอเชีย เช่น ประเทศอินเดีย ประเทศจีน และประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

8. ธุรกิจที่ถูกต่อกฎหมายเพื่อใช้บังหน้า ในปัจจุบันองค์กรอาชญากรรมได้ดำเนินการประกอบธุรกิจที่ถูกต่อกฎหมายเพื่อใช้ธุรกิจดังกล่าว เป็นแหล่งฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำที่มีถูกต่อกฎหมาย ตลอดจนเพื่อใช้ธุรกิจที่ถูกต่อกฎหมายเป็นแหล่งเงินทุนขององค์กร ในกรณีที่การประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายสามารถประกอบกิจการได้ โดยธุรกิจที่ถูกต่อกฎหมายที่ดำเนินการในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา มีทั้งหมด 50 ประเภทธุรกิจ อาทิเช่น ธุรกิจโฆษณาและสื่อสารมวลชน ธุรกิจเครื่องยนต์ ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจร้านขายผลิตภัณฑ์ยา ธุรกิจน้ำมันเชื้อเพลิง และธุรกิจโรงแรม เป็นต้น

องค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) ในประเทศไทย มีลักษณะการดำเนินการในธุรกิจที่ผิดต่อกฎหมายหลายประเทศ โดยอธิบายเป็นภาคต่าง ๆ ได้ดังนี้ (โสภณ ฟิลมั้นน์, 2543)

1. ภาคกลาง

องค์กรอาชญากรรมในรูปแบบของ “ผู้ทรงอิทธิพล” ในภาคกลาง ส่วนใหญ่จะประกอบกิจการธุรกิจทางด้านบ่อนการพนัน การลักลอบขนไม้เถื่อน การลักลอบขนอาวุธเถื่อน ธุรกิจประมง ธุรกิจโรงแรม และสถานบริการอาบอบนวด เป็นต้น

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

องค์กรอาชญากรรมในรูปแบบของ “ผู้ทรงอิทธิพล” ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจทางด้านบ่อนการพนัน ธุรกิจทำไม้ การลักลอบขนไม้สักจากประเทศเพื่อนบ้าน การซื้อขายผลผลิตทางการเกษตร และธุรกิจที่ดิน เป็นต้น

3. ภาคเหนือ

องค์กรอาชญากรรมในรูปแบบของ “ผู้ทรงอิทธิพล” ในภาคเหนือ ประกอบธุรกิจทางด้านค้ายาเสพติด การค้าประเวณี การลักลอบขนไม้สัก และธุรกิจซื้อขายพืชผลทางการเกษตร เป็นต้น

4. ภาคใต้

องค์กรอาชญากรรมในรูปแบบของ “ผู้ทรงอิทธิพล” ในภาคใต้ ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจทางการลักลอบขนของหนีภาษี การค้าประเวณี และการค้ายาเสพติด ซึ่งเป็นศูนย์กลางการติดต่อขนส่งยาเสพติดผ่านไปยังประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น

จากการศึกษา วิเคราะห์ แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม จึงสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของคนกลุ่มหนึ่งที่ถูกตราหน้าว่าเป็น “กลุ่มองค์กรอาชญากรรม” เป็นมาเฟีย เป็นผู้มั่งคั่ง เป็นผู้มั่งคั่ง เป็นแก๊งข้างถนน สุดแล้วแต่ใครจะเรียก แต่การเกิดขึ้นและเติบโตใหญ่ขององค์กรเหล่านี้ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีพัฒนาการนำติดตาม ชวนหลงใหล แม้จะเป็นพัฒนาการที่อยู่ตรงข้ามกับหลักกฎหมาย ความดีงาม เป็นมุกกลับของสังคมที่วางมาตรฐานเรื่องคุณธรรม จริยธรรม

การรวมกลุ่มของมาเฟียมีมิติมากกว่าการเหมารวมและชัดเจนว่าคนกลุ่มนี้ชั่วช้าสามานย์ตั้งแต่กำเนิดหรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ยากจะขัดเกลา ซึ่งการวิเคราะห์ แบบนี้จะเดินเงินกันไป เพราะมีเหตุปัจจัยมากมายที่ทำให้เกิดองค์กรอาชญากรรมขึ้นมา การเติบโตของกลุ่มอาชญากรรม มีรากฐานความเป็นมาที่อธิบายได้จากการจับกลุ่มของคนตั้งแต่สามคนขึ้นไป การรวมกลุ่มดังกล่าวหล่อหลอมคนเหล่านี้ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ เช่น ความเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติกัน มีความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ช่วยเหลือกันในชุมชนเดียวกัน มีวัฒนธรรมเหมือนกัน ปัจจัยอีกประการหนึ่งมาจากการปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มพวกพ้องตัวเองไม่ให้ถูกรังแกจากแก๊งอื่น หรือจากกลุ่มบุคคลอื่น ๆ องค์กรอาชญากรรมจึงเป็นที่รวมของคนนอกกฎหมายซึ่งไม่เคยเชื่อกฎหมาย ไม่เคารพกติกาหรือกฎหมายที่รัฐวางไว้ แต่พวกเขาเชื่อในผลประโยชน์เฉพาะหน้าที่ตนเองจะได้รับ โดยเลือกดำเนินกิจกรรมผิดกฎหมายทุกรูปแบบ และหากผลประโยชน์เหล่านั้นถูกแย่งชิงไป พวกเขาก็พร้อมจะใช้กำลัง อาวุธ แย่งผลประโยชน์นั้นกลับคืนมาโดยไม่สนใจว่าจะถูกกฎหมายหรือไม่ ในองค์กรอาชญากรรม มีสายการบังคับบัญชาชัดเจน หัวหน้าถูกจัดตั้งขึ้นจากความกล้าและวีรกรรมการต่อสู้ องค์กรอาชญากรรม ขับเคลื่อนโดยอาศัยผลประโยชน์ต่างตอบแทนระหว่างผู้นำกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งทำให้เกิดสัมพันธ์ในลักษณะของความจงรักภักดีขึ้น ภายใต้ระบบอุปถัมภ์

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

นิติรัฐ พัสกรพินิจ (2552) ได้ทำการศึกษาการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติด ศึกษาในกรณีการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งศึกษาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญที่มีลักษณะเป็นองค์กรขายนายาเสพติด หรือมีอิทธิพลโดยเน้นที่ตัวนายทุนหรือ ผู้บงการที่ก่อปัญหาในการแพร่ระบาดของยาเสพติดแม้จะมีการเพิ่มมาตรการทางกฎหมาย เพื่อเสริมประสิทธิภาพสำหรับการควบคุมอาชญากรรมยาเสพติด ที่ยังไม่เกิดผลในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมยาเสพติด ผลการศึกษา พบว่า ผู้กระทำความผิดรายสำคัญมักจะปกปิดพฤติการณ์ ไม่แสดงความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการกระทำความผิดยาเสพติด ทำให้ยากต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน การใช้วิธีการทั่วไปในการสืบสวนสอบสวน ไม่อาจนำมาซึ่งพยานหลักฐานที่มี

ประสิทธิภาพได้ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงวิธีการควบคุมการดำเนินคดี และการกำกับตรวจสอบ การสนับสนุนช่วยเหลือในการนำมาตราการสืบสวนโดยวิธีพิเศษมาใช้บังคับให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงควรให้แก้ไขกฎหมายให้มีคณะกรรมการคดีอาชญาเสพติตรายสำคัญเป็นผู้กำกับดูแล ตรวจสอบ พัฒนาการประสานงานกระบวนการยุติธรรมคดีอาชญาเสพติคดี และให้มีคณะทำงาน อาชญาเสพติตรายสำคัญร่วม โดยมีหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นคณะทำงานเพื่อนำ มาตราการทางกฎหมายของรัฐในทุกด้านมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดอาชญาเสพติตรายสำคัญ เช่น การตรวจสอบทางภาษี การตรวจสอบการเงิน การตรวจสอบการประกาศธุรกิจ ตรวจสอบความผิด ทางด้านอื่น ๆ โดยให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในสังกัดสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นพนักงานสอบสวนตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีพนักงานอัยการเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ เฉพาะ กรณีความผิดอาชญาเสพติตรายสำคัญ ทั้งนี้เพื่อเสริมประสิทธิภาพในกระบวนการบริหารจัดการคดี และ พยานหลักฐาน

ปกรณ์ ไพรอังกูร (2554) ได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามอาชญาเสพติคดีให้โทษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหามาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามอาชญาเสพติคดีให้โทษของประเทศไทย ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามอาชญาเสพติคดีให้โทษ ในต่างประเทศ และเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามอาชญาเสพติคดีให้โทษ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิจัยเอกสารจากหนังสือ รายงาน การวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความทางวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา พบว่า แนวทางการนำ มาตราการทางกฎหมายมาใช้ในการปราบปรามอาชญาเสพติคดี ดังนี้ 1) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับ ผู้ร่วมกันกระทำความผิด ควรนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญาเสพติ พ.ศ.2534 และ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2521 มาใช้ร่วมกับหลักการร่วมกันกระทำความผิดในประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ ได้นำหลักการสมคบกันกระทำ ความผิดตามกฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) และ Continuing Criminal Enterprise Act (CCE) มาใช้เสริมหลักตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ในประมวล กฎหมายอาญา 2) มาตรการเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน ได้แก่ หลักการริบทรัพย์สินทางอาญาตาม ประมวลกฎหมายอาญา หลักการริบทรัพย์สินทางอาญากึ่งแพ่งตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญาเสพติ พ.ศ. 2534 และหลักการริบทรัพย์สินทางแพ่งตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 มาใช้ เสริมกันเช่นเดียวกันกับประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ใช้หลักการริบทรัพย์สินทางอาญา ตามประมวล

กฎหมายอาญาและหลักการริบทรัพย์สินทางแพ่งตามกฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statue (RICO) มาใช้เสริมกัน 3) พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 มาตรา 46 และ พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 มาตรา 25 ได้กำหนดมาตรการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเจ้าพนักงาน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ยังมีข้อจำกัดคือ ต้องเป็นข้อมูลที่ใช้ในการกระทำความผิดเฉพาะฐานความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น หากเป็นข้อมูลอื่น ๆ ไม่อาจนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ จึงเห็นควรนำมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้

รพีพงศ์ มณีพรรณ (2554) ศึกษาการพัฒนาแนวทางสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติด นรข. พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงใต้ อีก 5 ปีข้างหน้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติด แนวทางสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดของ นรข. พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และนำเสนอการพัฒนาแนวทางการสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดของ นรข. พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในอีก 5 ปีข้างหน้า พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการสกัดกั้นยาเสพติด

1. จุดผ่านแดนถาวร มีห้วงเวลาในการปฏิบัติงานที่ไม่เต็มห้วงเวลา หละหลวม โดยมีการถอนกำลังในวันหยุด และไม่สามารถดำเนินการตรวจได้โดยละเอียด กลายเป็นจุดอ่อนในการสกัดกั้นพื้นที่ตามแนวชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังคงมีพื้นที่ช่องว่างมากเกิดเป็นจุดอันตรายที่สุด กลายเป็นจุดที่ปลอดภัยที่สุดในกลุ่มของนักค้ายาเสพติดบางส่วน

2. จุดผ่อนปรนเพื่อการค้า มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ การปฏิบัติงานไม่เข้มงวด ไม่มีเครื่องมือพิเศษ เช่น ชุดสุนัข จุดตรวจ / จุดตรวจทางเข้า และทางลึกไม่เพียงพอ อีกทั้งท่าข้ามประเพณี และพื้นที่รอยต่อระหว่างชุมชน ขาดแคลนกำลังพลเฝ้าตรวจตามจุดตรวจและขาดการประสานงานในระดับพื้นที่

3. ด้านบุคลากร ไม่มีบุคลากรรับผิดชอบโดยตรงโดยใช้บุคลากรในองค์กรเดิม เช่น กองกำลังป้องกันชายแดน ทหารพราน ศตส.จ. หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำน้ำโขง ซึ่งตำรวจตระเวนชายแดนไม่เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก เครื่องมือเครื่องใช้มีจำกัด ขาดผู้บังคับหน่วยขนาดเล็ก ตำรวจภูธร มีระบบเครือข่าย ทำให้เป้าหมายที่ต้องปฏิบัติการดำเนินการมีความ คลาดเคลื่อน มักจะไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริง ความเชื่อมั่นน้อย ตำรวจทางหลวงไม่มีอำนาจในการสอบสวน ไม่มีอำนาจจับกุมตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่มีการโยกย้าย ทำให้ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่ความชำนาญในการสกัดกั้น จำเป็นต้องจัดฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา กองกำลังป้องกันชายแดน ทหารพราน หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำน้ำโขง ไม่มีอำนาจในการจับกุมดำเนินคดี

4. จังหวัดให้ความสำคัญกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดในจังหวัด แต่ขาดมาตรการดำเนินการต่อเส้นทางที่ใช้เป็นเส้นทางผ่านของยาเสพติดที่สำคัญ การเชื่อมโยงระหว่าง ศพส. ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับ กกล. และระดับภาค ยังมีปัญหา

5. ด้านการข่าว การบูรณาการการปฏิบัติของหน่วยที่เกี่ยวข้องในการสกัดกั้นยาเสพติดยังไม่แน่นแฟ้นเช่นการเชื่อมโยงข้อมูลผู้กระทำความผิดระหว่างหน่วยปฏิบัติการบูรณาการข้อมูลข่าวสาร ข่าวกรองระหว่างกัน อีกทั้งยังไม่สามารถสร้างหลักประกันความปลอดภัยให้กับผู้ให้ข่าวเกี่ยวกับยาเสพติดได้ รวมทั้งเอกภาพของข่าวยาเสพติดระหว่างหน่วยงาน การจัดเก็บข้อมูลของผู้ค้าของทางตำรวจ สามารถก่อประโยชน์ในการขยายผลไปถึงตัวการใหญ่ ซึ่งฝ่ายทหารและหน่วยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ การปลอมบัตรประชาชน การใช้รถส่วนตัวขนส่งยาเสพติด

6. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ในระดับพื้นที่มีการดำรงความสัมพันธ์ในทุกภาคส่วน แต่ในระดับนโยบาย ประเทศเพื่อนบ้านไม่มีการส่งการสู่ระดับพื้นที่เท่าที่ควร มีความหวาดระแวงระหว่างหน่วยงาน

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

การุณย์ บัวเพื่อน (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เครือข่ายยาบ้าในสังคมไทยศึกษาจากประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติด เครือข่ายยาบ้าในสังคมไทยเป็นเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรมที่มีความเข้มแข็งและมีวิธีการดำเนินการที่ซับซ้อนอย่างมาก วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาถึงระบบ รูปแบบ วิธีการดำเนินการ และการเชื่อมโยงเครือข่ายที่ทำหน้าที่ในการลักลอบผลิต ลักลอบนำเข้าและลักลอบจำหน่ายยาบ้าในสังคมไทย โดยศึกษาจากประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายยาบ้าในสังคมไทย เป็นเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรมที่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนในองค์กร การจัดระบบ และวิธีการดำเนินการของเครือข่ายการผลิต เครือข่ายการนำเข้า ลำเลียง และเครือข่ายการจำหน่าย จึงมีรูปแบบที่ชัดเจน มีลักษณะของเครือข่ายเหมือนรากที่มีรากฝอยแตกออกมาและปลายรากฝอยเป็นเครือข่ายย่อยที่มีลักษณะเป็นใยแมงมุม มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล มีการตัดตอนทั้งแนวตั้งและแนวนอน โดยมีการตัดตอนทุกขั้นตอนทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของบุคคลที่เป็นนายทุนหรือหุ้นส่วนของเครือข่าย และผู้ที่ทำหน้าที่ตัดตอนจะเป็นนายหน้าหรือผู้ประสานงานหรือตัวแทนของเครือข่าย ทุกคนในเครือข่ายจะได้รับผลประโยชน์จากการทำหน้าที่ทั้งสิ้น การจัดรูปแบบของเครือข่ายยาบ้าในสังคมไทยมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมที่มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น ต้องอาศัยการสืบสวนอย่างเป็นระบบ จึงจะทราบว่

ผู้ใดทำหน้าที่อะไร ทุกคนมีตัวตายตัวแทนคล้ายมีชีวิต พร้อมทั้งจะเข้าทำหน้าที่แทนตนเอง ทุกคน พร้อมทั้งจะเสี่ยงเพื่อผลประโยชน์ทั้งสิ้น โดยผลประโยชน์ที่ได้รับจะเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก เครื่องขายยาบ้านสังคมไทยจึงเป็นเสมือนเครื่องขายที่มีชีวิต มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา โดยมีเป้าหมายในการเคลื่อนย้ายยาบ้าจากแหล่งผลิตไปยังผู้เสพโดยปลอดภัย ทั้งนี้เพื่อให้ได้เงินซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนในเครือข่ายต้องการ

2.6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

สุนทรียพรธณ กำปั่นทอง (2551) ได้ศึกษาวิจัยปัญหาและอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ชุดปราบปรามยาเสพติดตำรวจภูธรจังหวัดยะลา, น. ปัญหาและอุปสรรคที่เป็นลักษณะพิเศษในการปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดคือปัญหาด้านบุคลากรที่มีอย่างจำกัดและต้องปฏิบัติหน้าที่หลายส่วนงานการใช้ภาษาถิ่นหรือภาษาชาวบ้านทำให้เจ้าหน้าที่ต้องเผชิญกับปัญหาในเรื่องของภาษาปัญหาที่เป็นลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งคือสถานการณ์ก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งจังหวัดยะลาเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความรุนแรงของสถานการณ์อยู่ในระดับมากจากสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันส่งผลต่อสภาพสังคมเศรษฐกิจการเมืองรวมทั้งการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนและสถานการณ์นี้มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพราะถูกมองว่าผู้ก่อความไม่สงบส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในลักษณะพิเศษนี้เองส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทำให้ไม่สามารถลงพื้นที่ปฏิบัติงานได้เต็มรูปแบบเหมือนในพื้นที่อื่นและยังต้องรับผิดชอบในส่วนของงานด้านความมั่นคงไปคู่กับงานปราบปรามยาเสพติดไปพร้อมกัน จนกระทั่งงานด้านยาเสพติดกลายเป็นงานรองปัญหาและอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ชุดปราบปรามยาเสพติดตำรวจภูธรจังหวัดยะลาปัญหาหลักยังคงเป็นเรื่องของความไม่สงบในพื้นที่เป็นสำคัญเพราะเจ้าหน้าที่ไม่สามารถปฏิบัติการปราบปรามยาเสพติดได้เพียงด้านเดียวแต่ยังมีความจำเป็นต้องรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่อีกด้วยและการให้ความสำคัญของปัญหา ยังคงเป็นปัญหาความไม่สงบในพื้นที่เป็นประการแรกปัญหายาเสพติดจึงเป็นปัญหารอง

กนิษฐา ไทยกกล้า และคณะ (2555) ได้ศึกษาวิจัยถึงสถานการณ์ปัญหายาเสพติด การแพร่ระบาดและผลกระทบในกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่ท่องเที่ยว, น. ศึกษากรณีเมืองเชียงใหม่ และเมืองลำพูน ผลการศึกษาเป็นข้อมูลที่ได้จากคำบอกเล่าของเด็กและเยาวชนที่ใช้ที่มีพฤติกรรมในการใช้สารเสพติด ผ่านการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบตัวต่อกันในสถานการณ์จริง และข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ต้องเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับสารเสพติด เพื่อสะท้อนสถานการณ์ปัญหาที่ชัดเจน ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดของสารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน พบว่า เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสารเสพติด โดยเฉพาะกลุ่มอายุ 18-24 ปี ซึ่งเยาวชนที่อยู่ในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ต้องกันเงินจากครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ อายุเฉลี่ยที่เริ่มเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติด 147 ปี เป็นที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งว่าอายุน้อยที่สุดที่เริ่มใช้สารเสพติดมีอายุเพียง 10 ปีเท่านั้น ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเสพยาเสพติดเพียงชนิดเดียวมากกว่าร้อยละ 96.0 โดยเสพยาบ้ามากที่สุด รองมาคือ กัญชา ไอซ์ ยาอี และยานอนหลับที่ใช้ทดแทนในช่วงที่ไม่สามารถหาสารเสพติดชนิดหลักที่ตนเองเสพได้ ในกลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเสพยาเสพติดมากกว่า 1 ชนิดนั้นเป็นเยาวชนชายโดยมีพฤติกรรมการเสพยาบ้าร่วมกับไอซ์ เสพยาอีร่วมกับไอซ์ และเสพยาอีร่วมกับยานอนหลับ จำนวนที่ใช้สารเสพติดในช่วง 3 เดือนก่อนสัมภาษณ์เฉลี่ย 6 ครั้ง

จำริญ สุภาคำ (2559) ได้ศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำความคิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดของพ่อค้า ซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำพื้นที่เขต 5 ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาความแตกต่างภูมิหลังของผู้ค้าซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำความคิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดประเภทยาบ้า และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันปราบปรามการกระทำความคิดเกี่ยวกับการค้ายาบ้าต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ Multiple Regression Analysis และ T-test เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ค้าซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำรายย่อยและรายใหญ่มีภูมิหลังแตกต่างกัน 2) ในภาพรวม ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การกระทำความคิดฯ มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ก) ปัจจัยสาเหตุส่วนบุคคล และ ข) ปัจจัยการใช้ชีวิตทางสังคมที่เอื้อต่อการสร้างเครือข่าย ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ผู้ค้ารายย่อย คือ นักโทษเด็ดขาดที่ถูกจำคุกในเรือนจำน้อยกว่า 10 ปี มี 3 ปัจจัย ได้แก่ ก) ปัจจัยสาเหตุส่วนบุคคล ข) ปัจจัยด้านโอกาสเข้าถึงยาเสพติด และ ค) ปัจจัยการใช้ชีวิตทางสังคมที่เอื้อต่อการสร้างเครือข่ายโดย ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การกระทำความคิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดรายใหญ่ คือ นักโทษเด็ดขาดที่ถูกจำคุกในเรือนจำมากกว่า 10 ปี มี 1 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยการใช้ชีวิตทางสังคมที่เอื้อต่อการสร้างเครือข่าย 3) แนวทางการป้องกันปราบปรามการกระทำความคิดเกี่ยวกับการค้ายาบ้า ควรประกอบด้วย ด้านปัจจัยสาเหตุส่วนบุคคล คือ การจัดอบรมเยาวชน การสอดส่องดูแลภายในหมู่บ้านชุมชน ส่งเสริมอาชีพ ทั้งนี้ปัจจัยด้านโอกาสเข้าถึงยาเสพติด คือ ไม่ควรให้มีแหล่งอบายมุข การประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม ภาครัฐควรติดตามตรวจสอบพฤติกรรมบุคคลที่เกี่ยวข้องยาเสพติด การสกัดกั้นเส้นทางการลำเลียง ส่วนปัจจัยการใช้ชีวิตทางสังคมที่เอื้อต่อการสร้างเครือข่าย ได้แก่ การ

ปราบปรามผู้ค้าอย่างจริงจัง การลงโทษโดยเฉียบขาดและรวดเร็วมีกฎหมายเอื้อต่อการตรวจค้น จับกุม การให้การลดโทษแก่ผู้ให้ข้อมูล นอกจากนี้ผู้ที่มีการกระทำความผิดซ้ำ ต้องรับโทษเพิ่มขึ้น

ผลจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับยาเสพติด : แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย, แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการค้ายาเสพติดและแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่เข้าร่วมกระบวนการค้ายาเสพติด พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติด คือปัญหาด้านบุคลากรที่มีอย่างจำกัดและต้องปฏิบัติหน้าที่หลายส่วนงานและต้องเผชิญกับปัญหาในเรื่องของ ภาษา วัฒนธรรมในพื้นที่นั้น ๆ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ชุดปราบปรามยาเสพติดตำรวจภูธรจังหวัดยะลาที่สุนทรียพรณ กำปันทอง ได้ศึกษาไว้ พบว่า ปัญหาที่เป็นลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งคือสถานการณ์ก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งจังหวัดยะลาเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความรุนแรง ส่งผลต่อสภาพสังคมเศรษฐกิจการเมืองรวมทั้งการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนและสถานการณ์นี้มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพราะถูกมองว่าผู้ก่อความไม่สงบส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในลักษณะพิเศษนี้เองส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทำให้ไม่สามารถลงพื้นที่ปฏิบัติงานได้เต็มรูปแบบเหมือนในพื้นที่อื่น ผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎียังพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติดที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ สภาพการเมืองและสภาพทางวัฒนธรรม ในบริบทพื้นที่ที่ต่างกันกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติด นคร. พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงใต้ อีก 5 ปีข้างหน้า ที่รพีพงศ์ มณีพรณ ได้ศึกษาไว้ ผลการงานวิจัยยังพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการสกัดกั้นยาเสพติด 1) จุดผ่านแดนถาวร มีห้วงเวลาในการปฏิบัติงานที่ไม่เต็มห้วงเวลา หละหลวมโดยมีการถอนกำลังในวันหยุด และไม่สามารถดำเนินการตรวจได้โดยละเอียด กลายเป็นจุดอ่อนในการสกัดกั้นพื้นที่ตามแนวชายแดน 2) จุดผ่อนปรนเพื่อการค้า มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ การปฏิบัติงานไม่เข้มงวด ไม่มีเครื่องมือพิเศษ 3) ด้านบุคลากร ไม่มีบุคลากรรับผิดชอบโดยตรงโดยใช้บุคลากรในองค์กรเดิม 4) จังหวัดให้ความสำคัญกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดในจังหวัด แต่ขาดมาตรการดำเนินการต่อเส้นทางที่ใช้เป็นเส้นทางผ่านของยาเสพติดที่สำคัญ 5) ด้านการข่าว การบูรณาการการปฏิบัติของหน่วยที่เกี่ยวข้องในการสกัดกั้นยาเสพติดยังไม่แน่นแฟ้นเช่นการเชื่อมโยงข้อมูลผู้กระทำความผิดระหว่างหน่วยปฏิบัติการบูรณาการข้อมูลข่าวสารข่าวกรองระหว่างกัน 6) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ในระดับพื้นที่มีการดำรงความสัมพันธ์ในทุกภาคส่วน แต่ในระดับนโยบาย ประเทศเพื่อนบ้านไม่มีการส่งการสู่ระดับพื้นที่เท่าที่ควร มีความหวาดระแวงระหว่างหน่วยงาน

จะเห็นได้ว่า งานวิจัยได้ชี้ให้เห็นถึง ปัญหา อุปสรรค การแพร่ระบาด รวมไปถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความคิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งจากการทบทวนงานวิจัย ผู้วิจัยจะนำไปใช้อธิบาย ปัญหา อุปสรรค การแพร่ระบาด รวมไปถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความคิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งครอบคลุมประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ภายใต้บริบทกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ในส่วนของผลจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับกฎหมายในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย พบว่า ผู้กระทำความผิดรายสำคัญมักจะปกปิดพฤติการณ์ทำให้ยากต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน จำเป็นต้องมีการปรับปรุงวิธีการควบคุมการดำเนินคดี และการกำกับตรวจสอบ จำเป็นต้องนำมาตรการสืบสวนโดยวิธีพิเศษมาใช้บังคับให้เกิดประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยเรื่องการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดศึกษาในกรณีการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ ที่นิติรัฐ พัศกรพินิจ ได้ศึกษาไว้ พบว่า ผู้กระทำความผิดรายสำคัญมักจะปกปิดพฤติการณ์ไม่แสดงความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการกระทำความผิดยาเสพติด ทำให้ยากต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน การใช้วิธีการทั่วไปในการสืบสวนสอบสวน ไม่อาจนำมาซึ่งพยานหลักฐานที่มีประสิทธิภาพได้ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงวิธีการควบคุมการดำเนินคดี และการกำกับตรวจสอบ การสนับสนุนช่วยเหลือในการนำมาตรการสืบสวนโดยวิธีพิเศษมาใช้บังคับให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ซึ่งปกรณ์ ไพรอังกูร ได้ศึกษาไว้

ผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับกฎหมายในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดในประเทศไทย ยังพบว่า แนวทางการนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ในการปราบปรามยาเสพติดต้องมี มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ร่วมกันกระทำความผิด ควรนำหลักการสมคบกันกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 และ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2521 มาใช้ร่วมกับหลักการร่วมกันกระทำความผิดในประมวลกฎหมายอาญา นำมาตรการเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินได้แก่ หลักการริบทรัพย์สินทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา หลักการริบทรัพย์สินทางอาญากึ่งแพ่งตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 และ หลักการริบทรัพย์สินทางแพ่งตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 มาใช้เสริม จะเห็นได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ได้ชี้ให้เห็นถึง การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งจากการทบทวนงานวิจัย ผู้วิจัยจะนำไปใช้อธิบายถึงการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับยาเสพติดของประเทศไทย ซึ่งครอบคลุมประเด็นต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ภายใต้บริบทกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย จะเห็นได้ว่า งานวิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงฐานความผิด

กระบวนการและขั้นตอนทางกฎหมาย ตลอดไปจนถึงความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ที่บัญญัติไว้เพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิด ซึ่งจากการทบทวนงานวิจัย ผู้วิจัยจะนำไปใช้อธิบาย ปัญหา อุปสรรค การแพร่ระบาด รวมไปถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งครอบคลุมประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ภายใต้บริบทกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

2.6.4 งานวิจัยต่างประเทศ

Asahi News Service (1997) (สถาบันวิจัยนานาชาติด้านสุขภาพอนามัย, น. 2540) เรื่องการแพร่ระบาดของแอมเฟตามีนกับเยาวชนในสถานศึกษา ประชากรกลุ่มตัวอย่างคือ เยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศผลการวิจัย พบว่า ผลสำรวจการใช้แอมเฟตามีนของผู้เสพแอมเฟตามีนมีทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายในประเทศญี่ปุ่น ปัจจุบันมีเยาวชนญี่ปุ่นประมาณ 100,000 คน ในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายใน 186 โรงเรียนทั่วประเทศที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและเป็นแหล่งที่มาของปัญหา มีปัญหา เรื่องการใช้แอมเฟตามีน ในทางที่ผิดในหลายกรณี พบว่า สถานที่ซึ่งเป็นแหล่งใหญ่ของการซื้อขาย แอมเฟตามีน ในญี่ปุ่นคือ ตามสถานีรถไฟใต้ดินซึ่งมีการจำหน่ายบัตรโทรศัพท์ปลอมควบคู่กับแอมเฟตามีน เนื่องจากกรณีการทำผิดกฎหมายทั้งสองประเภทนี้มีเครื่องข่ายโยงใยถึงกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะเยาวชนวัยรุ่นในญี่ปุ่นนิยมใช้เครื่องติดตามตัว (Pagers) นักเรียนที่ต้องการใช้บัตรโทรศัพท์ปลอมกับเครื่องติดตามตัวจึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การใช้แอมเฟตามีนในทางที่ผิด ส่วนสาเหตุ ซึ่งสำคัญที่สุดของการใช้แอมเฟตามีนในกลุ่มตัวอย่างจะเหมือนกับเยาวชนไทย คือ เพื่อให้ตื่น ไม่ง่วง ช่วยให้ไม่นอนหลับง่าย

Feinstein (2005) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้ยาเสพติดของนักศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ จำนวน 829 คน ผลการวิจัยพบว่า การใช้ยาเสพติดของนักศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการใช้ยาเสพติดของผู้ปกครอง กล่าวคือ ถ้าผู้ปกครองของนักเรียนคนใด ที่ใช้ยาเสพติดชนิดใดแล้ว นักศึกษาคคนนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะใช้ยาเสพติดชนิดนั้นตามไปด้วย

Goff (1991) ศึกษาปัญหาสังคมอาวมณ์ อัตราการใช้ยาเสพติด สุขภาพ การศึกษา ความปลอดภัย การให้เกียรติตนเอง ความเหลวไหล การวิเคราะห์ปัญหา ความคิดฆ่าตัวตายในนักเรียนชาวอินเดีย รัฐยูทาห์ พบว่า พฤติกรรมและกิจกรรมที่มีค่านิยมทางสังคมที่ดีมีความสัมพันธ์กับการไม่เสพยาเสพติด

Ross and Wodak, (1993) อ้างถึงใน สุกมา แสงเดือนฉาย และคณะ (2544) เรื่องศึกษา กลุ่มผู้ใช้แอมเฟตามีนในทางที่ผิด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือกลุ่มผู้ใช้แอมเฟตามีนจำนวน 1,245 คน ในนครซิดนีย์ประเทศออสเตรเลีย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีอายุน้อย

และมีการศึกษาต่ำ จากการศึกษานี้ได้ตรวจสอบความรุนแรงของการพึ่งยาแอมเฟตามีนในออสเตรเลียและได้เรียกร้องให้มีการตรวจสอบความรุนแรงของการแพร่กระจายของแอมเฟตามีน โดยใช้แบบสำรวจที่เรียกว่า A Severity of Amphetamine Dependence Questionnaire (SAmDQ)

2.6.5 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความคิดในคดียาเสพติด

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความคิดในคดียาเสพติด กระทรวงมหาดไทย การเคหะแห่งชาติ (2540, น. 23-25) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนตลอดจนผู้คนวัยอื่น ๆ เสพยาเสพติด ได้แก่

1. สาเหตุจากการถูกชักชวน เยาวชนส่วนใหญ่มีสัญชาติญาณต้องการอยู่ร่วมกัน ต้องการได้รับการยกย่อง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่คณะ เมื่อเพื่อนฝูงชักชวนให้ลองย้อมขีดไม่ได้จะกลายเป็นเข้ากับเพื่อนไม่ได้ จึงทำให้เยาวชนต้องยอมใช้ยาเสพติด ซึ่งมีหลักฐานสนับสนุนมีถึงร้อยละ 77 ประกอบกับเยาวชนวัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในระยะอยากรู้อยากเห็นอยากลอง จึงง่ายต่อการชักชวน

2. สาเหตุจากความกดดันในครอบครัว ผลักดันให้สมาชิกใครครอบครัวหันไปสู่อยาเสพติดได้ ซึ่งความกดดันในครอบครัวมีแตกต่างกันไป ได้แก่

- 2.1 พ่อแม่ทะเลาะกันทุกวัน ลูกเกิดความรำคาญใจที่เห็นสภาพเช่นนี้ ทำให้เบื่อบ้านจึงทำให้ใช้เวลาว่างไปคบเพื่อนนอกบ้านจนกว่าจะถึงเวลานอนจึงกลับบ้านและในที่สุดก็หันไปสู่อยาเสพติด

- 2.2 พ่อแม่อย่าร้าง ต่างคนต่างมีภรรยาหรือสามีใหม่ ทำให้ขาดความสนใจในลูกเท่าที่ควร เด็กในวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความกดดันในธรรมชาติสูง ความน้อยใจว่าพ่อแม่ไม่รัก รู้สึกว่าเหว่ จึงได้หันไปสู่อยาเสพติด

- 2.3 พ่อแม่ที่ไม่เข้าใจลูก เยาวชนที่หันไปสู่อยาเสพติด มิใช่ว่ามีเฉพาะเยาวชนที่ยากจนหรืออยู่ในสถานกำพร้า เยาวชนที่มีพ่อแม่ร่ำรวยก็มีลูกติดยาเสพติดได้ เพราะความที่พ่อแม่ไม่เข้าใจลูก คิดว่าเด็กมีความต้องการเพียงใช้เงินหรือหากต้องการอะไรพ่อแม่ก็หาให้ได้โดยใช้เงิน แต่ความจริงเด็กหรือเยาวชนมีจิตใจอยากร่วมรับรู้ในกิจกรรมของครอบครัว ต้องการให้พ่อแม่ยกย่องเมื่อทำกิจกรรมดี เช่น สอบไล่ได้ที่ดี เช่น สอบไล่ได้ที่ดี ๆ หรือช่วยเหลือผู้อื่นได้รับคำชมเชย ย่อมต้องการอยากเล่าให้พ่อแม่ฟังในเรื่องราวต่าง ๆ แต่ปรากฏเมื่อกลับถึงบ้านพ่อแม่มีภารกิจมาก ไม่มีเวลาให้ลูกหรือทำความดีก็ไม่เคยรู้ เมื่อเป็นเช่นนี้บ่อย ๆ เด็กจะเสียใจในที่สุดก็กลายเป็นคนเสียบขีริม ว้าเหว่และหันไปสู่อยาเสพติดได้

- 2.4 พ่อแม่ที่แสดงออกในการรักลูกไม่เท่ากัน ซึ่งพ่อแม่อาจจะรักลูกไม่เท่ากันจริง แต่การเอาใจใส่ที่แสดงออกต่อลูกควรเหมือนกัน ทั้งนี้พ่อแม่ที่มีลูกหลายคนไม่ควรตั้งความหวังสูงนัก อยากให้ลูกเรียนเก่งสอบได้ที่หนึ่งทุกคน แต่ควรยอมรับสภาพความเป็นจริงว่า

การเรียนเก่งนั้นขึ้นอยู่กับหลาย ๆ ประการ เช่น สติปัญญา ความเอาใจใส่ของตัวเอง อาจจะมีลูกบางคนเรียนเก่ง ลูกบางคนเรียนไม่เก่ง ก็ไม่ควรได้รับการตำหนิจากพ่อแม่ พ่อแม่บางคนพยายามชมเชยยกย่องลูกคนที่เรียนเก่งให้ลูกที่ไม่เก่งฟังเสมอ

3. สาเหตุจากความจำเป็นในอาชีพบางอย่าง เช่น ผู้ทำงานกลางคืน เป็นพาร์ทเนอร์ นักร้อง พนักงานอาบอบนวด นักดนตรี คนขับรถเมล์ คนขับรถบรรทุก ผู้ทำงานในสถานประกอบการ ผู้มีอาชีพเหล่านี้ใช้ยาเสพติด โดยหวังผลให้สามารถประกอบการทำงานได้ เช่น บางคนใช้เพราะฤทธิ์ยาช่วยไม่ให้ง่วง บางคนใช้เพื่อข่มใจให้เกิดความกล้า

4. สาเหตุจากปัญหาเศรษฐกิจ ได้แก่ ความยากจน ไม่มีงานทำ หรือมีรายได้ไม่พอรายจ่าย รวมทั้งใช้จ่ายเงินเกินตัว แม้จะทราบว่ายาเสพติดผิดกฎหมาย แต่เพื่อความอยู่รอดของตัวเอง จึงยอมไปสูยาเสพติด บางคนแม่จะมีพอกินพอใช้คิดอยากรวยก็เป็นทางให้ไปสูยาเสพติดได้

5. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม มีผู้ติดยาเสพติดจำนวนไม่น้อย มีความตั้งใจที่จะพยายามเลิกโดยเข้ารับการรักษาพยาบาลจากทั้งภาครัฐ และเอกชน แต่เมื่อหายแล้วปรากฏว่าสังคมไม่ยอมรับ เช่น ในครอบครัวตนเองยังแสดงท่าทีดูถูกเหยียดหยามรังเกียจ หรือไปสมัครเข้าทำงานก็ถูกปฏิเสธเนื่องจากมีประวัติเคยติดยาเสพติด คนเหล่านี้จำเป็นต้องมีชีวิตรอด ดังนั้นเมื่อสังคมไม่ยอมรับจึงหันกลับไปอยู่ในสังคมยาเสพติดเช่นเดิม

6. การขาดความรู้ในเรื่องยาและยาเสพติด คนบางคนทดลองใช้ยาเสพติดเพราะไม่รู้จัก และไม่มีความรู้เรื่องยาเสพติด บางคนอาจเคยได้ยิน โทษพิษภัยของยาเสพติด แต่ไม่รู้จักชื่อต่าง ๆ ที่ใช้เรียก อาจถูกหลอกให้ลองใช้และเกิดการเสพติดขึ้นได้ เช่น คนส่วนใหญ่รู้ว่า เฮโรอินเป็นยาเสพติดและไม่คิดจะลอง แต่หลายคนอาจไม่รู้ว่าเป็นผงขาว คือ เฮโรอินด้วย เมื่อเพื่อนมาชักชวนว่าให้ลองเสฟผงขาวและจะเทียวผู้หญิงสนุก จึงได้ลองเสฟโดยไม่คิดว่าจะเป็นเฮโรอิน นอกจากนี้ถ้าคนเรามีความรู้เรื่องการใช้ยาบ้างก็จะไม่ทดลองยาที่ไม่มีฉลาก ยาเสพติดที่ผิดกฎหมายยอมไม่มีฉลากจึงหลอกลวงคนได้ง่าย (กระทรวงมหาดไทย การเคหะแห่งชาติ 2540, น. 23-25)

จากสาเหตุที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น คนที่จิตในอ่อนแอ อ่อนไหวง่ายจะติดยาได้ง่าย อาจมีใช้จากสาเหตุเดียวแต่อาจเกิดได้จากสาเหตุหลาย ๆ ประการก็ได้ แม้ว่าลักษณะทางด้านจิตใจบางอย่าง เช่น มีความภูมิใจในตนเองต่ำ หรือปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เช่น ความยากจน ปัญหาครอบครัว การคบเพื่อน หรือความกดดันจากสังคม อาจกระตุ้นให้เกิดการใช้ยาเสพติด

ศรีสมบัติ วานิช และฉวีวรรณ สัตยธรรม (2540, น. 306 - 307) กล่าวว่า การติดสารเสพติดของบุคคล พบว่ามีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ ทั้งภายในตัวบุคคลและภายนอกตัวบุคคล ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ปัจจัย ได้แก่

1. ด้านร่างกาย (Physical) ปัญหาทางด้านร่างกายที่ส่งผลให้บุคคลมีการติดสารเสพติดสามารถแยกได้ ดังนี้

1.1 ลักษณะทางกรรมพันธุ์ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลติดสารเสพติดได้ การติดง่ายหรือติดยาก ขึ้นอยู่กับการมีปฏิกิริยาต่อชนิดและขนาดของสารเสพติดชนิดต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งปฏิกิริยาการแพ้ การเผาผลาญภายในร่างกายที่ต่างกันด้วย ดังนั้นบุคคลที่ได้รับสารเสพติดแต่ละบุคคลจึงมีโอกาสติดสารเสพติดได้ไม่เหมือนกัน

1.2 ผลจากการกระทำของแพทย์ ปัจจัยนี้จะพบในกลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดด้วยยาที่มีฤทธิ์สามารถทำให้เกิดการติดยาได้ โดยแผนการรักษาให้ยาอย่างต่อเนื่องระยะยาว ได้แก่ ยาระงับปวด เช่น มอร์ฟีน ยานอนหลับ เช่น แวลีแอม มีโอกาสทำให้ผู้ป่วยเกิดการติดยาที่ใช้รักษาได้

1.3 ภาวะสุขภาพ การเจ็บป่วยของบุคคลอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลต้องใช้สารเสพติดเพื่อเป็นการรักษาหรือลดอาการให้กับตนเอง โดยมีพฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่ถูกต้อง เช่น ใช้อารมณ์รับประทานเอง รับประทานยาเกินคำสั่งแพทย์ สามารถทำให้ผู้ใช้เกิดการติดยาได้

2. ด้านจิตใจและอารมณ์ (Psycho-Affective) ปัญหาการติดสารเสพติดนี้จัดว่าเป็นสาเหตุมาจากภายในตัวบุคคล (Intrapsychic) เป็นการใช้สารเสพติดเพื่อการแก้ปัญหาบางอย่างของจิตใจและอารมณ์ สามารถแยกได้ ดังนี้

2.1 ใช้เพื่อลดความเครียดในการทำงาน หรือการดำเนินชีวิตในชีวิตประจำวัน การดำเนินชีวิตของบุคคลที่แตกต่างกันทำให้เกิดความเครียดจากภาวะแวดล้อมที่ต่างกัน เช่น กลุ่มกรรมกรที่ใช้แรงงาน การคบกับกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด เป็นต้น จัดเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้บุคคลมีโอกาสติดสารเสพติด

2.2 การขาดความรู้สึกผูกพันในครอบครัว เป็นผลมาจากสภาพครอบครัวที่ไม่มีความสุข ขาดการสื่อสารที่เหมาะสม ขาดการแสดงออกของอารมณ์ ความรัก ความเข้าใจต่อกัน ทำให้บุคคลแสวงหาความผูกพันกับสิ่งอื่นที่อยู่นอกครอบครัวเพื่อทดแทนความรู้สึกที่ขาดไป ทำให้เกิดการใช้สารเสพติด และติดสารเสพติดได้ในที่สุด

2.3 บุคลิกภาพส่วนบุคคล เป็นปัจจัยพื้นฐานของบุคคลที่เป็นผลมาจากการเลี้ยงดูให้มีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่บกพร่อง เช่น เป็นบุคคลปรับตัวยาก บุคลิกพึงพาสูง มีความเกียจคร้าน เป็นบุคคลที่มีความคับแค้นใจ เป็นต้น ทำให้บุคคลอาจมีการตัดสินใจเลือกวิธีการในการดำรงชีวิตไม่เหมาะสมได้ เช่น การใช้สารเสพติด

3. ด้านสังคม (Social) สภาพสังคมจัดว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมากอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของบุคคลในสังคม สังคมที่จัดว่าเป็นแหล่งส่งเสริมให้บุคคลมีการใช้และติดสารเสพติด ได้แก่

3.1 กลุ่มเพื่อน จัดว่าเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของบุคคล เช่น กลุ่มวัยรุ่นนอกจากพัฒนาการตามวัยที่มีความอยากรู้อยากลองแล้ว ความต้องการการยอมรับในกลุ่มเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นตัดสินใจใช้สารเสพติดได้ ถ้ากลุ่มเพื่อนมีการใช้อยู่แล้ว

3.2 ครอบครัว สภาพครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น เช่น ครอบครัวที่แตกแยก การหย่าร้าง การตายของบิดาหรือมารดา การทะเลาะวิวาทภายในครอบครัว เช่น พื้นฐานด้านการพัฒนาการทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัวที่นำไปสู่การใช้สารเสพติดได้ เป็นการแสดงความผิดปกติของการทำหน้าที่ของครอบครัว

3.3 สังคมที่มีสารเสพติด สภาพชุมชนที่มีบุคคลอาศัยอยู่ถ้ามีการปนเปื้อนสารเสพติดในกลุ่มชุมชน เช่น เป็นแหล่งมั่วสุมสารเสพติด แหล่งผลิตสารเสพติด หรือเป็นแหล่งจำหน่ายสารเสพติด ทำให้บุคคลที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้นได้รับการจูงใจ และมีแนวโน้มการใช้สารเสพติดได้มากกว่าบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในชุมชนที่มีความเสี่ยง

สุจิต ลั่นซ้าย (2544, น. 55-63) กล่าวว่า สาเหตุของการใช้สารเสพติดในมนุษย์ เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล (Individual Factor) ได้แก่

1.1 ลักษณะอุปนิสัย (Habit) ลักษณะนิสัยของคนไทยที่เสี่ยงต่อพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น รักสนุก ทำอะไรตามใจคือไทยแท้ คนไทยชอบการเสี่ยงแสวงหาโชคลาภระยะสั้น

1.2 ความคิด (Thinking) โคนเฉพาอย่างยิ่งความคิดในเชิงลบ (Negative Thinking) เห็นตัวเองไม่มีคุณค่า ไม่มีความหมาย ไม่มีความภูมิใจในตัวเอง ความคิดที่จะประชดชีวิต ประชดสังคม

1.3 ความเชื่อ (Belief) โดยปกติคนไทยจะเชื่อว่าผู้อาวุโสกว่า การเชื่อคนง่าย มีโอกาสถูกหลอกล่อมและชักจูงไปในทางที่ผิดได้ง่ายเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังรวมไปถึงความเชื่อผิด ๆ ต่อยาเสพติดด้วย

1.4 ทศนคติ (Attitude) เป็นต้นว่าทัศนคติที่ว่ายาเสพติดใช้แล้วไม่คิด สามารถเลิกได้ด้วยตนเองเมื่อต้องการ

1.5 ความโน้มเอียงทางจิตใจที่จะกระทำผิด (Tendency) อย่างกรณีบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับยาเสพติดมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้พฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด การนำผู้กระทำผิดในคดีต่าง ๆ มาขังรวมกันทำให้เกิดการเรียนรู้นำไปสู่การสร้างอาชญากรรมขึ้นใหม่

1.6 อารมณ์ (Emotion) อาจเป็นเพราะอารมณ์ไม่มั่นคง (Unstable) กังวล (Anxiety) กลัว (Phobia) เฉยเมย (Apathy) บ่อยครั้งที่การใช้ยาเสพติดเพื่อแสวงหาความเคลิบเคลิ้มเป็นสุข (Luphoria) การสร้างความกระปรี้กระเปร่า (Energizer) การกระตุ้นความรู้สึกทางเพศ

1.7 บุคลิกภาพ (Personality) ความอ่อนแอทางบุคลิกภาพ (Personality Weakness) เป็นสาเหตุหนึ่งของพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่มีความรู้สึกว่าคุณมีปมด้อย (Inferiority Complex) ต้องการชดเชยปมด้อยของตนเอง (Compensation)

1.8 วุฒิภาวะ (Maturity) เริ่มตั้งแต่มีความสนใจสั้น (Attention Deficit Disorder) ไม่รู้จักโต ทำตัวไม่สมอายุ ทำตัวแบบหนุ่มสาวเซเพลเถลไถล (Wayward Youth)

1.9 การเรียนรู้ (Learning) ทั้งนี้เชื่อว่าพฤติกรรมกระทำผิดเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปได้ทั้งการเรียนรู้โดยกระทำ (Learning by Doing) การหาประสบการณ์ด้วยตนเอง (Self-directed Learning)

1.10 แรงจูงใจเกี่ยวกับรายได้ (Incentive Inducement) ความสามารถในการทำกำไร (profitability) และแรงจูงใจที่อยากร่ำรวยแบบก้าวกระโดดได้ทำให้เกิดการลักลอบผลิตและการค้าอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง มีผู้กระทำผิดคดียาเสพติดรายใหม่อยู่ตลอดเวลา การค้ายาเสพติดเป็นอาชีพที่หาเงินได้ง่ายกว่าอาชีพอื่น ๆ เพราะรวยเร็วได้ในระยะเวลาอันสั้น

1.11 ความต้องการ (Needs) โดยปกติมนุษย์เรามีความต้องการอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด เช่น ความรู้สึกอยากลอง อยากทำในสิ่งที่ตนชอบใจ การใช้ยาเสพติดเพื่ออยากเอาชนะ (Cap Control) ต้องการผู้ที่ไว้วางใจเพื่อระบายปัญหาความคับข้องใจ

1.12 ความกดดัน (Stress) ซึ่งเป็นไปได้ในหลากหลายลักษณะ เช่น การหมกมุ่นกับการทำงาน (Workaholic) ไม่มีเวลาให้กับตนเองและครอบครัว ปัญหาที่รุมเร้าในชีวิตประจำวัน (Daily Problem) การมีชีวิตอยู่อย่างท้อแท้

1.13 ความขัดแย้งในตัวเอง (Self-Conflict) ขาดความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self-control Capability) ปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์สาธารณะ (Conflict of Interest)

1.14 ทางออกตนเอง (Self-Exit) การแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาชีวิตแบบเผชิญหน้า โดยเฉพาะการเลือกทางออกที่ผิด บางคนคิดว่าการใช้ยาเสพติดแล้วจะช่วยผ่อนคลายความเครียดได้

1.15 เวลาว่าง การมีเวลาว่างมากเกินไปอาจทำให้บางคนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้เช่นกัน

2. ปัจจัยทางสังคม (Social Factor)

2.1 ครอบครัว (Family) บางคนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานแต่ล้มเหลวในชีวิตครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ในครอบครัว ความรักความอบอุ่นในครอบครัว และปัญหาครอบครัวแตกแยก (Broken Home) เป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่ปัญหาเสพติดยิ่งไปกว่า

นั้นหากบุคคลในครอบครัวหรือเครือญาติเป็นผู้กระทำความผิด อาจจะมีผลทำให้เกิดการกระทำผิดตามไปด้วย เข้าทำนองเชื้อไม่ทิ้งแถว

2.2 การอบรมเลี้ยงดู (Socialization) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงดูแบบปกป้องหรือควบคุมมากเกินไปอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งของพฤติกรรมด้านยาเสพติด

2.3 ประเพณี (Tradition) การใช้ยาเสพติดบางชนิดกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social Drug) อย่างกรณีการเสฟฝิ่นที่สืบทอดกันมาเป็นประเพณีของชาวเขาบางเผ่า รวมทั้งการใช้ฝิ่นเป็นยาประจำบ้าน ยาระงับปวด

2.4 สมัยนิยม (Fashion) เช่น เมื่อหลายปีก่อนกลุ่มศิลปินดนตรีประเภทพังค์ (Punk) และพวกฮิปปี (Hippy) มักจะมั่วสุมกันเสพยาเสพติด ปัจจุบันกลุ่มวัยรุ่นมีการใช้ยาเสพติดเป็นสมัยนิยม เมื่อใช้นาน ๆ เข้าจนติด จึงกลายเป็นสินค้าจำเป็นไปในที่สุด

2.5 ค่านิยม (Value) ค่านิยมของคนในสังคมที่มีค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การดำเนินชีวิตที่ยึดติดในวัตถุนิยม การยกย่องคนมีเงินไม่ว่าจะได้เงินนั้นมาด้วยวิธีใดก็ตาม

2.6 กลุ่ม (Group) ทั้งกลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) และกลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) และกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ได้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลทั้งทางตรงและโดยทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อน (Peer Group) ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือติดยาเสพติดมีผลอย่างมากต่อพฤติกรรมด้านยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในขณะนี้

2.7 วัฒนธรรมย่อย (Sub-culture) การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมวัยรุ่นเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการกำหนดรูปแบบอุปสงค์ยาเสพติด ยาเสพติดชนิดใหม่มักจะก่อให้เกิดวัฒนธรรมย่อยในการใช้ยาเสพติด (New Drug-New Culture)

2.8 สังคมแห่งความไร้ระเบียบ (Disorder Society) เป็นสังคมที่เจริญทางวัตถุแต่มาตรฐานความประพฤติ ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมกลับลดลง

2.9 พฤติกรรมทางสังคม (Pro-Social Behavior) โดยการรับเอาสิ่งภายนอกมาเป็นลักษณะของตัวเอง (Introjections) การพึ่งพาผู้อื่น (Dependent) การใช้ยาเสพติดเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการเป็นพวกเดียวกัน (Fellowship)

2.10 พฤติกรรมต่อต้านสังคม (Antisocial Behavior) ซึ่งอาจจะเริ่มตั้งแต่การต่อต้านตนเองและบุคคลใกล้ชิด ชอบทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม (Negativism) ปฏิเสธความจริง (Denial of Reality of Reality) คือเจียบ เก็บตัว (Shut-In) ชอบอยู่คนเดียว (Isolation) ความรู้สึกแปลกแยก (Alienation) หวาดระแวง (Paranoid)

3. ปัจจัยสิ่งแวดล้อม

3.1 การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ได้กลายเป็นทั้งปัจจัยและเงื่อนไขให้เกิดผลต่อปัญหายาเสพติด ทั้งในด้านการผลิต การค้า การนำเข้า การส่งออก และการแพร่ระบาดของของยาเสพติด

3.2 ความสามารถหายาเสพติดได้ (Availability) ตราบที่สามารถซื้อหายาเสพติดจากใคร ที่ไหน เมื่อไรก็ได้ การแพร่ระบาดของยาเสพติดจะแตกตัวออกไปอย่างรวดเร็ว

3.3 ปริมาณยาเสพติด เนื่องจากมีปริมาณเสพติดอีกจำนวนมากที่รอดพ้นไปจากการสกัดกั้นปราบปราม และจับกุมของเจ้าหน้าที่ และพร้อมที่จะกระจายไปสู่กลุ่มผู้เสพยาเสพติด

3.4 โอกาส (Opportunity) จะเห็นว่ามิช้องโอกาสที่จะแสวงหาผลประโยชน์จากการผลิต การค้า และการแพร่ระบาดของยาเสพติดก็มีค่อนข้างมาก

3.5 เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลคนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดกฎหมายยาเสพติด เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับบริวาร (Patron-Client Relation) ทำให้การบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดไร้ประสิทธิภาพ

3.6 สังคมการสื่อสารข้อมูลแบบสมบุรณ์แบบ (Mobile Information Society) ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้โดยไร้ขีดจำกัด สื่อประเภทต่าง ๆ ได้มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมด้านยาเสพติด

3.7 การตราหน้าทางสังคม (Social-Labeling) เท่าที่ผ่านมาสังคมไม่ยอมรับผู้ติดยาเสพติด อาจจะปิดกั้นมิให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดฯ การถูกสังคมนตราหน้าว่าเป็นคนขี้ยา อาจเป็นคาบสองคมของการลงโทษทางสังคม (Social Sanction) ทำให้ยากต่อการกลับตัวเป็นพลเมืองดี

3.8 ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองกับปริมณฑล (Center-Periphery Relation) ชุมชนที่เจริญมากมักแฝงไปด้วยปัญหายาเสพติดที่มากเช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้นมีแนวโน้มว่าจะเกิดการกระจายตัวของยาเสพติดจากสังคมเมืองไปสู่เขตปริมณฑลและสังคมชนบทมากขึ้น

3.9 วิกฤตการณ์เศรษฐกิจ (Economic Crisis) ความยากจนทำให้บางคนมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผลักดันให้แต่ละคนดิ้นรนหาเงินหรือกบโกย (Make Money) ให้ได้มากที่สุด โดยไม่คำนึงว่าจะได้มาด้วยวิธีใด

3.10 การแพร่ระบาดของยาเสพติดบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Cyber Drugs) ผู้ซื้อ ผู้ขาย ยาเสพติดสามารถติดต่อกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยไม่จำเป็นต้องเห็นหน้ากัน การจ่ายเงินค่ายาเสพติดกระทำได้หลายวิธี รวมทั้งการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Money) ด้วย

สมภพ เรื่องตระกูล (2542, น. 129-132) กล่าวว่า สาเหตุการติดสารเสพติดที่สำคัญ มีดังนี้

1. พันธุกรรม สาเหตุทางพันธุกรรมในผู้ติดสารเสพติดนั้น ได้แก่
  - 1.1 ครอบครัว พบว่าอัตราการติดสุราในญาติผู้ป่วยสูงกว่าอัตราที่พบในคนทั่วไป 3-4 เท่า และเป็นอัตราการเป็นโรคจะยิ่งเพิ่มสูงขึ้นในกรณีมีญาติติดสุรา หลายคนมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตใกล้ชิดกันมาก และอาการทางจิตเวชที่เกิดขึ้นมีความรุนแรง (APA)
  - 1.2 การศึกษาคู่แฝด พบว่าคู่แฝดชายที่เกิดจากไข่ใบเดียวกัน ถ้าคนหนึ่งติดสุรา อีกคนมีโอกาสจะติดด้วยถึงร้อยละ 60 ในขณะที่คู่แฝดจากไข่คนละใบมีโอกาสติดเพียงร้อยละ 39 ส่วนในคู่แฝดหญิงพบเช่นเดียวกัน คือ คู่แฝดที่เกิดจากไข่ใบเดียวกันมีโอกาสจะติดสุราสูงกว่าคู่แฝดที่เกิดจากไข่คนละใบ
  - 1.3 การศึกษานุตรบุญธรรม ซึ่งบิดามารดาแท้ ๆ ติดสุรา และได้รับการเลี้ยงดูห่างไกลจากบิดามารดาของตน พบว่าอัตราการติดสุราสูงกว่าปกติถึง 4 เท่า

ดังนั้น พันธุกรรมเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของการติดสุรา ส่วนปัจจัยอื่นมีความสำคัญอย่างมากเช่นกัน ได้แก่ ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เช่น ท่าทีของสังคมต่อการดื่มสุรา และความยากง่ายในการได้สุรามาไว้ดื่ม ประสบการณ์ที่ได้รับจากการดื่มสุรา ปัญหาทางด้านจิตใจ หรือความเครียด
2. ปัจจัยทางจิตใจ อัตราของการเป็นโรคซึมเศร้า และพฤติกรรมชอบแสวงหาความสุข (Sensation Seeking) มีสูงในผู้ป่วยติดสารเสพติด และเมื่อได้เสพสารผู้ป่วยจะมีความรู้สึกพึงพอใจและมีความสุข ในขณะที่เดียวกับสารเสพติดจะควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวด้วย ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมให้ผู้ป่วยเสพสารเพิ่มขึ้น ปัจจัยทางด้านจิตใจในผู้ป่วยเด็กเป็นสาเหตุสำคัญของการติดสารเสพติด มีดังนี้
  - 2.1 ลักษณะของเด็กที่มีโอกาสติดสารเสพติดง่าย ได้แก่ คือเด็ก เรียนหนังสือไม่ดี เกเร ทำผิดกฎหมาย มีความรู้สึกในคุณค่าของตัวเองต่ำ มีอาการวิตกกังวล มีอาการซึมเศร้า ขาดการควบคุมอารมณ์
  - 2.2 ลักษณะของวัยรุ่นติดสารเสพติด ได้แก่ ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน ต้องการความเป็นอิสระมากเกินไป ขาดความเลื่อมใสในศาสนา รู้สึกห่างเหินจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด
  - 2.3 สิ่งแวดล้อมของวัยรุ่นที่ติดสาร ได้แก่ บิดามารดาไม่เอาใจใส่ดูแล และไม่ห้ามปรามเมื่อเด็กเสพสาร เพื่อมีอิทธิพลต่อเด็กมาก และมีช่องทางได้สารมาง่าย
3. ปัจจัยทางสังคม ลักษณะของบิดามารดา และครอบครัวซึ่งทำให้เด็กมีความเสี่ยงสูงต่อการติดสารเสพติด ได้แก่

3.1 บิดามารดาติตสารเสพติด เป็นสาเหตุที่สำคัญทำให้เด็กติตสาร เนื่องจากไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กได้ รวมทั้งทำให้เกิดปัญหาครอบครัวหลายอย่างตามมา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ เศรษฐกิจและกฎหมาย

3.2 สภาพครอบครัววุ่นวาย บิดามารดา มีเรื่องบาดหมางกัน มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง และขาดความสามารถในการยกระดับของครอบครัว รวมทั้งขาดความสำนึกในคุณค่าของตนเอง (Revenues)

3.3 การอย่าร้างและการแต่งงานใหม่ของบิดามารดา มีผลกระทบต่อเด็ก โดยพบว่าการอย่าร้างจะมีผลรุนแรงต่อเด็กซึ่งกำลังอยู่ในระยะวัยรุ่น ส่วนการแต่งงานใหม่พบว่าสามารถช่วยลดโอกาสในการติตสารเสพติดของเด็กได้

3.4 บิดามารดาและครอบครัวไม่สามารถให้การเลี้ยงดูเด็กได้อย่างเหมาะสม ทำให้เด็กถูกทอดทิ้งให้โดดเดี่ยวอ้างว้าง และขาดความอบอุ่น

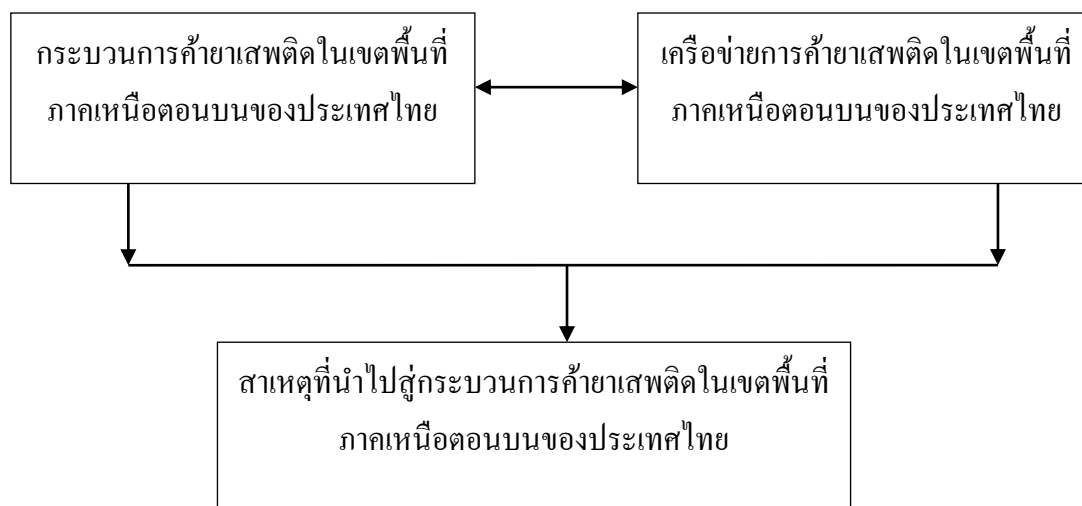
3.5 ปัจจัยเกี่ยวกับเพื่อน โดยเพื่อนมีอิทธิพลต่อการติตสารของเด็กเช่นกัน เพื่อนที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ จะทำให้เด็กมีโอกาสสูงที่จะติตสาร ได้แก่ เพื่อนที่สามารถเสาะหาสารมาได้โดยง่าย (Buckstein) ได้มีผู้เสนอทฤษฎีของการติตสารในวัยรุ่นว่ามี 4 ระยะ คือเด็กจะเริ่มดื่มไวน์และเบียร์ก่อน ต่อมาดื่มสุราที่มีดีกรีสูง ต่อจากนั้นเสพกัญชา และขั้นสุดท้ายใช้สารเสพติดชนิดอื่น

จากแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สาเหตุของการเข้าไปยุ่งเกี่ยวและพัวพันกับยาเสพติด จึงเกิดเป็นกระบวนการค้ายาเสพติดขึ้น ซึ่งทั้งหมดทั้งมวลเกิดจากอิทธิพลของปัจจัยทางด้านครอบครัว ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยทางด้านร่างกาย ปัจจัยทางด้านจิตใจ ปัจจัยทางด้านภาวะอารมณ์ ปัจจัยทางด้านการศึกษาภาวะและค่านิยม ปัจจัยทางการคบเพื่อน และปัจจัยทางด้านอยากรู้ อยากลอง

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาจะเห็นว่า กระบวนการค้ายาเสพติดดังกล่าว มีบทบาทให้ผู้ที่ต้องการจะเข้าสู่กระบวนการได้ ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์โดยมิชอบทั้งทางตรงและทางอ้อมในกระบวนการค้ายาเสพติด โดยแสวงหาผลประโยชน์ ในลักษณะหรือวิธีการต่าง ๆ แม้จะมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องของลักษณะหรือวิธีการที่นักค้ายาเสพติดแสวงหาประโยชน์ แต่การค้ายาเสพติดก็มีลักษณะบางอย่างที่คล้ายคลึงกันคือ การที่การค้ายาเสพติดในกระบวนการค้ายาเสพติดไม่สามารถดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยตัวนักค้ายาเสพติดคนใดคนหนึ่งเพียงลำพัง แต่จะมี

การดำเนินกิจกรรมในลักษณะของเครือข่าย (เครือข่ายการค้ายาเสพติด) ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับนักค้ายาเสพติดหลายคน ทั้งในเครือข่ายและนอกเครือข่าย แต่อย่างไรก็ตามเครือข่ายการค้ายาเสพติด ก็มีรูปแบบที่แตกต่างกัน ทั้งในเรื่องลักษณะขององค์ประกอบ โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคม กระบวนการเครือข่าย และผลงานของเครือข่ายในรูปแบบที่แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งเกิดขึ้นจากสาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม กฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรม ของประเทศที่เป็นอยู่เดิมที่ทำให้เกิดการรับรู้หรือความรู้ในระดับหนึ่งเกี่ยวกับสภาพต่าง ๆ ที่เป็นแรงดึงดูดหรือแรงจูงใจให้เกิดความคาดหวังให้ได้รับผลประโยชน์จากกระบวนการค้ายาเสพติด การรับรู้หรือความรู้ที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะถูกนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจของผู้ที่จะเข้าสู่กระบวนการค้ายาเสพติด แต่การตัดสินใจดังกล่าวก็ไม่สามารถกระทำได้ด้วยตนเองเสมอไป เครือข่ายทางสังคมของผู้ที่จะเข้าสู่กระบวนการค้ายาเสพติด จะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อผู้ที่จะเข้าสู่กระบวนการค้ายาเสพติดทั้งในกระบวนการรับรู้และกระบวนการตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการค้ายาเสพติด รวมทั้งอาจเข้ามามีบทบาทสำคัญในขั้นตอนของกระบวนการค้ายาเสพติดด้วย ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดในวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ได้ดังนี้ (ดังภาพที่ 2.4)

ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)